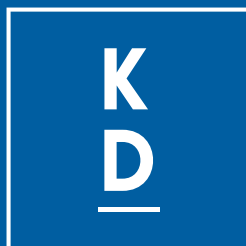

HELA SVERIGE SKA FUNGERA

VÅRDEN, TRYGGHETEN, LANDSBYGDEN

BUDGETMOTION FÖR 2022

Hela Sverige ska fungera

Sverige är i grunden ett bra land att leva i, men utvecklingen går åt fel håll på flera sätt. När det gäller jobben, vården och tryggheten placerar sig Sverige på flera viktiga områden numera i Europabotten. Vi har bland Europas högsta arbetslöshet. Vi har lägst antal vårdplatser per invånare i Europa. Och inte i något annat europeiskt land ser vi en så tydlig ökning av det dödliga skjutvapenvåldet – samtidigt som Sverige är det tredje ”polisglesaste” landet i Europa. I vårt avlånga och vackra land behöver också förutsättningarna för att leva och verka utanför de stora städerna förbättras.

Det här är inte nya problem, vilket regeringen ibland vill låta påskina. Det som de kallar för Coronaköer i sjukvården var i själva verket långa vårdköer redan före pandemin. Den tudelning på arbetsmarknaden som vi ser – där arbetslösheten är dramatiskt högre bland utsatta grupper än övriga – fanns långt innan vi gick in i en ekonomisk kris som en konsekvens av pandemin. Regeringens ovilja att synliggöra eller vad värre är, göra något åt strukturella problem är påtaglig.

Regeringen gör inte vad som krävs för att vända utvecklingen. I stället har årets budgetproposition använts för att lösa Socialdemokraternas parlamentariska problem. Målet har varit att säkra tillräckligt stöd från partier med vitt skilda idéer om vad samhällsproblemen är, vad som bör göras för att möta dem och vilken ekonomisk politik som blir konsekvensen därav. Partier som dessutom har sett till så att förhandlingar om sakpolitik och reformer i budgeten inte kan äga rum.

Att spendera 74 miljarder i en budgetproposition är enkelt. Men att spendera dem på rätt saker visar sig vara svårare – särskilt när regeringen låter andra partiers önskelistor styra över och äventyra Sveriges ekonomiska politik. Istället för att genomföra de nödvändiga, och ibland svåra, strukturreformer som behövs strösslås pengar åt vitt skilda – och ibland rent av motstridiga – projekt.

Denna balansakt kräver allt fokus, och reformtempot dämpas. I ett känsligt konjunkturläge där det fortsatt krävs en expansiv ekonomisk politik – men där ekonomin samtidigt visar sig stark, behövs särskilt väl avvägda reformer som investerar i framtida tillväxt, välbästand och hälsa. I stället lägger budgeten alltför stort fokus på att lösa en enskild votering i kammaren här och nu och säkra ännu en stund av socialdemokratiskt regeringsinnehav.

Kristdemokraterna prioriterar annorlunda. Vi ser människorna bakom de dystra siffrorna. Patienten i vårdkö, den arbetslöse som söker försörjning och en arbetsgemenskap, familjer som upplever otrygghet i sina bostadsområden och behoven av att livet på landsbygden ska fungera.

Därför fortsätter vi att ta steg mot ett förstatligande av sjukvården för att säkra en tillgänglig och jämlik vård. Vi föreslår en nationell vårdförmedling för att patienter ska ges rätt att söka vård där ledig kapacitet finns. En vårdplatsgaranti ska motverka överbeläggningar, så att patientsäkerheten inte äventyras och så att arbetsmiljön för vårdpersonalen förbättras. Samtidigt bygger vi ut primärvården för att svensk hälso- och sjukvård ska göras mindre sjukhustung. En miljard för att minska och förebygga sjukskrivningar föreslås också.

Vi skapar möjligheter för arbetsgivare att anställa långtidsarbetslösa och människor med nedsatt arbetsförmåga genom förstärkta nystartsjobb och lönebidragsanställningar. Vi föreslår en ny typ av matchningsanställningar för att arbetsgivare ska våga testa en anställning som annars skulle uppfattas för riskfylld. Vi föreslår också en stor, tillfällig, skatterabatt för de företag som investerar, exempelvis i klimatomställning och digitalisering. Det ger förutsättningar för ökad och hållbar tillväxt.

Innehållsförteckning

Hela Sverige ska fungera.....	3
Bedömning av det ekonomiska läget.....	6
Kristdemokraternas ekonomiska politik.....	10
Reformer för fler i jobb	18
Fler växande företag	31
Stärk familjerna.....	38
En hälso- och sjukvård som klarar behoven.....	43
En värdig och medmänsklig funktionshinderpolitik	49
Att åldras i trygghet och värdighet	51
Ett fungerande rättsväsende.....	60
Förebyggande insatser mot kriminalitet	66
En skola där ingen lämnas efter.....	70
Det civila samhället	75
Reformer för fler bostäder	79
Ett starkare försvar	88
En förbättrad migrations- och integrationspolitik	90
En landsbygd med självförtroende	94
Politiskt ansvar för miljön och klimatet	97
Viktiga infrastruktursatsningar för hela Sverige	101
Sammanhållning över gränserna	105
Finansiering	108

sina egna ekonomier. Resultatet riskerar att bli fler människor i fattigdom och att ekonomier på väg upp tar flera steg tillbaka. Även konflikter riskerar att förvärras.

Pandemin har också visat att goda handelsrelationer och internationella samarbeten är sköra när de sätts under den press som pandemin inneburit. Policyutformning och restriktioner har skett med dålig eller ingen koordination mellan näraliggande länder, och protektionistiska åtgärder har skapat problem som riskerar att dämpa återhämtningen.

I det osäkra läge som råder drar Sverige nytta av att ha sparat i högkonjunktur, vilket ger oss utrymme för fortsatta finanspolitiska stimulanser, vilket möjliggör en långsam nedtrappning av finanspolitikens stöd till ekonomin. Precis som Sverige klarade den ekonomiska nedgången i finanskrisens spår bättre än de allra flesta jämförbara länder till stor del tack vare det finanspolitiska ramverket, inklusive överskottsmålet, har det återigen visat sig tjäna oss väl när Coronakrisen kom. Den låga statsskulden vid ingången av krisen har inneburit utrymme för snabb och kraftfull respons från riksdag och regering för att öka kreditmöjligheterna, minska företagens kostnader för sjukskrivningar, skjuta till resurser till vård och omsorg och för att stötta ekonomin i allmänhet och företag i synnerhet för att undvika konkurser och uppsägningar. Korttidspermitteringarna har visat sig vara ett kraftfullt och viktigt verktyg – framtaget med lärdom från finanskrisen, men hade samtidigt kunnat fungera ännu bättre om det också hade omfattat personer som har tidsbegränsade anställningar. Även omsättningsstödet till företag med stora omsättningstapp, som drevs fram från riksdagen, har varit mycket betydelsefullt.

Överenskommelsen mellan sju partier kring det finanspolitiska ramverket bör mot denna bakgrund fortsatt gälla, och vi bör, så snart osäkerheterna som riskerar hämma återhämtningen minskat, återgå till att stärka sparandet och minska statsskulden. Det innebär fortsatt fokus på ansvar för de offentliga finanserna och beredskap för kriser. Med det finanspolitiska ramverket säkerställs dels att sparandet över en konjunkturcykel ska vara positivt, dels att den totala skuldnivån ska vara så pass låg att tillräckliga marginaler finns för att understödja ekonomin under kris. Med ramverket säkras hållbara offentliga finanser på både kort och lång sikt, samtidigt som finanspolitiken har utrymme att dämpa konjunktursvängningar och motverka kriser i ekonomin.

Det är nu centralt att visa politiskt ledarskap och även fortsättningsvis värna svensk ekonomi, samtidigt som Sverige återstartar efter krisen. Riskerna med att lägga fram en budget byggd på önskelistor från partier som står långt ifrån varandra i den ekonomiska politiken, är att det blir en utgiftskoalition och att sparandet försvagas utan att strukturellt riktiga reformer genomförs och utan att tillräckligt fokus läggs på att lösa samhällsproblemen. Budgetpropositionen för 2022 visar att det för regeringen är viktigare att hitta ”balans” mellan de vitt skilda partier som kan tänkas rösta igenom budgeten i riksdagen, än att genomföra de strukturellt riktiga reformerna som nu krävs. Detta är särskilt allvarligt med tanke på budgetens omfång. Skattesänkningar genomförs utan att tillräckligt stärka drivkrafter till arbete, och bidrags- och ersättningssystem byggs ut på ett sätt som riskerar leda till att människor göms och glöms bort, snarare än att få det stöd de behöver för att komma i arbete. I förlängningen bygger detta ut det offentliga åtagandet, samtidigt som arbetslinjen försvagas – resultatet blir att välfärden över tid riskerar urholkas både av omfattande ersättnings- och bidragssystem och av att färre arbetar och betalar skatt.

Konjunkturinstitutet har kritiserat flera av klimatåtgärderna i budgetpropositionen, då de har brister och begränsad effekt på klimatutsläppen. Dessutom menar Konjunkturinstitutet att regeringens definition av klimatåtgärder är alltför omfattande då satsningar på exempelvis järnvägsunderhåll och kollektivtrafik inkluderas.

I detta läge, när vi återstartar ekonomin efter en ekonomisk kris och osäkerhetsfaktorer fortsatt råder, är det dock av stor vikt att tillräckligt utrymme att stötta ekonomin så länge som behov finns. Därför bedömer Kristdemokraterna att regeringens föreslagna nivå på utgiftstaket för 2022 är rimligt.

Enligt de riktlinjer som finns bör en buffert för oförutsedda händelser lämnas obudgeterad under utgiftstaket för nästkommande budgetår. Hur stort budgetutrymme för reformer på utgiftssidan slutligen blir beror bland annat på hur stor del av budgeteringsmarginalen som under de kommande åren tas i anspråk av oförutsedda utgiftsökningar, t.ex. till följd av ökning av volymer i de rättighetsbaserade transfereringssystemen eller den makroekonomiska utvecklingen. Regeringens utgiftstak har kritiserats av bland annat Finanspolitiska rådet för att vara så högt satta i slutet av prognosperioden att den styrande effekten av taken helt gått förlorad. För 2024 återgår därför Kristdemokraterna till vår tidigare hållning gällande utgiftstakets nivå, och sätter ett lägre tak än regeringen. Kristdemokraternas föreslagna utgiftstak under budgetperioden sätts som fallande andel av BNP.

Tabell 2 Förslag till utgiftstak. Miljarder kronor om inte annat anges

	2022	2023	2024
Regeringens utgiftstak	1 634	1 539	1 595
Utgiftstak (KD)	1 634	1 545	1 580
Takbegränsade utgifter (KD)	1 609	1 514	1 533
Budgeteringsmarginal, minimum (KD)	24	30	46
Budgeteringsmarginal, % av takbegränsade utgifter (KD)	1,50%	2,00%	3,00%
Utgiftstak som andel av BNP (KD)	29,15%	26,74%	26,46%

Regeringens fokus i budgetpropositionen för 2022 är att säkra tillräckligt stöd för budgeten genom att söka en ”balans” mellan partier med vitt skilda idéer om vad samhällsproblemen är, vad som bör göras för att möta dem och vilken ekonomisk politik som blir konsekvensen därav. Det gör att regeringen inte klarar att hålla fokus på att lösa samhällsproblemen och genomföra de ibland svåra, men strukturellt riktiga, reformerna. Istället för att ta ansvar för helheten, låter regeringen andra partiers önskelistor styra över Sveriges ekonomiska politik. Balansakten kräver allt fokus, och reformtempot dämpas. I ett känsligt konjunkturläge där det fortsatt krävs en expansiv ekonomisk politik – men där ekonomin samtidigt visar sig stark, krävs särskilt väl avvägda reformer som investerar i framtida tillväxt, välbefinnande och hälsa. I stället lägger budgeten alltför stort fokus på att lösa en enskild votering i kammaren här och nu. Budgetpropositionen för 2022 visar tyvärr på bristande politiskt ledarskap och en oförmåga att prioritera det som är viktigt, trots det omfattande omfånget.

En av Sveriges mest angelägna utmaningar är att råda bot på den omfattande långtidsarbetslösheten. Trots att antalet inskrivna arbetslösa hos Arbetsförmedlingen sjunker, så ökar långtidsarbetslösheten – nära hälften av alla arbetslösa har nu varit arbetslösa i 12 månader eller mer. Även andelen som varit arbetslösa 6 månader eller längre ökar, vilket innebär att fler står på tröskeln till långtidsarbetslöshet om inte åtgärder sätts in omgående. Därför behöver nystartsjobben förstärkas kraftigt – och tillgängliggöras redan från 6 månaders arbetslöshet. Nystartsjobben har enligt utvärderingar den bästa övergången till vanligt jobb, och forskning visar att inflödet till nystartsjobben ökat när subventionen höjts. Det behöver också helt nya grepp för att få in personer med längre frånvaro från arbetsmarknaden. Vi vill införa matchningsanställningar i enlighet med den utredning som presenterades 2015, vilket innebär att en matchningsaktör anställer, rustar och ger stöd till dessa personer och hyr ut dem till olika företag och arbetsplatser. På så sätt kan arbetsgivare testa en anställning som annars skulle uppfattats för riskfylld. Dessa åtgärder för att stimulera anställningar vill vi kombinera med dubbelt jobbskatteavdrag för grupper som har svårare att ta sig in på arbetsmarknaden – nyanlända, unga som har arbetsmarknadsinsatser och personer som exempelvis på grund av arbetslöshet eller sjukdom har varit borta länge från arbetsmarknaden. På så sätt ökar både drivkrafterna att anställa – och att arbeta. Arbetslösa som flyttar dit jobben finns bör få stöd i form av en flyttpeng. Vi vill också satsa på fler platser i yrkesvux (kortare yrkesutbildningar) och andra utbildningsformer, och införa en enkel företagsform – entreprenörskapskonton för att enkelt möjliggöra uppdrag hos fler arbetsgivare för så kallade gig-arbetare, vilket visat sig kunna leda till anställningar.

Det bör särskilt understrykas att jobb huvudsakligen skapas genom att entreprenörer startar och driver framgångsrika och välmående företag. Ett gott företagsklimat är nyckeln till att kunna möta framtida utmaningar och öka resurserna till vår gemensamma välfärd. Därför behövs en näringspolitik som är inriktad på att underlätta för företag att växa och anställa. Sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter måste reformeras så att marknaderna kan växa till. Generationsväxling måste underlättas – både inom familjen och till anställda som är villiga att ta över när en företagare går i pension.

Därutöver måste vi motverka orimliga skatter på entreprenörer och minska regelkrånglet, förbättra myndigheternas handläggning av ärenden kopplade till företag och förbättra tillgången till kapital. För att stimulera återstarten av ekonomin och förbättra tillväxtförutsättningarna över tid bör bolagsskatten tillfälligt sänkas för företag som gör investeringar. Historiskt många människor befinner sig nu på flykt undan förtryck och krig. Många har sökt och fortsätter att söka sig till Sverige. Det är en moralisk plikt och en självklarhet att ta emot människor på flykt. Men det skapar också utmaningar för vårt samhälle när en stor grupp människor ska integreras. Den tudelning som rådde på arbetsmarknaden

Förskolan och barnomsorgen måste kunna möta varje barns behov av en trygg omsorg, gemenskap, lek och utveckling. Det är en självklarhet att alla föräldrar ska kunna välja den barnomsorg som är bäst för deras barn och själva hitta balansen mellan arbete och familjeliv. Kristdemokraterna är en motvikt till de politiska krafter som vill styra föräldrarnas val och kväva familjens frihet och möjlighet att utforma sin tillvaro.

Skolan behöver fördjupa sitt kunskapsuppdrag och genomtänkta reformer genomföras så att fler kan gå ut skolan med godkända kunskaper. En bra skola är central för att ge barn och unga en bra start i vuxenlivet och för ett fungerande samhälle.

Högre utbildning och forskning skapar möjligheter, tillväxt och dynamik och ett livslångt lärande i olika former blir allt viktigare för att tillgodose behovet av kompetens och fortsätta utveckla samhället.

Det är också uppenbart att samhällets insatser behöver stärkas för att vända trenden med barn och unga som mår dåligt och drabbas av psykisk ohälsa. I det arbetet måste såväl familjer, barn- och ungdomsvården och skolan stärkas. Därutöver behöver det förebyggande arbetet med att ge fler barn en meningsfull och aktiv fritid i den ideella sektorns idrottsklubbar och föreningsliv ges bättre förutsättningar. Det bidrar till att mota både fysisk och psykisk ohälsa. Under Coronapandemin har skärmtiden ökat och föreningsaktiviteten minskat för många barn. Nu krävs en återstart även av barns- och ungas föreningsliv, för att minska stillasittandet och bidra till bättre fysisk och psykisk hälsa.

Det breda civilsamhället och föreningslivet i Sverige har drabbats hårt av pandemin och dess konsekvenser. Insamling och intäktsbringande arrangemang har försvårats och andra intäkter som sponsring har försvagats. Dessutom har pandemin inneburit svårigheter för vissa grupper av volontärer att bidra som vanligt. Särskilda tillskott behövs därför för en återstart av sektorn.

Kristdemokraterna vill bygga ett samhälle där människor kan åldras i trygghet och värdighet. Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som respekt, tillvaratagande och omsorg om den äldre generationen. Kristdemokraterna menar att äldres vård och omsorg måste präglas av självbestämmande och valfrihet. En äldre person har, precis som yngre, individuella behov som inte kan tillgodoses i en mall.

Pandemin har visat på att bristande personalkontinuitet inte bara skapar sämre möjligheter för meningsfulla relationer mellan den äldre och personalen, utan att det till och med kan innebära fara med större risk för smittspridning. Krisen har också visat på hur äldre mår dåligt av att isoleras och att det finns ett stort behov av gemenskapsfrämjande aktiviteter. Personalens villkor inom äldreomsorgen har också äntligen kommit på agendan. Kristdemokraterna har länge drivit på för att deras villkor ska förbättras. Det initiativ som vi tog, tillsammans med Moderaterna och Vänsterpartiet, i finansutskottet för att förbättra personalens villkor, stärka den medicinska kompetensen och bygga fler trygghetsboenden, var viktigt och ledde till att riksdagen fattade beslut om en extra ändringsbudget för dessa ändamål. Regeringen behöver nu se till att driva igenom reformerna med kraft, och fortsätta dessa satsningar långsiktigt.

Men mer måste därför göras för att utveckla den gemensamt finansierade äldreomsorgen. Personalen dras fortfarande med det gissel som delade turer innebär. Äldreomsorgens chefer har ansvar för alldeles för många medarbetare. Mer måste göras för att förbättra personalens villkor. Utökad självbestämmande är en viktig del när det gäller att utveckla äldreomsorgen framöver. För att motverka den ensamhet och isolering som drabbar många äldre är det viktigt att fler får möjlighet att flytta till anpassade boenden med gemenskapsmöjligheter, och att kontinuiteten i hemtjänsten förbättras så att den äldre som bor kvar hemma kan bygga meningsfulla relationer. En kraftig

Motverka äldres ensamhet och Äldrelyftet	40	40	40
Fritidskortet	830	860	880
Klimat och tillväxt			
Skattereduktion för investeringar	6 000	1 690	110
Annullering av utsläppsrätter	1 000	500	100
Totalt reformlista	53 326	49 764	52 395

livscykel. Vi diskuterar då oftast att förlänga arbetslivet i slutet. Det är bra, och Kristdemokraterna har flera reformer för detta. Men lika viktigt är att tidigarelägga inträdet, både för unga som saknar eftergymnasial utbildning och för dem som studerar på högskola eller universitet. Sveriges studenter tar i examen i genomsnitt betydligt senare än studenter i andra OECD-länder.

En arbetsmarknad där alla får plats

I Kristdemokraternas Sverige får fler chansen till en arbetsgemenskap och vårt mål är att alla ska kunna jobba 100 procent av sin förmåga. Men för att det ska bli möjligt krävs omfattande reformer för att vända utvecklingen och skapa en arbetsmarknad där alla får plats.

Dubbelt jobbskatteavdrag för personer som går från utanförskap till arbete

Den tudelade arbetsmarknaden där flera grupper av olika skäl har större problem att nå arbetsmarknaden gör att Kristdemokraterna särskilt vill uppmuntra dem att söka jobb. Därför föreslås dubbelt jobbskatteavdrag för personer som är upp till 23 år och har subventionerad anställning eller andra arbetsmarknadspolitiska insatser, långtidsarbetslösa och nyanlända. Dessa skattesänkningar beskrivs närmare i avsnitt 6.1 Skattelättnader för fler i arbete.

För många som befinner sig långt från arbetsmarknaden är den ekonomiska vinsten av att ta ett arbete alltför låg. När skatten och jobbresorna har betalats och de inkomstrelaterade bidragen eller ersättningarna har minskats är det inte säkert att man har mer pengar kvar i plånboken jämfört med tidigare. Detta gäller inte minst om det är en deltidstjänst som man först blir erbjuden.

Personer som varit borta länge från arbetsmarknaden kan idag få nystartsjobb där arbetsgivaren får borttagen arbetsgivaravgift baserat på en persons bortavaro från arbetsmarknaden. På motsvarande sätt vill vi att personer, som kommer från långvarig arbetslöshet eller sjukskrivning, också ska kunna få dubbelt jobbskatteavdrag under en tid baserat på hur länge man varit frånvarande från arbetsmarknaden: tiden med skattenedsättningen ökar med längden på frånvaron från arbetsmarknaden, precis som nystartsjobben fungerar när det gäller arbetsgivaravgifter.

För varje månads arbetslöshet över ett år så får den enskilde två månader med dubbelt jobbskatteavdrag. Har man varit arbetslös i 18 månader får man ett år med dubbelt jobbskatteavdrag, och har man varit arbetslös i två år så får man två år med förhöjt jobbskatteavdrag. Tillsammans med nystartsjobbets nedsatta arbetsgivaravgift för den som varit frånvarande från arbetsmarknaden underlättar vi för personer att ta steget från ett långvarigt utanförskap till arbete.

Det dubbla jobbskatteavdraget bör också ges till alla unga upp till 23 år som omfattas av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och för nyanlända under de första fem åren i Sverige. Det innebär att de grupper som kan komma ifråga för etableringsjobb eller nystartsjobb skulle få en kraftig skattelättnad som gör det lönsamt att ta ett arbete också till något lägre lön. Den stora tudelningen på arbetsmarknaden, där en majoritet av de arbetssökande i utsatt ställning utgörs av utomeuropeiskt födda med högst förgymnasial utbildning, pekar på behovet av insatser för att dessa människor inte ska fastna i utanförskap. Att ha en arbetsgemenskap är viktigt för integration och egenförsörjning. Med reformen ökar möjligheterna för fler arbetstillfällen för arbetskraft med något lägre kvalifikationer att växa fram.

Det dubbla jobbskatteavdraget för unga, nyanlända och de som kommer tillbaka från arbetslöshet eller sjukskrivning ges fullt ut upp till arbetsinkomster på 18 000 kronor och trappas sedan successivt av för

arbetsgivaravgift redan vid 6 månaders arbetslöshet införs ett maxtak på utbetald lön som uppgår till 25 000 kr, vilket därmed omfattar bland annat de tio yrkesgrupper som har lägst medianlön. Taket införs för att stödet ska bli mer träffsäkert.

Höjt lönetak i nystartsjobben

Den förra rödgröna regeringen försämrade villkoren i nystartsjobben, genom att både sänka lönetaket och göra det mindre förmånligt för arbetsgivaren. Kristdemokraterna föreslår i sin budgetmotion för 2022 att lönetaket i nystartsjobben höjs från dagens 20 000 kr till 21 000 kr. Detta kostar 95 miljoner kr 2022 och gör att nystartsjobben kan användas något bredare.

Längre arbetsliv

Att få in en fot på arbetsmarknaden är helt avgörande för möjligheten att kunna bygga upp ett fungerande liv som vuxen. Utan arbete är det svårt att ordna med ett eget boende, att bygga upp en stabil privatekonomi och att bilda familj. Känslan av delaktighet och gemenskap samt det ansvar som ett arbete för med sig är också mycket viktig för ungas personliga utveckling. Att som ung etablera sig på arbetsmarknaden tar dock allt längre tid. Etableringsåldern har ökat från 21 till 29 år sedan 1990. Det beror till viss del på att fler väljer att läsa vidare på universitet och högskola, vilket också ofta krävs av fler på en alltmer avancerad arbetsmarknad.

Men jämfört med OECD-länderna i övrigt tar svenska studenter ut examen sent. Om man skulle kunna tidigarelägga den genomsnittliga examensåldern med ett eller ett par år skulle stora vinster göras för den enskilde, som skulle få högre livsinkomst och pension – men också för samhället i stort som skulle få större avkastning på utbildningen. För att de som studerar ska stimuleras till att ta sin examen och snabbt komma i arbete är Kristdemokraternas förslag därför att en examens bonus inrättas i form av ett fördubblat jobbskatteavdrag för de som tar en akademisk examen före sin 25-årsdag. Den extra skattelättnaden gäller då i två år efter examen.

Vi vill också underlätta ytterligare för äldre att arbeta. Vi vet av erfarenhet att skattelättnader för den enskilde i kombination med nedsatt arbetsgivaravgift kan vara effektivt – som i fallet med dubbelt jobbskatteavdrag för de över 65 år i kombination med lägre arbetsgivaravgifter. Kristdemokraterna föreslår därför att det förhöjda jobbskatteavdraget höjs från 69 års ålder med 37 procent vilket innebär att en arbetande 69-åring får upp till 925 kr per månad mer efter skatt.

Vi vill också snarast införa en möjlighet att pausa utbetalning av tjänstepension, något som idag bara är möjligt för allmän pension. Idag är reglerna sådana att en pensionär som påbörjat utbetalningen av tjänstepensionen inte kan pausa utbetalningen. Det riskerar att ha en hämmande effekt på äldres arbetsutbud och vilja att tillfälligt, eller sporadiskt, återgå i arbete. Kristdemokraternas anser därför att det bör göras möjligt att tjänstepensionen går att pausa och hantera likt den allmänna pensionen.

Tillfälligt handledarstöd för fler i arbete

Krisen har också fått tydliga effekter på de utsatta grupperna på arbetsmarknaden som behöver mest stöd. Långtidsarbetslösheten har ökat kraftigt och enligt Arbetsförmedlingens prognoser kommer de personer i utsatt ställning på arbetsmarknaden att uppgå till nära 300 000 personer under 2021. Samma

Matchningsaktören får det anställningsstöd i form av olika lönestöd som idag utgår till den som anställer personer som varit borta från arbetsmarknaden en längre tid. Matchningsaktören får också behålla de intäkter som man kan få genom att hyra ut personen i fråga. Andra arbetsgivare får därigenom möjlighet att, utan att själva behöva ta det fulla arbetsgivaransvaret, pröva någon som varit utan jobb en längre tid och den enskilde får under denna period den trygghet som en anställning innebär i sökandet efter en plats på arbetsmarknaden.

Modellen ger den långtidsarbetslöse en möjlighet att prova på olika arbetsuppgifter och arbetsplatser och en chans att bli kvar hos någon av matchningsaktörens kundföretag. Matchningsaktören kan på det sättet bli en brygga över till arbetslivet.

Matchningsanställningen ska kombinera arbete med kompetensutveckling, och ska innehålla ett socialt och praktiskt stöd både till den enskilde och arbetsplatsen där personen utför arbetet. Den anställde arbetar och får lön under 75% av tiden och deltar i kompetenshöjande och stödjande insatser under resterande tid. Anvisningen hos matchningsaktören, personens egentliga arbetsgivare, innebär ett längre åtagande för matchningsaktören genom att vara i 24 månader. Arbetsförmedlingen gör urvalet och fattar beslut om deltagande i en matchningsanställning utifrån uppsatta kriterier, såsom tidigare prövningar mot arbetsmarknaden och deltagande i andra insatser.

Matchningsaktörerna ska utses genom offentlig upphandling och får sina intäkter genom att hyra ut personal. Därutöver utgår en prestationsbaserad ersättning för matchningsaktören om en person övergår i reguljär anställning.

Matchningsaktörer kan vara rekryteringsföretag, omställningsföretag, sociala företag, utbildningsföretag och bemanningsföretag – som redan idag har en vana att jobba med personer i relation till arbetsmarknaden. Insatsen bör till en början omfatta i storleksordningen 3000-5000 personer, för att sedan kunna skalas upp.

Förslaget beräknas kosta 734 miljoner kr 2022 och sedan 1,1 miljarder kr per år.

Insatser för personer med nedsatt arbetsförmåga

För arbetsgivare som idag anställer en person med nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning finns möjlighet att få lönebidrag. Arbetsförmedlingen står då för en del av lönen under en period, efter en individuell prövning. Lönebidraget är en kompensation för arbetets och arbetsplatsens anpassning.

Lönebidraget, som beslutas av Arbetsförmedlingen, är uppdelat i tre delar. I ett första skede berättigar övergången från arbetslöshet till arbete till ett lönebidrag för utveckling under ett till två år (tidigare ”utvecklingsanställning”). När arbetsförmågan kunnat fastställas finns möjlighet att få ett lönebidrag för anställning – som betalas ut under som mest åtta år (tidigare ”lönebidrag”). Om inte personens arbetsförmåga utvecklas under denna tid kan arbetsgivaren ta del av lönebidrag för trygghet (tidigare ”trygghetsanställning”) där ingen bortre tidsgräns finns.

Lönebidragets nivå bestäms utifrån lönekostnaden för den anställde och utifrån dennes arbetsförmåga. För alla tre delar gäller ett bruttolönetak för bidraget om 20 000 kronor. Utöver detta kan arbetsgivaren få ett utvecklingsbidrag för kostnader för insatser som bidrar till att personens arbetsförmåga utvecklas. Det uppgår till som mest 2 800 kronor för lönebidrag för anställning respektive trygghet, och som mest till 5 000 kronor för lönebidrag för utveckling.

en kommunal arbetslöshetsförsäkring och en sista utpost för de som ännu inte kan matchas mot arbetsmarknaden. Kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd för hushåll där sökande har arbetslöshet som försörjningshinder, vilka är ungefär hälften, uppgick till 6,1 miljarder kronor under 2020.

Utformningen av försörjningsstödet talar till stora delar emot att arbetslösa med arbetsförmåga ska vara där. För det första är marginaleffekterna av att gå till arbete oftast 100 procent. För det andra blir sanktioner för att få del av försörjningsstödet trubbiga eftersom kommunen i slutändan måste garantera levnadsstandard. För det tredje är det staten som står för arbetsmarknadspolitiken i Sverige, samtidigt som kostnaderna för arbetslösa med försörjningsstöd ligger hos kommunerna.

Kristdemokraterna har därför sedan tidigare föreslagit att en statlig dagpenning införs tydligt kopplad till deltagande i arbetsmarknadsinsatser, som ersätter försörjningsstödet för arbetsföra personer. Staten tar därmed över kommunernas kostnad för ekonomiskt bistånd där sökande har arbetslöshet som försörjningshinder. Detta är en stor reform som genom krav på motprestation – deltagande i rustande insatser – och ökade ekonomiska drivkrafter till arbete skulle bryta bidragsberoende.

Den statliga dagpenningen ska vara individualiserad, inte behovsprövad, beräknad per dag och tydligt kopplad till krav på deltagande i insatser från Arbetsförmedlingen – till skillnad från försörjningsstödet som är på hushållsnivå och behovsprövad. Det ökar drivkrafterna till arbete generellt genom att minska marginal- och tröskeeffekter i allmänhet och gör det väsentligt mer lönsamt att ta arbete enskilda dagar.

Den statliga dagpenning som vi vill se gör att det lönar sig betydligt bättre att ta ett arbete. Vid en dagslön på 1000 kr räknas bara den dagens dagpenning av mot intjänad inkomst, vilket innebär att personen får behålla 68 procent av intjänad inkomst, jämfört med 0 procent med dagens system.

Kristdemokraterna anser därför att en statlig dagpenning ska införas. Arbetsförmedlingen ska ansvara för dagpenningen och personerna som uppbär den och ett förberedelsearbete för denna stora reform behöver påbörjas omgående. Därför påbörjar Kristdemokraterna införandet genom en anslagsökning till Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag med 25 miljoner kr 2022, 30 miljoner kr 2023 och 50 miljoner kr 2024.

Flyttpeng för personer i försörjningsstöd och a-kassa

Omkring 180 000 personer är idag långtidsarbetslösa. En betydande del av denna grupp har inte tillräckliga inkomster från tex a-kassa, och behöver därför få försörjningsstöd från kommunen. Som Kristdemokraterna visat är försörjningsstödet inte utformat för arbetsföra personer, bl.a. på grund av dess behovsprövning på hushållsnivå, vilket gör att arbetsföra personer lätt fastnar i ett bidragstagande och hämmas i att ta jobb. Vi har därför föreslagit att en statlig dagpenning ska införas för den gruppen.

Hälften av de personer som uppbär försörjningsstöd är arbetsföra, enligt Socialstyrelsens statistik. En majoritet av dessa är utrikes födda. Detta innebär kostnader och lidande för den enskilde, samt samhällsekonomiska kostnader.

Kommuner är varierande framgångsrika i kräva och se till att de som uppbär försörjningsstöd är aktiva i att söka arbete, aktivera sig och anpassa sin situation för att optimera chanserna att få ett arbete. Det gör att många fastnar i passivitet.

Skillnaden i sysselsättning mellan grupper som bosatt sig i starka respektive svaga arbetsmarknadsregioner är så mycket som 20 procentenheter, vilket gäller även efter att man

procent av de med extratjänst har gymnasial eller eftergymnasial utbildning. Fler än var fjärde extratjänst har gått till någon med eftergymnasial utbildning, enligt siffror från Arbetsförmedlingen.

Kristdemokraterna anser därför att anslaget till extratjänster bör hållas på en lägre nivå, eftersom vi samtidigt för en politik för fler i nystartsjobb och reguljärt arbete. Det innebär en besparing på 1201 miljoner kr, tillsammans med nej till utbyggnad av introduktionsjobb, för 2022.

Förlängt etableringsprogram

Nyanlända bereds plats i etableringsprogrammet när de fått tillfälligt- eller permanent uppehållstillstånd. Programmet är på max två år och omfattar utbildning i svenska (Sfi), samhällsorientering samt förberedande insatser. Programmet är frivilligt men en stor andel av de nyanlända är inskrivna på programmet, delvis för att ett deltagande berättigar till etableringsersättning. Den som bedöms behöva utbildning kan anvisas till detta genom den så kallade utbildningsplikten i programmet och den som inte deltar kan då få sin etableringsersättning indragen. Men efter programmets två år är det bara drygt en tredjedel av de nyanlända som går vidare till reguljärt eller subventionerat arbete, eller reguljär utbildning. De flesta har således inte kommit tillräckligt långt i sin integrering för att få ett arbete eller ha språkkunskaper nog för att gå en reguljär utbildning. Detta gäller särskilt utrikes födda kvinnor.

Efter denna period kan den nyanlända gå vidare i Arbetsförmedlingens jobb- och utvecklingsgarantin som är längst 450 dagar. Den som ändå inte har egen försörjning eller är berättigad till andra ekonomiska stöd efter tiden i jobb- och utvecklingsgarantin hamnar i försörjningsstöd hos kommunen.

Givet att en liten andel av de som går etableringsprogrammet går vidare i arbete eller utbildning så framstår det som att programmet inte uppfyller behoven. Två år är en relativt kort tid i ett nytt land och jämfört med våra grannländer finns ingen flexibilitet i programlängden. Danmark och Norge har nyligen infört en mer flexibel längd på sina program. I Norge kan programmet pågå två till tre år beroende på behov och i Danmark ett till fem år. Arbetsförmedlingen har särskilt pekat ut det korta etableringsprogrammet som ett problem för kvinnor, eftersom dessa generellt har lägre utbildningsnivå och står längre ifrån arbetsmarknaden.

Med ett flexibelt etableringsprogram skulle de nyanlända som fortfarande efter två år bedöms behöva insatser kunna få förlängt program och med det också tvingas fortsätta sin utbildning för att bli anställningsbar i ett antal år till. Med ett förlängt program kan också utbildningen fortsätta inom samma struktur, något som kan ge en bättre kontroll över den nyanländas fortsatta process.

Betydelsen av att delta och tillgodose sig kunskapen inom etableringsprogrammet ökar också till följd av den här propositionens förslag om ett språk- och samhällsorienterande test bör införas för permanent uppehållstillstånd. Därmed ökar fokus på kunskapsinläringen i programmet, vilket i sig – samtidigt – kan korta etableringsprocessen.

För kommunerna innebär detta också en avlastning, eftersom statens ansvar förlängs för den grupp som inte är matchningsbar. Dessutom underlättar ett statligt ansvar då personerna kan matchas mot utbildningar och arbete i hela landet, och inte bara i den nuvarande kommunen.

En stor andel av de nyanlända skriver in sig i etableringsprogrammet, även om siffrorna varierar mycket. Försiktigt räknat är det tre procent av de kommunmottagna som varje år inte skriver in sig i etableringen. I procent kan det framstå som lite, men i antal personer innebär det dock 7-8 000 nyanlända som hamnat helt utanför etableringsinsatserna för perioden 2016-2019. Sedan lämnar 2-4

ingår också satsningen på fler platser till Yrkesvux generellt. Satsningen regleras under utgiftsområde 16.

En modell för obligatorisk a-kassa

Coronapandemins utbrott och det snabba och mycket kraftiga händelseförloppet på arbetsmarknaden är en stark påminnelse på hur oförutsägbar en övergång från högkonjunktur till recession och hög arbetslöshet kan vara. Trots att Coronakrisen inte ska ses som representativ för de konjunktursvängningar som till och från drabbar världsekonomin, visar den på behovet av ett starkt och inkluderande skyddsnet för alla arbetstagare.

Idag är 5,1 miljoner personer sysselsatta i Sverige. Av dessa är 3,8 miljoner löntagare anslutna till någon a-kassa. Skillnaden utgör det antal som står helt eller delvis utan skydd vid arbetslöshet.

Under ordinarie förhållanden ges inkomstrelaterad a-kassa till arbetslösa som uppfyller medlemsvillkoret (har varit medlem i a-kassan i 12 månader) och arbetsvillkoret (har arbetat minst 80 timmar per månad under sex av de senaste tolv månaderna, eller har arbetat sammanlagt 480 timmar under sex sammanhängande månader – och då minst 50 timmar per månad). De som uppfyller arbetsvillkoret, men inte medlemsvillkoret, kan få ersättning på grundnivå från a-kassan.

En stor grupp hamnar alltså i kläm, eller helt utanför, då de antingen inte betalt under tillräckligt lång tid eller inte har uppnått tillräckligt många arbetade timmar för att kunna få del av a-kassan. En sådant system är otillfredsställande, inte minst på en snabbväxande arbetsmarknad.

Samtidigt behöver arbetslöshetsförsäkringen vara en tydlig omställningsförsäkring mellan jobb. Enligt Kristdemokraterna är det centralt att utformningen av försäkringen värnar om arbetslinjen och inte tenderar att förlänga arbetslösheten. Därför behöver en lösning vara hållbar över tid och ge både inkomstskydd och även incitament att återgå till arbete.

För att parera dem båda menar vi att a-kassan ska göras obligatorisk, på liknande sätt som andra socialförsäkringssystem. Ersättningsnivåerna bör göras konjunkturbaserade och ge både trygghet och drivkrafter till arbete som succesivt ökar via nedtrappad ersättning.

En obligatorisk a-kassa bör utformas med ett inkomstvillkor, likt vad som föreslagits i den statliga utredningen Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2020:37). Det innebär att man inte behöver uppfylla ett visst antal arbetade timmar, utan kvalificeringsperioden (medlemsvillkoret) blir den tid det tar att tjäna in den lägsta årslönen. Kristdemokraterna har här föreslagit nivåer omkring 2,7 prisbasbelopp, vilket innebär ca 10 500 kr i månadsinkomst. Det är i samma härad som den statliga utredningens förslag och skulle göra att omkring 4,4 miljoner löntagare kvalificera sig, vilket är 500 000 fler än idag. Ersättningsnivåerna bör vara konjunkturbaserade: när konjunkturen visar på positiv tillväxt kan man förvänta sig att tillgången till arbete är god och att företagens vilja att anställa gör att tiden i arbetslöshet kan hållas på en låg nivå. Förväntningarna på att man som arbetsför kan hitta ett jobb bör alltså hållas höga. I sådana fall bör ersättningsnivåerna ge grundläggande trygghet men samtidigt stimulera till arbetssökande. När ekonomin hamnar i djup lågkonjunktur eller recession försämras chanserna att få ett arbete samtidigt som det kan finnas stabiliseringspolitiska skäl att hålla uppe efterfrågan. De förväntningar man kan ha på att en arbetssökande får jobb blir därmed lägre och ersättningsnivåerna kan hållas högre under samma fas, utan att det behöver betyda en högre relativ arbetslöshet.

Fler växande företag

Sverige behöver ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb. Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i riksdag eller regering. De skapas främst när människor finner det mödan värt att starta och utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. Kristdemokraterna slår vakt om ett livskraftigt näringsliv som kan skapa fler arbetstillfällen och ökad tillväxt. En grundförutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. Vi vet att en majoritet av de nya jobben växer fram i små och växande företag.

Vi lägger därför en rad förslag om enklare regler, ökad tillgång på riskkapital och konkurrenskraftiga skatter. Vi tog exempelvis bort den särskilda löneskatten för den som anställer äldre personer i KD/M-budgeten och vi förstärker arbetsmarknadsinsatser som nystartsjobben, vilket sänker kostnaderna kraftigt för företag att anställa personer som funnits en viss tid i arbetslöshet. Vi föreslår kraftigt breddat optionsprogram för unga och växande företag.

Vi vill förlänga den tillfälliga sänkningen av bolagsskatten för att stimulera företagens investeringsvilja. I vår budget föreslår vi också höjd skiktgräns för statlig inkomstskatt, vilket underlättar för företagare både gällande beskattning av lön och i form av kompetensförsörjning då det minskar marginaeffekter.

Näringslivet behöver en stabil och förutsägbar elförsörjning som är oberoende av väder och vind. Kärnkraften måste ges villkor för att kunna finnas kvar även efter 2040. Nuvarande reaktorer bör värnas och planering för nya bör inledas. Sverige bör sikta på en produktion av 300 TWh per år för att möjliggöra en nödvändig omställning av basindustrin och då behövs alla fossilfria alternativ. Vi lägger 170 miljoner kronor mer än regeringen på energiforskning per år.

Avfallsförbränningsskatten missar sitt miljöfrämjande syfte – följden blir att kraftvärmesektorn försvagas och energiförsörjningen blir mer sårbar. Kristdemokraterna föreslår att skatten sänks. Regeringen föreslår nu dessutom en indexering av avfallsförbränningsskatten. Att automatiskt höja en skatt innan tillämpningsproblemen är lösta och som riskerar försvaga kraftvärmesektorn är inte lämpligt och avvisas av Kristdemokraterna.

Tillståndsprocesserna för näringslivet är för långa och resurskrävande i både tid och pengar. Dessutom är de i för hög grad oförutsägbara. Det finns därför anledning att göra en större helhetsöversyn av den prövningsorganisation och miljölagstiftning som står i vägen för att förkorta dem. Om den nyindustrialisering med innovativa klimatlösningar som just nu utvecklas i Sverige bejakas finns potential att öka klimatnyttan av svensk export.

Kompetensförsörjningen för näringslivet är en nyckelfaktor och problemen med kompetensförsörjningen riskerar att bli en hämsko på tillväxten. Vi föreslår ytterligare förstärkt jobbskatteavdrag på arbete för personer som är 69 år eller äldre. I kombination med en möjlighet att pausa utbetalningar av tjänstepension gör det en förlängning – eller en återgång – i arbete mer attraktivt. Vi vill också införa en examensbonus i form av en extra skattelättnad på arbete för att öka genomströmningen på högskolan. I dagsläget tar svenska studenter examen senare än i jämförbara länder, vilket försvårar kompetensförsörjningen.

Parternas omställningsavtal är mycket viktigt i sammanhanget och en större kraft måste också läggas på att förbättra samverkan mellan skolor, högskolor, universitet och näringslivet. De elever som går i skolan idag är morgondagens entreprenörer och medarbetare.

hantera detta via ett gemensamt bolag kan förvärvandet av aktierna genomföras. Men i och med att småspararnas investering görs via ett upprättat bolag (juridisk person) kan de inte längre ta del av investeraravdraget, eftersom detta bara gäller fysiska personer som förvärvar andelar i företag av mindre storlek. De upplägg som behövs för att möjliggöra för fler småsparare att kunna investera i onoterade bolag stoppar dem alltså från att använda det avdrag som ska locka fler småsparare att investera i onoterade bolag. Sammantaget gör det att investeraravdraget inte används i den utsträckning som det skulle kunna göra, samt att det bara blir privata investerare med relativt mycket kapital som kan ta del av avdraget. Lagstiftningen bör därför anpassas på ett sätt som möjliggör för även mindre investerare att kunna ta del av investeraravdraget.

Investeraravdragets utformning bör förändras så att det går att använda även för de mindre investerarna som äger tillsammans med andra som juridisk person, och på så sätt bidra till svenska småbolags kapitalförsörjning. Kristdemokraterna avsätter 50 miljoner kr årligen för ett förbättrat investeraravdrag.

Bättre regler för personaloptioner

Vi föreslår mer konkurrenskraftiga skatter på delägarskap för nyckelpersoner i växande företag. Många småföretagare jobbar långa timmar med låg lön i början. Därför har de sällan möjlighet att erbjuda marknadsmässiga löner till nyckelpersoner. För att underlätta för små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill vi göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap.

Vår ingång är att regelverket bör förenklas och göras mer konkurrenskraftigt, samtidigt som grundläggande skatterättsliga principer beaktas, så att det blir lättare för växande företag att attrahera och behålla centrala medarbetare. Regeringens satsning i budgetpropositionen för 2022 är för begränsad, då de inkluderar företag med färre än 150 medarbetare, och med en balansomslutning som uppgår till högst 280 miljoner kronor.

Vi vill se mer omfattande möjligheter för företagen att använda incitamentsprogram och avsätter 340 miljoner kronor per år för att inkludera företag med upp till upp till 250 anställda, och med en omsättning på upp till 350 miljoner kronor.

Enklare att bli och vara företagare

Företagens regelbördor måste lättas. Vi vill införa en garanti för företagen att de bara ska behöva lämna en och samma uppgift en gång till myndigheterna. Det skulle påtagligt minska tiden som företag idag behöver lägga på administration. Maxtider för myndighetshandläggning ska finnas med kompensation till företag när tiderna inte efterlevs. Vi vill se nationell handlingsplan med konkreta mål och tidsatta insatser för regellättnader. En regel in, och två regler ut ska tillämpas som utgångspunkt. Överimplementering av EU-direktiv ska generellt motverkas och om implementering går utöver miniminivån ska det särskilt motiveras. Vi bör jämföra med andra länders implementering för att främja svenska företags konkurrensvillkor. Det statliga riskkapitalet måste reformeras och effektiviseras så att det i högre grad kompletterar privat riskkapital. Detta vill vi göra genom så kallade fond-i-fond-lösningar, där statligt riskkapital från början samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag. Särskilt viktigt är det att stötta företag med stor tillväxtpotential i ett

tidigt skede. Samtidigt är det viktigt att effekterna på redan existerande fonder analyseras noggrant för att fortsatt garantera att det statliga riskkapitalet är tillgängligt i hela landet.

Andelen atypiska jobb och företag har ökat de senaste åren. Med detta begrepp avses visstidsanställningar, bemanningsanställningar och egenanställningsföretag. Regelbördan är relativt sett störst för de små företagen. Mot denna bakgrund vill vi därför införa en ny typ av entreprenörskonto där soloföretagaren schablonbeskattas för maximal enkelhet. Detta skulle kunna bidra till nyföretagande och stärka egenanställdas flexibilitet att ha många uppdragsgivare.

Värna och utveckla tjänstesektorn

Många får sitt första jobb inom någon del av tjänstesektorn. Av den anledningen – och givet det arbetsmarknadspolitiska läge som det redogörs för ovan – är det viktigt att tjänstemarknaden får möjlighet att utvecklas och vidgas. Kristdemokraterna var tidigt ute med den idé som idag utgör RUT-avdraget och som av många används för att göra livet lite lättare att leva. Grundidén med skattereduktion för hushållstjänster är nämligen just att det ska vara vardagsnära servicetjänster med höga skatteklarar som många i samhället kan ta del av, om kostnaderna är lägre.

Samtidigt har RUT-avdraget möjliggjort en helt ny arbetsmarknad och motverkat svartarbete. Över 20 000 personer är sysselsatta inom hemservicebranschen. Utöver att ge jobb till personer i behov av arbete ger en växande tjänstesektor positiva effekter för såväl tidspressade barnfamiljer som för äldre i behov av extra stöd i hemmet.

Försämringar av RUT efter valet 2014 gav tydliga negativa effekter för branschens tillväxt och kundernas efterfrågan.

I den kristdemokratiska och moderata budget för 2019 som vann riksdagens bifall fördubblades taket i ett första steg, för att sedan höjas till 75 000 kr och att avdraget ska omfatta fler tjänster. Vi vill utveckla modellen ännu mer och menar att plantering, matlagning och gravvård bör inkluderas.

Sänkt skatt på jobb och pension

Den dåvarande rödgröna regeringen använde en betydande del av reformutrymmet till att bygga ut det offentliga åtagandet – och höjde även skatter för att betala för detta.

Januaripartierna har olika ambitioner med skatterna, vilket medför att skattepolitiken blir ambivalent och med oklara målsättningar. Exempelvis så genomför januaripartierna ett permanent och växande förvärvsavdrag, lika för inkomster från arbete, bidrag och ersättningar. Samtidigt införs en tillfällig skattereduktion på arbete, som inte har som syfte att öka drivkrafterna till och lönsamhet i arbete. Arbetslinjen urholkas därmed.

Förstärkt jobbskatteavdrag

Kristdemokraterna vill istället se ökad lönsamhet i att arbeta och ett lägre skattetryck och har därför flera förslag på sänkta skatter för breda löntagargrupper, pensionärer, barnfamiljer och för dem som har svårare att komma in på arbetsmarknaden. Våra skatteförslag minskar margineffekterna för dem som går från bidrag och ersättningar till arbete och ökar drivkrafterna till högre utbildning.

Kristdemokraterna föreslår ett förstärkt jobbskatteavdrag med fokus på låg- och medelinkomsttagare. Jobbskatteavdraget är utformat så att samtliga med arbetsinkomster på 10 000 kr eller mer får ca 2400 kr lägre skatt per år. Det gör att skattesänkningen som andel av inkomsten blir som störst för de med låga månadsinkomster, något som särskilt stärker ekonomin för de som har knappa marginaler.

Jobbskatteavdraget möjliggör ökad konsumtion, sparande och minskar behovet av bidrags- och ersättningssystem. Drivkrafterna till arbete förstärks och ekonomin påverkas positivt. Samtidigt är förslaget utformat så att det tillsammans med vår skattesänkning för pensionärer inte innebär någon skatteflyfta mellan arbets- och pensionsinkomster.

Förslaget beräknas minska statens skatteintäkter med 12 miljarder kr 2022, 12,3 miljarder kr 2023 och 12,7 miljarder kr 2024.

Höjd skiktgräns

För att göra det mer lönsamt för personer att exempelvis vidareutbilda sig till specialistsjuksköterska eller bli chef inom äldreomsorgen behöver margineffekterna minska genom att färre betalar statlig skatt och de som gör det betalar mindre. Men trenden har under lång tid varit att allt fler löntagare betalar statlig inkomstskatt. Under 2014 betalade 22 procent av alla barnmorskor statlig inkomstskatt. Fyra år senare betalade 26 procent statlig inkomstskatt. Ökningen av andelen syns också inom poliskåren, där var tredje nu betalar extra 20 procent på den lön som överskjuter brytpunkten. Konsekvensen blir minskade incitament att jobba en extra timme, vilket många inom exempelvis vården och polisen ställs inför.

Under innevarande år beskattas inkomster över 44 760 kr per månad med statlig inkomstskatt. Kristdemokraterna föreslår i budgeten för 2022 en höjd brytpunkt för statlig inkomstskatt, med tre procentenheter utöver inflation. Det innebär en 50 procent högre höjning av skiktgränsen än regeringen. Med Kristdemokraternas höjning förväntas skiktgränsen uppgå till en inkomst om ca 46 800 kr per månad. Det innebär en skattesänkning på upp till 400 kronor i månaden.

Tabell 4: Kristdemokraternas skattesänkningar 2022

	Miljoner kr
Jobbskatteavdrag bred sänkning	-12 000
Skattereduktion för investeringar	-6 000
Sänkt skatt på pensionsinkomster (förhöjt grundavdrag)	-5 000
Jobbskatteavdrag för föräldrar	-3 800
Höjd skiktgräns statlig inkomstskatt	-1 100
Förhöjt JSA från 69 års ålder	-1 000
Bosparande	-900
Pausa flygskatten	-700
Höjd omsättningsgräns för moms	-450
Avskaffad plastpåseskatt	-500
Slopad gruppregistrering av moms	-500
Sänkt sink-skatt	-500
Bättre personaloptioner	-340
Exkludera Kommuninvest från bankskatt	-330
Höjd skattefrihet ideella föreningar	-300
Bättre bonus laddhybrider	-540
Dubbelt JSA för examen före 25 år	-100
Sänkt skatt på avfallsförbränning	-108
Utbyggt gåvoskatteavdrag	-12
Förbättrat reseavdrag och milersättning	-200
Utvidgat investeraravdrag	-50
Sänkt stämpelskatt för fartyg och luftfartyg	-5
Dubbelt JSA för nyanlända	*
Dubbelt JSA 23 år med subv.anställning	*
Dubbelt JSA långtidsarbetslösa	*
<i>* För 2022 ligger pengarna som en ny jobbstimulans för långtidsarbetslösa (UO14)</i>	
Summa skattesänkningar	-34 435

och av de barnfamiljer som får bostadsbidrag är drygt 57 procent ensamstående kvinnor. Bostadsbidraget är alltså av särskilt stor betydelse för ensamstående kvinnor som ofta lever under knappa ekonomiska omständigheter.

Bostadsbidraget har under en längre tid släpat efter. Antalet hushåll med bostadsbidrag har minskat sedan slutet av 1990-talet och förklaringarna är främst regeländringar 1997 och att inkomsterna stigit samtidigt som inkomstgränserna för bidraget har varit oförändrade. Enligt Riksrevisionens rapport om bostadsbidraget har främst ensamstående föräldrar halkat efter.

För att stärka ekonomin för de barnfamiljer som har den sämsta ekonomin vill vi höja det barnrelaterade bostadsbidraget med 200 kronor per månad för ett barn, 400 kronor för två barn och 600 kronor för tre eller fler barn. Genom förbättringarna i bostadsbidraget får familjer med lägre inkomster ett stöd ända tills barnen blir 18 år. Det är även ett bättre sätt att stödja ensamstående föräldrar med låga inkomster än att höja underhållsstödet. Vi föreslår även att inkomsttaket ska höjas med 30 000 kronor, vilket kan medverka till att färre barnfamiljer behöver söka försörjningsstöd, vilket i sin tur medför att marginaleffekterna att öka sin inkomst via arbete minskar eftersom bostadsbidraget har lägre marginaleffekter. För detta avsätter vi 600 miljoner kronor årligen för 2022-2024.

Jobbskatteavdrag för föräldrar och utökad rätt till ledighet

Barnfamiljer i Sverige upplever olika utmaningar och problem i sin vardag och de har olika önskemål och villkor. För en del familjer är bristen på arbete och en svag hushållsekonomi det stora bekymret. I andra familjer är ekonomin god, men stress och upplevd tidsbrist kan leda till psykisk ohälsa och sätta familjerelationerna under stor press. Genom att sänka skatten på arbete för föräldrar kan flera positiva effekter uppnås samtidigt. Drivkraften att gå från försörjning via bidrag och ersättningar till förvärvsarbete stärks, vilket motverkar utanförskap och barnfattigdom. Men man skapar också möjligheter för föräldrar att använda det ökade ekonomiska utrymmet till att gå ner något i arbetstid eller att köpa tjänster för att underlätta vardagslivet. Sänkt skatt gör att fler familjer får ökad makt över sin egen vardag. Stärkt ekonomi underlättar familjebildning så att färre behöver avstå från barn av ekonomiska skäl.

Som förälder har man en ökad försörjningsbörda. Detta kompenseras till viss del av det generella barnbidraget, men för att ytterligare förstärka barnfamiljers ekonomi, med tonvikt på familjer med svagare ekonomi, anser vi att föräldrar bör få behålla en större del av sin intjänade inkomst.

Vi föreslår att en skattereduktion för förvärvsinkomster införs för föräldrar till barn 0-18 år. Skattereduktionen är fast och uppgår till 150 kronor per månad och förälder 2022 och 2023. 2024 utökas skattereduktionen till 250 kronor per månad och förälder.

För att värna små barns tid med sina föräldrar ska skattereduktionen för föräldrar till barn som är 0-3 år inte bara omfatta förvärvsinkomster utan även föräldrapenning, men även andra försäkringsinkomster som a-kassa och sjukförsäkring.

Vi avsätter 3,8 miljarder kronor 2022 och 2023, samt 6,3 miljarder kronor 2024 för att införa ett jobbskatteavdrag för föräldrar.

Förutom att stärka ekonomin behövs fler verktyg för föräldrar att även kunna prioritera mer tid med barnen och ha möjligheter att kombinera arbetsliv och familjeliv på ett bättre sätt. Vi föreslår därför att rätten till obetald föräldraledighet utökas. Varje förälder får rätt till fem dagar årligen upp tills barnet fyller 18 år. Genom jobbskatteavdraget för föräldrar, men även det förstärkta bostadsbidraget, utökas den ekonomiska möjligheten att vara tjänstledig utan lön exempelvis vid lov eller studiedagar. Jobbskatteavdrag för föräldrar i kombination med en utökad rätt till föräldraledighet upp till barnet

En bidragande orsak till det är att kvinnor tar ut en större del av föräldraledigheten och att de oftare går ner i deltid när barnen är små.

För att ytterligare kompensera de föräldrar som går ner i arbetstid när barnen är små, eller är hemma med sjuka barn i större utsträckning – vilket fortfarande oftast är kvinnor – vill vi utöka antalet barnrättsår från fyra till fem. Dessutom föreslår Kristdemokraterna att den generella jämförelseinkomsten i barnrättsåren höjs från 75 procent till 85 procent, så att de med lägst inkomst får en högre pensionsrätt.

Detta är förslag som också Pensionsmyndigheten har fört fram. Enligt myndigheten uppskattas dessa förändringar minska gapet mellan mäns och kvinnors intjänande till den allmänna pensionen med cirka 0,8 procentenheter.

Införandet av ytterligare ett barnrättsår samt höjning av jämförelseinkomsten i barnrättsåren beräknas kosta 2,4 miljarder kronor årligen. Vi finansierar förslaget genom att föreslå avskaffande av pensionsrätt för studieår, något som Pensionsmyndigheten också har föreslagit.

Minskade barngrupper i förskolan

Enligt Skolverket visar både myndighetens egna rapporter och Skolinspektionens kvalitetsgranskning att såväl personal som föräldrar anser att barngrupperna är för stora. Skolverket ger som riktmärke för antalet barn i barngrupp på förskolan 6–12 barn för barn i åldern 1–3 år respektive 9–15 barn för barn i åldern 4–5 år. Om det vore så att riktmärket om barngrupper följdes så skulle vi ha skäl att vara förhållandevis nöjda. Men Skolverket konstaterar istället att det är en ”svår situation med stora barngrupper på många håll runt om i landet”. Mer än 50 procent av de allra minsta barnen vistas dagligen i barngrupper som ligger långt över Skolverkets riktvärde om maximalt antal barn.

Läraryrket bland 1 525 förskollärare 2020 visar att få förskollärare arbetar med en barngrupp där Skolverkets riktmärke följdes. 75 procent av förskollärarna arbetar i en småbarnsgrupp (1-3 år) som var större än det rekommenderade riktmärket. 32 procent arbetar i en barngrupp med 16 eller fler. Pedagoger som jobbar i förskolan har i flera år vittnat om en ohållbar situation. Förskoleupproret har samlat berättelser från personalen som visar glappet mellan ambition och verklighet.

I Skolverkets genomgång av forskningen relaterad till barngruppers storlek står det: ”Om en barngrupp blir för stor riskerar de positiva effekterna av att vistas i en grupp att bytas till sin motsats. Relationer kan bli svåra att överblicka för barnen vilket kan skapa en känsla av anonymitet och otrygghet, något som i sin tur kan leda till ett aggressivt beteende eller andra yttringar såsom trötthet, nedstämdhet och håglöshet.” Barngruppernas storlek har också betydelse för barns utveckling och lärande.

Den allvarliga utvecklingen med stora barngrupper måste brytas. Föräldrar ska kunna känna sig trygga med att det finns tid och en famn att krypa upp i för deras barn. Förskolepersonalen ska kunna känna sig trygga med att de ska få goda förutsättningar för att utföra sitt fantastiska arbete.

Kristdemokraterna föreslår därför att mer pengar tillförs det statsbidrag som idag finns bland annat för att minska barngruppernas storlek i förskolan. Målet bör vara att barn som är tre år inte ska behöva tillhöra grupper som är större än 12 barn. Sedan maxtaxan på förskolan infördes för 16 år sedan har inkomsttaket för föräldrar bara höjts marginellt samtidigt som barngruppernas storlek ökat kraftigt. Vi föreslår därför att taket i maxtaxan höjs från dagens 50 340 till 60 408 kronor i månaden. Det skulle innebära en avgiftshöjning med maximalt 302 kronor per månad för första barnet och 101 kronor för tredje barnet. Hushåll med inkomster under 50 340 kronor i månaden berörs inte alls. De medel som

En hälso- och sjukvård som klarar behoven

Kristdemokraternas hälso- och sjukvårdspolitik tar sin utgångspunkt ifrån varje människas absoluta och okränkbara värde. De som har störst behov ska också ges företräde till hälso- och sjukvården. Under Kristdemokraternas tid i regeringen prioriterade vi insatser för de mest utsatta patienterna genom stora satsningar på psykiatrin, cancervården och vården av kroniskt sjuka. De Kristdemokratiska reformerna vårdgarantin och kömiljarden som genomfördes under Alliansregeringen bidrog till kortare vårdköer och ökad kvalitet. Under förra mandatperioden tog regeringen bort kömiljarden och effekten blev att köerna växte – i rak motsats till vad såväl patienter som medarbetare behöver. Efter KD/M-budgeten för 2019 är kömiljarden återinförd men det krävs långsiktiga strukturreformer och ekonomiska tillskott för att kapa köerna.

Vården är inte jämlik och det finns brister med överbeläggningar, patientsäkerhet och vårdköer. Kompetensbristen är ett betydande problem i alla regioner. Vården blir också alltmer högspecialiserad och högteknologisk. Mot den bakgrunden finns det all anledning att se över sjukvårdens organisering. Utifrån de 21 regionernas olika demografiska och ekonomiska förutsättningar är det osannolikt att de kan leverera en jämlik vård åt befolkningen. Staten bör därför ta över ansvaret och finansieringen av den hälso- och sjukvård som regionerna har ansvar för – för att säkra en god, effektiv och jämlik sjukvård i hela landet. För oss är rätten till god och jämlik vård viktigare än att värna dagens sätt att organisera vården.

Hälso- och sjukvården ska vara hälsofrämjande och vårdande

Hälso- och sjukvården ska hjälpa oss att må bra och ge vård när vi blivit sjuka. Det innebär att hälso- och sjukvården har både ett hälsofrämjande och ett vårdande uppdrag. En god nära vård måste byggas ut samtidigt som koncentration av viss högspecialiserad vård görs. Det sistnämnda måste genomföras utan att riskera de regionala akutsjukhusens existens. Sammantaget krävs ett gediget reformarbete och en fast styrning både nationellt och regionalt.

Hälsofrämjande insatser måste utvecklas. Varje person har ett eget ansvar, men flera samhällssektorer måste bidra för att alla människor ska ha en god psykisk hälsa och preventiva insatser fungera. Det är många människor som berättar om att de mår dåligt, de har inte en god psykisk hälsa. En del drabbas av depression och ångest, andra är drabbade av svår kronisk sjukdom som påtagligt försämrar deras psykiska hälsa och livskvalitet. Det innebär att hälso- och sjukvården måste klara både det breda hälsofrämjande uppdraget och att ge vård till svårt kroniskt sjuka, såväl psykisk som somatisk sjukdom. Ska allt detta fungera måste hälso- och sjukvården få fler medarbetare, patienter måste få chans till en kontinuerlig relation till den vårdkontakt man behöver och reformerna måste vara långsiktiga och genomföras i hela landet.

21 olika regioner är inte den mest ändamålsenliga organisationen för hälso- och sjukvården idag. Vi välkomnar att flera anammar den inriktningen och vill se mer av nationell styrning för att hälso- och sjukvården ska bli jämlik och kunna utvecklas på bästa sätt till hela befolkningen. Kristdemokraterna vill lägga ner regionerna för att få en mer ändamålsenlig nationell styrning av hälso- och sjukvården. Mindre av politisk detaljstyrning och mer av kunskap som bärs fram av professionerna inom ramen för en fortsatt behovsstyrd och gemensamt finansierad vård är vårt förslag. Hur reformen ska genomföras behöver behandlas i utredningar.

Inrätta en nationell vårdförmedling

Vårdköerna har inte enbart uppkommit under pandemin. I budgetpropositionen vill regeringen göra gällande att det enbart är coronaköer. Men redan före pandemin fanns patienter som väntat mer än 90 dagar på en operation eller besök hos specialist, dvs patienter som väntat olagligt länge. I augusti 2019

tillgänglig vård upprättas och den som väntat mer än 90 dagar på operation eller besök hos specialist kontaktas av vårdförmedlingen om möjlig plats i annan region.

- Den svenska sjukvården har ännu inte kommit upp i den nivå av behandlingar och operationer som fanns före pandemin. 2020 låg antalet ingrepp per 100 000 invånare 5,7% lägre än de tre tidigare åren. Socialstyrelsen bör därför ges ett särskilt samordningsansvar för vårdköerna för att hantera vårdskulden och upprätta en **nationell väntelista** för behandlingar med särskilt långa köer och där patienterna riskerar att fara särskilt illa av väntetiderna. Dessa behandlingar prioriteras hos den nationella vårdförmedlingen. På det sättet kan en nationell vårdförmedling bidra till kortare vårdköer och gör det utifrån behovsprincipen. Samtidigt skapas förutsättningar att använda ledig kapacitet och inte minst bygga ut möjlig kapacitet.

Samverkansavtal skrivs med landets regioner och en eller flera regioner sluter avtal med den utförare (privata och offentliga) som meddelar att de har ledig kapacitet. Kristdemokraterna föreslår att staten avsätter särskilda medel för att finansiera detta. 4 miljarder kronor avsätts 2022, och 2,1 miljarder kronor 2023 till nationella vårdförmedlingen. Medlen används för att medfinansiera den vård som köps via förmedlingssystemet. Kömiljardssystemet motiverar samtidigt regionerna att beta av sin egen kö. Idag finns inte någon laglig rätt för patienter som själva söker vård i en annan region att få reseersättning för resa till och från operationen, och flertalet regioner täcker inte dessa resekostnader. Medlen bör därför också användas för att ge reseersättning till patienten för vårdbesök i annan region.

Staten tar ansvar för en informationskampanj där patienterna informeras om rätten till vård i annan region förmedlad via den nationella vårdförmedlingen. Vidare tar staten ansvar för att tillsammans med SKR upprätta en databas för den nationella vårdförmedlingen där tillgänglig kapacitet synliggörs för patienter, regioner och vårdgivare. Den statliga Tillgänglighetsdelegationen föreslår en liknande funktion i sitt delbetänkande i juni 2021. Genom den nationella vårdförmedlingen ges patienter som väntat mer än vårdgarantins 90 dagar erbjudande om vård där tillgänglig kapacitet finns.

Öka antalet vårdplatser

Vi har en brist på vårdplatser. Sverige ligger i botten i jämförelse med andra europeiska länder: 2018 hade Sverige 2,1 vårdplatser per 1 000 invånare. Det är lägst antal vårdplatser i hela EU.³ Vi har få vårdplatser och det påverkar givetvis tillgängligheten och ytterst vårdkvaliteten. En färsk SNS-rapport visar till exempel att i Region Stockholm kan 125 potentiellt undvikbara dödsfall kopplas till överbelastade akutmottagningar under perioden 2012–2016. Rapporten konstaterar att kombinationen av vårdplatsbrist och överbelastning är särskilt farlig då svårt sjuka patienter som behöver läggas in istället vårdas på en överbelastad akutmottagning.

Under många år har Sveriges sjukhus haft närmast konstanta överbeläggningar vilket innebär att patienter vårdas på en vårdplats som inte uppfyller kraven på fysisk utformning, utrustning och bemanning. Det kan handla om att patienter vårdas i korridorer eller utlokalisering på en avdelning som saknar rätt medicinsk kompetens. Överbeläggningar och utlokaliseringar påverkar patientsäkerheten och ökar risken för vårdskador, men sätter även vårdpersonalen inför svåra etiska problem när de ska välja ut vilka patienter som ska placeras var. Den situation runt överbeläggningar som tidigare ansågs vara en sommarkris har blivit ett slags normaltillstånd vilket gjorde att utgångsläget var tufft när pandemin slog till med kraft.

¹ https://www.regeringen.se/49f5c0/contentassets/b4d9ad7b41624ea79e9ff4be8d2cbf80/sou-2021_59.pdf

² OECD och Socialstyrelsen ”Sex frågor om vården 2020”.

³ SNS Analys 76, september 2021 Hur påverkas patientsäkerheten av överbelastade akutmottagningar och vårdplatsbrist?

allmänmedicin men också om fler distriktssköterskor, fysioterapeuter, arbetsterapeuter m fl utifrån lokala behov.

Trygg förlossningsvård och eftervård

Skillnaderna i vård och vårdresultat skiljer sig åt i olika delar av landet, bland annat i antalet förlossningsskador. Tiden från förlossning till hemgång är på många håll kort samtidigt som bara ett av tre sjukhus alltid erbjuder en uppföljning efter förlossningen. Bristningar, komplikationer, psykisk ohälsa eller amningsproblem riskerar därmed att inte upptäckas i tid.

Bristen på barnmorskor är stor i 19 av landets 21 regioner. Enligt Barnmorskeförbundet och Sveriges Kvinnolobby är den ökade förlossningsrädslan bland omfödskor ett tecken på att förlossningsvården inte håller tillräckligt hög kvalitet.

Varje kvinna ska kunna känna trygghet under sin graviditet samt inför, under och efter förlossningen. Kristdemokraterna avsätter därför 1,5 miljarder 2022 och 2023 samt 1 miljard 2024 till:

- Ökad bemanning inom förlossnings- och neonatalvården och ett barnmorsketeam – en så kallad fast barnmorska – genom hela vårdkedjan. Varje kvinna ska erbjudas hembesök av en barnmorska för eftervård den närmaste tiden efter förlossningen.
- Kompetenscentrum och nationella mål för förlossnings- och eftervården.
- Nationella riktlinjer tas fram för att förebygga förlossningsskador. Kompetensutveckling för personal inom förlossningsvården om hur förlossningsskador kan förebyggas.
- En ”mamma-rehabcheck” införs.
- Fler barnmorskor ska utbildas – fler platser på barnmorskeutbildningen.
- Yrkeserfarna barnmorskor ska vara mentorer till utexaminerade barnmorskor.
- Barnmorskeledda enheter i anslutning till akutsjukhusen – kontinuitet för patienten.
- Stärkt förlossningsvård på landsbygden med patientnära hotell där det är långa avstånd till förlossningskliniker.
- Alla förlossningsavdelningar bör erbjuda samtalsstöd med psykolog till föräldrar som fått ett dödfött barn.

Kvinnors hälsa

Till följd av pandemin har screening för mammografi minskat. Den utvecklingen måste nu vändas snabbt och kraftfullt. Genom mammografi kan vi rädda liv. Kristdemokraterna föreslår därför en satsning under 2022 för att öka informationsinsatserna i hela landet och särskilt i de områden där viljan att göra mammografi varit låg. Vi anslår 50 mnkr under 2022 för detta ändamål.

Det finns i dag möjlighet att utrota livmoderhalscancer till följd av den forskning och det kliniska arbete som bedrivits under många år. Cancer i livmoderhalsen utvecklas oftast långsamt under många år. Vid regelbundna cellprovskontroller kan cellförändringar som kan leda till cancer upptäckas och tas bort i god tid. Hpv-baserad screening innebär tidiga upptäckter av cellförändringar.

Trots ett väl utbyggt och omfattande screeningsprogram drabbas ungefär 500 kvinnor i Sverige av livmoderhalscancer varje år. Om fler kvinnor skulle delta i screening och om fler skulle vaccineras skulle det leda till färre fall av livmoderhalscancer. Det är två procent av kvinnorna som inte deltar regelbundet i screening och bland den gruppen återfinns 40 procent av de som insjuknar i livmoderhalscancer.

Livmoderhalscancer är den första cancersjukdomen för vilken WHO har satt målet om global utrotning. Flera länder har därför startat ambitiösa utrotningsprogram. Tyvärr tillhör inte Sverige den skaran. Det screeningprogram vi har i Sverige beslutade Socialstyrelsen om 2015. Fortfarande 2019 är det 13 av 21 regioner som inte genomfört programmet.

En värdig och medmänsklig funktionshinderpolitik

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och den personliga assistansen är en livsavgörande frihetsreform för människor med funktionsnedsättning. Den ska ge människor rätt att leva, inte bara överleva. Men inte minst på senare år har beslut fattats som i praktiken inneburit att rätten hamnat under ständigt hot.

Som en konsekvens av dessa beslut har många personer med omfattande funktionsnedsättning och deras anhöriga tvingas föra en daglig kamp mot myndigheter för att få stöd att klara sin vardag – trots att stödet borde vara en självklar rätt. Från tillkomsten av LSS 1994, ökade antalet personer som beviljats assistansersättning upptill omkring 16000 mottagare 2015, men 2016 minskade antalet. I augusti 2021 var antalet personer med statlig assistansersättning cirka 13 700 personer.

Trendbrottet i utveckling av antalet assistansberättigade skedde efter S/MP-regeringens regleringsbrev till Försäkringskassan med uppmaningen att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen. Konsekvenserna av direktivet till Försäkringskassan har varit förödande eftersom myndigheten började tolka gamla domar ifrån Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) mycket mer restriktivt än tidigare. Rättspraxis har bland annat förskjutits så att endast den del av det grundläggande behovet som anses vara av mycket personlig eller integritetskänslig karaktär anses vara assistansgrundande. Detta medför exempelvis är att det endast är den tid det tar att ta av och på kläderna närmast kroppen som räknas som grundläggande behov. Att ta på en ytterjacka även om det är minus 20 grader utomhus räknas inte. Bara den tid som är beröring av naken hud under ett toalettbesök räknas. Inte hela tiden det faktiskt tar att utträta ett behov.

Situationen är orimlig och akut. Människors liv och familjer trasas sönder när de inte får den assistans de behöver för att klara sin vardag. Och värre kommer det blir. Försäkringskassan införde nyligen en striktare bedömning som innebär att personer med funktionsnedsättning inte får assistansersättning utifrån begreppet grundläggande behov för det som de flesta av oss skulle räkna till våra rutiner för personlig hygien. Det handlar exempelvis om att använda deodorant, raka benen eller armhålorna, smörja in kroppen med hudkräm efter duschen, fila naglarna, trimma skägget, sminka sig och att använda balsam samt reda ut och torka håret.

Den 1 juli 2020 blev det en lagfäst rättighet att få stöd med andning och sondmatning. Det är livsviktigt och efterlängtad och något vi kristdemokrater har kämpat för länge. Men det är ofattbart att nedskärningarna inom assistansen har gått så långt att det har krävts en lagändring för något så självklart. Vi välkomnar också att regeringen i den aktuella budgetpropositionen aviserar att de kommer genomföra förslagen i utredningen ”Stärkt assistans” som adresserar de problem som har funnits under lång tid kopplat till föräldraansvar, tillsyn och egenvård. Även detta är förslag som vi har kämpat länge för. Samtidigt krävs mer för att rädda assistansen. Vi måste stå upp för mänskliga rättigheter, inte minst för de som saknar en egen stark röst. Det handlar om vilket samhälle vi vill ha.

Samtliga grundläggande behov måste vara assistansgrundande i sin helhet

Att säkerställa att samtliga grundläggande behov ska anses vara av integritetsnära karaktär i sin helhet är ett avgörande steg för att återupprätta intentionen med LSS. Det saknas fortsatt och samtliga Kristdemokraternas förslag angående detta röstades ned i riksdagen tidigare i år av de dåvarande januaripartierna. Kristdemokraterna föreslår därför nödvändig lagändring och avsätter resurser i syfte att finansiera en rättssäker tillämpning av LSS till följd av lagförtydligandet. Vi bedömer att sådana lagstiftningsförändringar kan vara på plats den 1 januari 2024. Den exakta kostnadsökningen är dock svår att uppskatta och ytterligare medel kan behövas. Då anslaget 4:4 kostnader för statlig assistansersättning (utgiftsområde 9) även omfattar schablonen för timersättningen för assistansersättningen redovisas dessa poster tillsammans nedan.

Att åldras i trygghet och värdighet

Ett samhälle där alla kan åldras i trygghet och värdighet är ett angeläget mål för Kristdemokraterna. Äldre personer är en tillgång för hela samhället. Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som respekt, tillvaratagande och omsorg om den äldre generationen. Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg. Var och en ska ses som en person med eget och unikt värde med skilda intressen och bakgrunder. God vård, ett behovsanpassat boende och självbestämmande över sin vardag är en självklarhet – hela livet. Kristdemokraterna gör därför satsningar på de äldre. Under 2021 lyckades Kristdemokraterna tillsammans med moderaterna och Vänsterpartiet driva igenom en extrabudget med såväl kraftfulla resurser som reformer för att stärka personalkontinuitet, medicinsk kompetens och tillgång till anpassat boende för att på så sätt bidra till att skapa en trygg och värdig äldreomsorg där också personalen har goda villkor. Men det krävs fler reformer för att stärka äldreomsorgen. Därtill behöver pensionärernas ekonomi förbättras och äldres möjligheter till gemenskap stärkas.

Äldreomsorgens reformbehov

Alla ska känna sig trygga med att det kommer finnas en god vård och omsorg den dag man behöver det. Men Coronapandemin satte i blyxtbelysning att vi inte har en jämlik vård och omsorg. 90 procent av dem som avlidit fram till september 2021 var över 70 år, 67 procent var över 80 år.

Coronakommissionen pekar på ett antal strukturella brister, som även vi kristdemokrater pekat på tidigare, inom äldreomsorgen som bidragit till de höga dödstalen bland äldre. De handlar bl.a. om den låga personalkontinuiteten med många timanställda och otillräcklig medicinsk kompetens.

Vi ser nu en växande grupp äldre personer som ofta är multisjuka och behöver alltmer kvalificerade hälso- och sjukvårdsinsatser. Samma grupp är extra sårbar för covid-19. 54 procent av alla riskindikationer som rapporterades in till IVO i våras inom äldreomsorgen med anledning av Corona bedöms av myndigheten som allvarliga. IVO gjorde därför en tillsyn som visade att endast 60 procent av de 40 värst drabbade kommunerna hade förutsättningar till bedömning och behandling kopplat till covid-19 på äldreboenden. De fann allvarliga brister hos var tionde verksamhet och genomför därför nu en fördjupad tillsyn.

En viktig delförklaring till problembilden är att det finns för få sjuksköterskor inom äldreomsorgen. Sjuksköterskan är nödvändig för den medicinska kompetensen. Under pandemin har de brister som uppstår när det finns för få sjuksköterskor särskilt uppmärksammas. Att kunna sätta dropp eller ge syrgas är exempel på insatser som kräver en tillräcklig tillgång till sjuksköterskor.

Enligt Socialstyrelsens statistik har antalet sjuksköterskor i äldreomsorgen sjunkit de senaste åren och ligger idag på cirka 14 000, varav knappt hälften jobbar på de särskilda boendena. Även om siffrorna inte är helt jämförbara kan det noteras att i Norge är var femte medarbetare på äldreboenden en sjuksköterska, medan det bara är cirka var tjugonde i Sverige.

Även i övrigt brister den medicinska kompetensen när det gäller äldre. År 2017 fanns 37 specialistläkare i geriatrik inom hälso- och sjukvården per 100 000 invånare som var 70 år och äldre, att jämföra med 47 specialistläkare i geriatrik 2006. Kommuner har inte stöd i lag för att anställa egna praktiserande läkare, då de i samband med att Ädelreformen genomfördes fick rätt att anställa medicinsk kompetens upp till och med sjuksköterskor.

Forskning visar att kvalitativ äldreomsorg förutsätter ett personcentrerat bemötande där personalen kan skapa en trygg miljö och en personlig relation med den äldre. För att det ska vara möjligt behöver äldreomsorgens personal ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb.

arbetsvillkor och en god bemanning med hög kontinuitet. Alltför ofta kringkärs enheternas chefer genom kommunövergripande regler som minskar tilliten och därmed gör ansvarsutkrävandet sämre.

En annan nyckelgrupp vad gäller att skapa goda arbetsvillkor inom äldreomsorgen – och som ofta glöms bort – är schemaläggare. De bär ett tungt ansvar för att få viktiga välfärdsverksamheter att rulla och för att lägga en planering som säkerställer att övriga yrkesgrupper inom vård och omsorg inte bränner ut sig.

Kristdemokraterna anser att det nu behövs krafttag för att förbättra arbetsvillkoren för personalen inom äldreomsorgen. Det handlar om att värna medarbetare, deras familjeliv och hälsa, men också om att stärka möjligheten att rekrytera mer personal. Med rätt reformer kan resultatet också bli att timmarna för social aktivering hos den äldre blir fler, gemenskap främjas och kvaliteten höjs. För att tiden med de äldre ska bli en tydligt värderad del av arbetet bör även sociala behov införas i socialtjänstlagen som grund i biståndsbedömningen för äldreomsorg.

Äldre som upplever att de har behov av anpassat boende blir idag allt för ofta nekade plats på ett så kallat särskilt boende. Biståndsbedömningarna har blivit snävare och då anses de för friska. I vissa kommuner finns det helt enkelt inte tillräckligt många platser i särskilt boende. Istället erbjuds mer omfattande hemtjänst i det egna hemmet. År 2019 rapporterades 5 411 ej verkställda beslut in till IVO gällande äldre som blivit lovade en plats i särskilt boende men fått vänta längre än tre månader. Det är en ökning med ytterligare 900 personer som inte får en plats på ett boende i tid. Enligt Boverkets uppföljning 2020 anger 109 av kommunerna att de har underskott på särskilda boenden. Under pandemin har platser istället stått tomma på särskilt boende eftersom det uppfattats som riskfyllt att flytta dit. Det får inte tas som intäkt för att behovet av boendeplatser har minskat.

Kristdemokraterna är övertygade om att det är få, om ens någon, som väljer att flytta till ett anpassat boende om de inte behöver det. Den dag man upplever att det inte fungerar med det egna boendet så ska man ha rätt till ett anpassat boende. Kristdemokraterna vill därför införa en äldreboendegaranti - den som fyllt 85 år ska ha en lagstadgad rätt att få flytta till ett anpassat boende som till exempel särskilt boende eller trygghetsboende när personen själv bedömer att behovet finns.

En äldreboendegaranti utan äldreboenden är inte värd något. För att klara löftet om en äldreboendegaranti behövs fler och olika typer av äldreboenden. Stimulansmedel för att bygga fler, och olika typer av, äldreboenden är därför nödvändiga.

För att börja åtgärda samtliga dessa akuta och strukturella brister lade Kristdemokraterna, tillsammans med Moderaterna och Vänsterpartiet, fram ett förslag till ändring i statens budget våren 2021, som hela finansutskottet till slut ställde sig bakom. Tack vare detta påbörjas nu arbetet med att utöka den medicinska kompetensen, förbättra personalkontinuiteten och minska andelen timanställningar i äldreomsorgen. Dessutom skapas fler möjligheter till tryggt boende för äldre.

Vi kommer noggrant följa utvecklingen så att de kommuner som får del av medlen verkligen redovisar ökad medicinsk kompetens, bättre arbetsvillkor och fler anpassade boenden. Regeringen fullföljer i budgetpropositionen riksdagens aviserade medel för prestationsbaserade stöd till äldreomsorgen 2022 och 2023, men flyttar från och med 2024 över medlen till uo25, anslaget för generella medel till kommunerna. Regeringen redovisar dock inte huruvida medlen fortsatt kommer att delas ut som prestationsbaserade stöd i och med denna flytt.

Vi motsätter oss att medlen delas ut utan att kommunerna påvisat förbättringar inom de angivna områdena. Det skulle innebära att långsiktigheten i satsningen går förlorad och att nödvändiga reformer inom äldreomsorgen inte nödvändigtvis sker. Vi flyttar därför i vårt budgetalternativ tillbaka medlen till uo9 för fortsatt satsning i enlighet med riksdagens beslut.

Inkomstpensionstillägget är vidare ett viktigt tillskott för de pensionärer som har låga marginalerna. Framöver ska dock inkomstpensionstillägget utformas på ett sätt så att det ingår i pensionssystemet och helt frikopplas från statsbudgeten. Detta är något som pensionsgruppen nu ska arbeta med för att åstadkomma en sådan mer långsiktig och hållbar lösning.

Kraftfull långsiktig satsning på svensk polis

Svensk polis har en mycket ansträngd situation. De avsevärda tillskott som genomfördes och aviserades i KD/M-budgeten följs upp av regeringen, men regeringen åtgärdar inte tillkommande behov för myndigheten. Den riktade lönesatsningen för att behålla poliser, som är viktig för att nå målet om 10 000 fler poliser, försvinner vid utgången av 2021. Regeringen anvisar inga nya pengar. Det gör vi. Poliser förtjänar högre lön i takt med större arbetsbörda, mer komplicerad kriminalitet och ökad utsatthet i yrket.

Det behövs fler poliser, men det räcker inte som lösning på problemen inom svensk polis. Den stora utmaningen är att få de som i dag arbetar som poliser att stanna kvar i yrket, samt locka tillbaka poliser som slutat och få fler poliser i arbete i yttre tjänst. Många poliser känner stor frustration och otillräcklighet i en allt tuffare arbetsmiljö. Det krävs åtgärder som förbättrar arbetssituationen för svensk polis och höjer attraktiviteten för yrket så att inte fler poliser väljer att sluta. Därför ligger vår riktade lönesatsning kvar. Vi satsar 250 miljoner på en riktad polislönesatsning 2022, 350 miljoner 2023 och 450 miljoner 2024.

Vi gör en stor satsning för att polisen ska kunna återrekrytera personal som slutat, eller är på väg att sluta. Detta gäller inte minst poliser som gått i pension eller snart ska göra det. Inom polisen finns goda exempel där pensionerade poliser gått in som timanställda och ökat tempot väsentligt i utredningsarbetet. Varje år går mellan 300 och 400 poliser i pension. I dagsläget arbetar cirka 200 poliser extra på timmar efter pension. Vi menar att denna resurs är underutnyttjad och behöver byggas ut mer för att snabbt avlasta polisen genom att behålla och återrekrytera erfarna och kompetenta medarbetare längre. Därför satsar vi 100 miljoner kronor 2022–2023 för att återrekrytera pensionerade poliser. Vi inför också ytterligare skattelättnad på äldre som jobbar, vilket gör det mer lönsamt för dessa att arbeta.

Kristdemokraterna satsar totalt 1,3 miljarder kronor 2022, 1,1 miljarder kronor 2023 och 2,5 miljarder kronor 2024, utöver regeringen på Polismyndigheten. Det är anmärkningsvärt att regeringen underfinansierar Polismyndigheten så kraftigt, jämfört med Polismyndighetens eget äskande, för år 2024. Bristen på långsiktighet är ett kännetecken för regeringens kriminalpolitik.

Anställ polisstödsassistenter

Ett sätt att se till att det kommer ut fler poliser på gatan är att anställa administrativt stöd, polisstödsassistenter. Detta finns redan på ett antal platser i landet som Uppsala och Borås, men bör byggas ut till fler platser. Enligt Polisförbundet anser många poliser att det är frustrerande att så mycket som en fjärdedel av arbetstiden kan gå åt administration, istället för till kärnverksamheten. Ett ingripande kan leda till timmar av administrativt arbete. Polisförbundet pekar på att en (1) polisstödsassistent kan frigöra två poliser. Vi avsätter riktade medel till Polismyndigheten för att möjliggöra administrativt stöd som enligt Polisförbundet kan frigöra arbetstid motsvarande 750 poliser. Arbetsuppgifterna kan exempelvis bestå av att avrapportera ärenden, diarieföra, hantera gods och beslag, skriva anmälningar, efterlysa personer och övrigt administrativt stöd som att boka tider. Kristdemokraterna anslår därför 250 miljoner per år 2022-2024 för att anställa polisstödsassistenter inom ramen för vår satsning på Polismyndigheten.

Anställ kvalificerade civila utredare

Polisiär kompetens är central i det utredande arbetet. Samtidigt kan kompetens från andra sektorer avlasta och stärka det brottsutredande arbetet. För att trycka tillbaka de kriminella gängerna med större kraft behöver fler civila utredare anställas i lokalpolisområdena. Det kan handla om förstärkning med kriminologer, analytiker och tillgångsutredare som arbetar riktat mot de kriminella nätverken. Detta för att exempelvis med större kraft gå på pengar och statussymboler hos de kriminella

Fler domstolar

Kristdemokraterna vill se en förstärkning av hela rättsväsendet. Sveriges domstolar har att hantera en ökande ärendemängd, mer komplexa ärenden, kompetensförsörjning med mera. Myndigheten bedömer att antalet brottmål kommer fördubblas mellan 2015 och 2024. Då har tidigare prognoser varit i underkant.

Att utbilda domare tar lång tid. Precis som åklagarmyndigheten behöver domstolarna därför långsiktiga förutsättningar. Därför behöver de få anslag som även täcker behoven år två och tre. Därför anslår vi 200 miljoner extra för 2023 och 165 miljoner extra för 2024.

Kristdemokraterna vill också se domstolar på fler platser i Sverige än idag. Sverige har centraliserat vårt domstolväsende avsevärt de senaste två decennierna. I slutet av 1990-talet fanns 96 tingsrätter, idag finns bara 48. Kristdemokraterna har därför aviserat att vi vill bygga ut Sveriges domstolar så att domstolar etableras eller återetableras på fler platser. För detta satsar vi 100 miljoner kronor 2022 och 2023.

Förstärkt kriminalvård

Kriminalvården är idag hårt ansträngd. Kriminalvården gör själva bedömning att det kommer krävas minst 7 430 anstaltsplatser och 3 000 häktesplatser till 2030. Dessutom behöver det finnas ett överskott av platser för att kunna genomföra renoveringar. Det troliga är dock att platsbehovet kommer bli ännu större när satsningarna på polisväsendet får genomslag. Kristdemokraterna har också ambitionen att höja straffen för ett flertal brott. Eftersom brottsutveckling de senaste åren varit mycket negativ med fler grova brott kommer fler kriminella behöva tillbringa betydligt längre tid på anstalt.

En överkapacitet inom Kriminalvården gynnar också de intagna och personalens säkerhet. När fängelserna fylls av klienter på ett alltför omfattande sätt blir miljön där sämre, både för de intagna och för Kriminalvårdens personal. Våldet ökar inte, för att citera en enhetschef, linjärt utan exponentiellt i takt med att beläggningen ökar. 2020 låg beläggningen på svenska anstalter och häkten omkring 100 procent. Häktena har på flera platser haft en beläggning på över 100 procent. Det är ohållbart. En bra miljö i Kriminalvården är en förutsättning för rehabilitering av de intagna. För att kunna bygga ut antalet platser satsar vi 700 miljoner mer än regeringen 2024.

Kristdemokraterna är fast beslutna om att bekämpa den grova och organiserade brottsligheten. För att göra det krävs att ledande personer försvinner från den kriminella miljön, det krävs att förtroendet för rättsstaten återupprättas genom att rättvisa skipas och brottsoffer får upprättelse och det kräver att en del personer med stora problem nås av insatser inom ramen för Kriminalvårdens verksamhet.

Kristdemokraterna anser att utläningar som döms för brott i Sverige betydligt oftare ska avtjäna sitt straff i sina hemländer. Sverige bör därför prioritera att skriva avtal med andra länder som tillgodoser detta. Det är nödvändigt både för att avlasta Kriminalvården både kapacitets- och kostnadsmässigt, att underlätta utvisning och för att andra länders brottslingar inte primärt är Sveriges ansvar. För att avlasta Kriminalvårdens beläggning bör Kriminalvården också hyra platser utomlands. Kapaciteten är mycket ansträngd och ca 30 procent av de intagna i svenska fängelse är medborgare utomlands. Därför anslår Kristdemokraterna 200 miljoner extra till Kriminalvården för att hyra fängelseplatser utomlands 2022 och 400 miljoner 2023. Förslaget genomförs genom att regeringen uppdrar åt Kriminalvården att sluta avtal med andra länders motsvarighet. Syftet är att stimulera andra länder att vilja låta sina medborgare avtjäna svenska straff i sina hemländer. Avtalen ska bygga på ekonomisk ersättning från den svenska Kriminalvården till det andra landets motsvarighet. Det ska även vara möjligt för Kriminalvården att sluta avtal med tredje land om att avtjäna straff i det landet om det anses lämpligt. Oavsett om avtal träffas med hemland eller tredje land måste givetvis humanitära och rättsliga förhållanden beaktas, såsom principen om non-refoulement. Totalt satsar Kristdemokraterna 161 miljoner mer än regeringen på Kriminalvården 2022, 349 miljoner 2023 och 649 miljoner 2024.

Kristdemokraterna anser att anslaget för Tullverket ska höjas med 100 miljoner kronor 2022–2024 för en särskild satsning på utförsel av stöldgods, samt stärkt förmåga att bekämpa vapen- och narkotikahandel.

Kustbevakningen

Kustbevakningen är kraftigt underfinansierad i regeringens budget och kan tvingas avyttra delar av fartygs- och flygplansflottan.

Utan tillräcklig finansiering riskerar förmågan försvagas, vilket kan få förödande konsekvenser för sjöräddning, miljöräddning, ordningshållande och det brottsförebyggande arbetet. Kustbevakningen står i dag för en fjärdedel av sjöräddningsinsatserna. Miljöskyddet riskerar att bli lidande både kustnära, men även i Mälaren, Vänern och Vättern vilka är viktiga för vattenförsörjningen och ur miljösynpunkt.

I det brottsbekämpande arbetet deltar Kustbevakningen i insatser mot grov organiserad brottslighet och stöldligor. Myndigheten biträder tullen och polisen vid exempelvis grova narkotikabrott och smuglingsbrott. Utöver problemen ovan har Kustbevakningen även sett ökade problem med nätverkskriminella som stör ordningen till sjöss med vattenskotrar. Samarbete sker med sjöpolisen i Stockholm och Göteborg, där sjöpolisen är stationerad. Men i exempelvis Malmö, där problemen varit stora, är Kustbevakningens insats helt avgörande eftersom Sjöpolisen inte är närvarande där. Det är viktigt att arbetet inte försvagas, vilket är en risk med regeringens underfinansiering.

Kustbevakningen behöver de närmaste åren växa med 150 medarbetare för att klara de uppgifter som åligger myndigheten. Kustbevakning ska ta ett större ansvar inom ramen för det myndighetsgemensamma arbetet och har fått större befogenheter inom ramen för bland annat proposition 2020/21:192. Det är Kristdemokraternas uppfattning att Kustbevakningen kommer att behöva arbete än mer med sitt brottsbekämpande uppdrag under kommande år. Därför anser Kristdemokraterna att anslaget ska ökas med 40 miljoner 2022, 80 miljoner 2023 och 130 miljoner 2024. Vilket innebär en satsning på totalt 250 miljoner kronor.

Kristdemokraterna anser därför att insatserna för föräldraskapsstöd ska utökas kraftigt. Vi satsar därför 500 miljoner kronor på föräldraskapsstöd 2022–2024.

En skola som ökar tryggheten och förebygger brott

Den viktigaste brottsförebyggande åtgärden är en skola som levererar goda kunskapsresultat, men Skolverket ska dessutom ges i uppdrag att stödja skolorna att ta ett bredare samhällsansvar när det kommer till att förebygga brott. Skolverket ska få i uppdrag att ta fram stödjande underlag bl.a. med exempel på modeller för samverkan med andra myndigheter och ideella aktörer i arbetet för att minska utanförskap och förebygga brott. Skolverket får dessutom i uppdrag att arbeta för att fler skolor aktivt ska arbeta för att förebygga brott. Detta bör exempelvis kunna ske genom att samverka med ideella organisationer och frivilliga sker kring mentorskapsprogram med syfte att fler elever ska få de vuxna förebilder som alltför ofta saknas i hemmet. Mentorskapsprogram kan både vara ett sätt att stärka integrationen, och att förebygga brottslighet. Skolornas brottsförebyggande arbete kan också ske i form av "blåljussatsningar". Syftet med den typen av satsningar ska vara att skapa förtroende mellan barn och blåljusmyndigheterna, så att barnen tidigt får förebilder i form av människor som bekämpar brott och räddar liv, istället för förebilder i form av gängkriminella som begår brott och släcker liv. Därför satsar Kristdemokraterna 100 miljoner 2022-2024 på brottsförebyggande skola.

Utbyggd läxhjälp

Läxhjälp är viktigt för att se till att elever med sämre förutsättningar hemma erbjuds samma möjligheter till läxhjälp som andra kan få av sina föräldrar. Det finns flera orsaker till varför vissa har sämre möjligheter att göra sina läxor. Det kan röra sig om trångboddhet och därmed minskade möjligheter att få arbeta ostört hemma, eller oro i det egna hemmet. Det bör mötas på flera sätt, men en sak som skulle göra omedelbar skillnad är om det erbjöd en plats utanför hemmet där lugn och hjälp med skolarbetet möjliggörs. Att barn får läxhjälp utanför lektionstid kan hjälpa dem att bli behöriga till nationellt gymnasieprogram. Det kan också leda till att eleven får fler positiva förebilder, både vuxna och unga vuxna, som kan hjälpa denne på rätt riktning i livet, om sådana förebilder saknas på andra platser vilket tyvärr är en realitet för många barn i Sverige. Skolverket har delat ut pengar till läxhjälp, pengar som tyvärr har utnyttjats av extremistiska grupper för att dels tillskansa sig skattemedel men också för att kunna få kontakt med barn och kunna påverka dem. Det gäller bland annat salafistiska skolor som fått pengar i Malmö. Det är en ordning som är oacceptabel. Kristdemokraterna vill se ett regelverk som säkerställer att inga pengar går till extremistiska organisationer. Det är särskilt viktigt när det gäller så pass samhällsviktig verksamhet som läxhjälp, där det dessutom är barn inblandade. Därför satsar Kristdemokraterna 50 miljoner kronor mer än regeringen på läxhjälp 2022–2024.

Psykiatriambulanser

Vid akutlarm om att någon mår psykiskt dåligt och man befärdar att personen försöker eller har tankar på att begå självmord skickas idag oftast en polispatrull ut. Under 2018 åkte polisen på 15 123 larm gällande självmordsförsök, trots att poliser inte har psykiatrisk utbildning för att möta personer i en akut psykiatrisk kris på bästa sätt.

Att avlasta polisen från att åka på dessa larm skulle innebära att avsevärda resurser frigörs som istället kan användas till reguljärt polisarbete. Det är en viktig del i Kristdemokraternas politik att inte bara se till att det anställs fler poliser, utan också att dessa kan användas till myndighetens kärnverksamhet: Att bekämpa brott.

kommer hem efter att ha varit omhändertagna, barn för vilka tidigare insatser inte har fungerat och som tidigare nämnts barn som uppvisar missbruksproblem eller kriminellt beteende. Modellen bör utvecklas och kvalitetssäkras för att se till att den används utifrån evidensbaserade metoder i hela landet. Ett nationellt kansli för SSPF-samverkan bör därför instiftas. Vi föreslår därför 100 miljoner årligen för att stimulera SSPF-samverkan på fler platser.

Reformera sekretesslagstiftningen

En avgörande faktor för ett effektivt förebyggande arbete är att de olika aktörerna som möter ungdomar i riskmiljö kan föra dialog och utbyta information om ungdomen. I dag tolkas sekretesslagstiftningen olika i olika kommuner. Kristdemokraterna vill reformera den nu gällande lagstiftningen i syfte att klargöra sekretessreglerna och förtydliga dem så att samarbetet underlättas. Oro för att göra fel får inte hindra olika myndigheter att göra allt som är möjligt för att få en ungdom att lämna, eller inte hamna i, kriminella miljöer. En ändrad sekretesslagstiftning skulle underlätta samverkan både vad gäller misstänkta kriminella och dessutom underlätta arbetet med barn som är brottsoffer inom ramen för barnahus.

Idag är det tillåtet för socialtjänsten att bryta sekretessen om det föreligger brott med straffvärde minst fängelse ett år. Vi föreslår att skola och socialtjänst bör vara skyldiga att bryta myndighetssekretessen där det är motiverat i förebyggande syfte kring enskilda på polismans begäran, och vill tillsätta en utredning som möjliggör en sådan lagstiftning.

Förebyggande arbete mot sexuella övergrepp

Myndigheten för vårdanalys har utvärderat det arbete som av PrevenTell, hjälplinjen mot oönskad sexualitet gör. Myndigheten rekommenderar att ett Nationellt kunskapscentrum för frågor om oönskad sexualitet och prevention av sexuellt våld inrättas. Kristdemokraterna delar den uppfattningen.

Arbetet med att förbygga sexualbrott behöver systematiseras ytterligare. Därför föreslår Kristdemokraterna att ett Nationellt kunskapscentrum för frågor om oönskad sexualitet och prevention av sexuellt våld inrättas. För detta avsätter vi fem miljoner kronor om året.

En verkligt bra skola kräver verkligt bra lärare. För att locka fler till läraryrket behöver yrkets status höjas. En av huvudnycklarna för att höja attraktionskraften i yrket är att lärare faktiskt får vara lärare, att undervisningsmiljön stödjer uppdraget och att det finns tillgång till stöd och avlastning, som speciallärare och elevhälsa. Kristdemokraterna menar att karriärlärartjänsterna behöver bli fler samt att de skickligaste lärarna behövs i de skolor som har störst utmaningar. Vi vill höja behörighetskraven till lärarutbildningen och även höja kvaliteten på lärarutbildningarna. Vi avsätter också medel till vidareutbildning i ämneskunskap, men också till exempel utbildning i ledarskap och konflikthantering för landets lärare för att stärka ledarskapet i klassrummet.

Fler vuxna i skolan

Kristdemokraterna vill betona vikten av en skola som har höga förväntningar på både elever och personal. En skola som förväntar sig hårt arbete och ansträngning, och därmed också resultat. En skola som möter varje elevs utmaningar med tro på elevens potential att lyckas. En sådan skola ställer krav och mål som både elev och föräldrar kan förstå. Eleven ska på förhand veta vad som krävs av honom eller henne för att nå ett visst betyg. Faktakunskap ska komma först och analys och diskussion därefter. Yngre barns fokus ska inte vara att leta efter fakta, däremot att lära sig fakta. Ett sådant upplägg bli mer naturligt för eleven, även om kraven är höga.

Mycket tyder på att senare decenniernas resultatförsämringar i den svenska skolan kan förklaras av att den lärarledda undervisningen har minskat. Sedan 1990-talets början har skolans arbetssätt förändrats i riktning mot mer individualisering genom ökat eget arbete. Forskning pekar på det negativa sambandet mellan denna typ av individualisering och elevernas resultat. Vi vill att elever får mer lärarledd undervisning. Svenska elever är garanterade 6890 timmars undervisning under grundskolan. Det är färre än OECD-genomsnittet som ligger på 7538 timmar. Kristdemokraterna vill utöka den garanterade undervisningstiden i svensk skola och anser att Skolverket ska ges i uppdrag att utreda hur den garanterade undervisningstiden ska komma upp i OECD-snitt. Många studier har konstaterat att undervisning ledd av skickliga lärare är det bästa sättet för elever att nå målen för undervisningen. För att uppnå detta vill Kristdemokraterna göra en satsning på fler vuxna i skolan. Vi säger nej till regeringens satsning på lärarassistenter till förmån för vår egen satsning på fler vuxna i skolan. Vår satsning kan gå till lärare, specialpedagoger eller lärarassistenter men den är inte bunden till någon specifik yrkesgrupp. Det är skolorna och kommunerna som bäst vet vilken personal de behöver. Kristdemokraterna lägger 300 miljoner kronor årligen på fler vuxna i skolan 2022–2024.

Skolor med stora utmaningar

Andelen elever som inte får tillräckligt bra betyg för att bli behöriga till gymnasieskolan ökade från drygt tio procent 2006 till 14 procent 2020. Så många som 23,9 procent gick ut utan fullständiga betyg. Enligt Skolverket kan en stor del av den försämrade gymnasiebehörigheten över tid förklaras av en ökande andel elever som invandrat efter ordinarie skolstart och att denna elevgrupp haft en sämre resultatutveckling än andra elever.

För att stödja språkutvecklingen och möjligheterna att nå kunskapsmålen hos nyanlända och andra elever med svenska som andra språk ytterligare föreslår Kristdemokraterna en kompetenssatsning för lärare för att få fler med kompetens inom svenska som andra språk. Satsningen sker under tre år och 150 miljoner avsätts per år.

Forskning visar att skolan är en stark skyddsfaktor mot framtida utanförskap. Elever som går ut skolan med godkända betyg har i långtidsuppföljningar signifikant bättre ekonomi, fysisk och psykisk hälsa samt lägre grad av socialt utanförskap och kriminalitet. En av de viktigaste faktorerna för att inte hamna utanför samhället längre fram i livet är alltså att klara skolan. Det är därför allvarligt att nästan en fjärdedel av eleverna går ut grundskolan utan godkända betyg. Kristdemokraterna anser att det

tidigt sätta in åtgärder för bättre läsinlärning och läsförståelse. Kristdemokraterna anslår 130 miljoner kronor per år till Speciallärarlyftet.

Satsningar på elevhälsa

En god kunskapsutveckling kräver också en bra skolmiljö och elevhälsa. Eleverna som mår bra lär sig bättre. En väl utvecklad elevhälsovård främjar också det förebyggande arbetet med psykisk ohälsa hos barn och unga. Elevhälsan måste rustas långsiktigt för att bättre kunna möta och stödja barn och unga med psykisk ohälsa. Elevhälsan ska undanröja hinder som finns för lärandet men får idag ägna sig även åt andra ansvarsområden. Det behöver finnas tydliga direktiv för när socialtjänst respektive hälso- och sjukvård ska träda in på banan. Kristdemokraterna anser att Sverige behöver införa en elevhälsogaranti som innebär att varje elev ska kunna komma i kontakt med elevhälsan varje skoldag. Det är viktigt att barn vet att det finns vuxna i skolan som har tid för dem. Det kan vara en faktor som kan bidra till att minska den ensamhet som barn kan drabbas av när de inte tror att vuxenvärlden har tid för dem och att de inte behöver hantera sin oro på egen hand. Vi anser också att elevhälsans uppdrag bör utvidgas till att även omfatta att alla barn bör erbjudas rutinmässiga samtal med skolans kurator. Redan före pandemin ökade den psykiska ohälsan och under pandemin har ensamhet och oro blivit vanligare hos elever i grundskolan och på gymnasiet enligt Stiftelsen Friends årsrapport för 2020. Av denna anledning behöver elevhälsan förstärkas ytterligare.

Vi vill vidare ge regionerna ett samlat uppdrag för hela barn- och ungdomshälsovården. Det innebär att elevhälsan inte längre ska ha skolan som huvudman. Skolsköterska, skolläkare, skolkurator och skolpsykologer bör finnas ute i verksamheterna men bör ha samma huvudman som övrig vårdpersonal för barn. En samlad barn- och ungdomshälsa ska syfta till att öka tillgängligheten till vårdcentralerna, elevhälsan och barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Den samlade barn och ungdomshälsan ska ha ett nära samarbete med skolledningar, lärare, specialpedagoger och kommunernas socialtjänst. Fram tills delar av ansvaret för elevhälsan flyttas till regionerna, bör alla skolhuvudmän ha samverkansavtal med regionerna för att undvika att elever hamnar mellan stolarna. Kristdemokraternas tillför elevhälsovården 500 miljoner kronor per år.

Forskning visar att elever som rör på sig utvecklar en starkare fysik och får bättre hälsa. Det finns också indikationer på att eleverna presterar bättre i skolan och att fler elever når målen med mer fysisk aktivitet. Kristdemokraterna föreslår att undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan ska utökas från 600 till 700 timmar. I motsvarande grad minskas det som kallas elevens val.

Förebygg övergrepp mot barn

I vårt förslag till statsbudget avsätts 20 miljoner kronor för en utbildningssatsning för att barn och vuxna i miljöer där barn befinner sig ska kunna lära sig mer om integritetsfrågor och vad man kan göra för att förhindra övergrepp. Pengarna ska kunna användas för kortare kurser inom idrottsföreningar, förskola och lågstadiet. Vuxna ska bli bättre på att upptäcka förövare som ofta söker sig till miljöer där många barn är. För de små barnen ska det handla om att lära sig rätten till sin egen kropp och att sätta gränser. Information bör också ingå i förskolelärarnas utbildningar.

Ett återupprättat föräldraansvar

Föräldrarna är de viktigaste personerna för ett barn. Hur kompensatorisk vi än vill att skolan ska vara så kommer familjen alltid att vara viktig. Familjens betydelse behöver därför erkännas, och föräldraansvaret återupprättas. Kristdemokraterna vill att det ska finnas föräldrakontakt – ett ansvarskontrakt mellan skola, föräldrar och elev – som tydliggör förväntningarna på eleven – när det

Det civila samhället

Det är i det civila samhället grunden läggs för demokrati, medmänsklighet och ett fungerande samhälle. Kristdemokraternas politik strävar därför efter att stärka det civila samhället och därmed de mellanmänskliga relationerna.

Starka relationer är ett så grundläggande mänskligt behov att det till och med går att mäta i livslängd. Forskningen pekar på att ensamhet och social isolering har stora negativa hälsoeffekter. Det förkortar våra liv och måste betraktas som ett allvarligt hot mot folkhälsan, på samma sätt som exempelvis rökning. Människan växer i relationer. En politik vars konsekvens blir att de mellanmänskliga banden försvagas kan aldrig kompenseras med att man stärker banden till offentliga institutioner eller skjuter till ytterligare bidrag. Det offentliga kan från mänsklig synvinkel bara vara ett komplement – inte utgöra samhällets grund.

Graden av det civila samhällets oberoende är nära knuten till organisationernas finansiering. En hög grad av offentlig finansiering kommer också att – beroende på hur den utformas – leda till mer eller mindre direkt och indirekt styrning från det offentliga. Vi hävdar även här civilsamhällets oberoende och mångfald.

En fungerande demokrati förutsätter ett starkt medborgarsamhälle. Utan ett levande civilt samhälle reduceras medborgarna till väljare, arbetskraft och konsument. Och om vi inskränker det civila samhället till att bli utförare av statliga direktiv, riskerar vi att kväva de många organisationernas unika bidrag till vårt samhälle.

De offentliga åtgärder och rekommendationer som har vidtagits för att minska smittspridningen av coronaviruset har inneburit en ökad isolering, ensamhet och risk för utsatthet. Ekonomisk och social utsatthet ökar ofta i kriser i spåren av exempelvis arbetslöshet. Samtidigt påverkas civilsamhället också av den ekonomiska nedgången. Intäkterna minskar när aktiviteter avtar och företag blir mindre benägna att skänka pengar samtidigt som det blir ”personalbrist” eftersom en stor grupp ideellt verksamma i civilsamhället är äldre. Därför krävde Kristdemokraterna ett stort stödpaket för det civila samhället redan våren 2020, eftersom breda civilsamhället inte fick motsvarande stöd som kulturen och idrotten, och att företagsstöden inte passade särskilt bra för civilsamhällets organisationer. Vi ville se ett stöd för att kompensera för stora intäktsbortfall och stöd vid stora kostnadsökningar i samband med pandemin till exempelvis stöd till barn, läxhjälsorganisationer och samtalsstöd till äldre. Vi ville också se en statlig kreditgaranti för lån till ideella föreningar, stiftelser och trossamfund, och ett tillfälligt kraftigt höjt tak i gåvoskatteavdraget. Dessa åtgärder hade ökat det civila samhällets möjlighet att klara sin verksamhet och samtidigt bidra än mer i den kris vi nu genomlever.

Det civila samhället har trots egna betydande ekonomiska problem under pandemin visat på stora insatser för behövande. Regeringen har tillfört idrotten och kulturen stora stöd under 2020 och 2021 för att mildra intäktsbortfallen på grund av coronakrisen. Det är bra men samma problematik gäller det breda civilsamhällets organisationer och föreningar som inte har sin verksamhet inom just dessa områden. Kristdemokraterna har under krisen krävt att regeringen ska göra mer för civilsamhället. Tillsammans med Vänsterpartiet lade vi ett utskottsinitiativ i finansutskottet där vi föreslog fler och större stöd till civilsamhället. Tyvärr avvisades vårt förslag av övriga partier, men våren 2021 gjorde vi ett förnyat försök och nu ställde sig ett enigt utskott bakom initiativet att begära av regeringen att återkomma med ett bättre stöd till det breda civilsamhället i Sverige.

Men trots tillkännagivandet har inte regeringen svarat upp mot behoven i civilsamhället. Därför omfördelar vi i de extra medel som avsätts för kulturens återstart 2022 så att hälften av de tillkommande medlen – 470 miljoner 2022 – går till det breda civilsamhället. Kristdemokraterna avsätter 20 miljoner kronor till allmänna samlingslokaler, 20 miljoner kronor till friluftorganisationer. Vidare får den ideella sektorns organisationer som arbetar med hjälpverksamhet bland behövande 200

(Frivilligorganisationernas insamlingsråd). Under samma period ökade den genomsnittliga månadsgåvan från 131 kronor per månad till 170 kronor per månad. Siffrorna visade på en tydlig trend där fler människor valde att ge pengar till välgörande ändamål.

Under den förra mandatperioden togs möjligheten till skattereduktion för gåvor bort helt, men tack vare att den kristdemokratiska och moderata budgeten antogs 2018 återinfördes och förbättrades avdraget. Organisationerna som ansöker om att bli gåvomottagare behöver nu inte längre betala ansöknings- eller årsavgifter, vilket tidigare hindrade inte minst mindre organisationer från att ansöka om att bli godkända mottagare av gåvor.

Nu behöver fler steg tas för att utöka möjligheten till skattereduktion för gåvor. Kristdemokraterna vill tillsätta en utredning som syftar till att gåvor till fler typer av organisationer ska berättiga till reduktionen och att den undre beloppsgränsen för varje enskild gåva ska sänkas. Vi ser också att beloppsgränserna för gåvoskatteavdraget bör höjas. Idag är det möjligt att få 25 procent skattereduktion för gåvor där maxbeloppet som utgör underlag för avdrag är 6 000 kronor per år och skatteavdraget då blir 1 500 kronor. Ur ett europeiskt perspektiv är det en mycket låg beloppsgräns. Kristdemokraterna föreslår att beloppsgränsen höjs så att gåvor upp till 12 000 kronor berättigar till skattereduktion, som maximalt kan bli 3 000 kronor. Vi tillför 12 miljoner kronor 2022, 13 miljoner kronor 2023 och 14 miljoner kronor 2024 i vårt budgetalternativ för detta.

Borttagen reklamskatt för ideella föreningar

Reklamskatt ska betalas av den som offentliggör annonser eller reklam till ett beskattningsvärde som överstiger 60 000 kronor per år. Under 2020 betalade ideella föreningar cirka 106 miljoner kronor i reklamskatt. Kristdemokraterna har i flera år motionerat för att avskaffa reklamskatten för dessa, vilket beräknas minska skatteintäkterna med 100 miljoner kronor per år. Regeringen har nu föreslagit att ta bort reklamskatten från 2022, vilket bedöms minska administrationen för bland annat omkring 1 600 idrottsföreningar. Kristdemokraterna välkomnar att regeringen nu äntligen tar bort denna skatt, då det stärker föreningslivet och skapar större förutsättningar för föreningar att fokusera resurserna på kärnverksamheten som ofta kommer barn, unga och äldre till del. Därmed kan gemenskapen och de mellanmänniska relationerna i samhället stärkas.

Öka stödet till trossamfunden

Sedan lång tid tillbaka ges ett offentligt stöd till trossamfunden. De är en viktig del av det civila samhället. Under pandemin har trosgemenskapernas viktiga roll synliggjorts, när de inte ställt in sin verksamhet utan i hög grad ställt om för att kunna bidra. Trossamfunden utgör ett unikt bidrag i integrationsprocessen och gör ofta stora samhällsinsatser till exempel genom stöd till utsatta grupper och barn- och ungdomsverksamhet. De fyller också en viktig funktion genom sitt arbete med andlig vård inom sjukvården, där många trossamfund finns närvarande för människor i svåra stunder.

Religionen spelar en viktig roll för många, inte minst många nya svenskar. Här har trossamfunden en viktig roll att spela genom att i sin verksamhet bidra till större förståelse, kunskap och respekt för olika trosuppfattningar i vårt land. Därför är det viktigt att staten stödjer deras arbete. Regeringen gjorde ett tillfälligt, men otillräckligt, tillskott för att hjälpa samfunden i arbetet under pandemin. och för 2022 avsätter regeringen 19 miljoner kronor per år 2022 - 2024 i förstärkning för säkerhetshöjande åtgärder, anslag 6:1, utgiftsområde 1, en satsning vi välkomnar. Vi menar dock att dessa medel är otillräckliga och vill tillföra ett extra stöd till trossamfunden om dels 50 miljoner kronor 2022 för att stödja återstart efter pandemin, och dels 5 miljoner kronor per år som en stöttning efter pandemin. Det kan till exempel handla om att skapa mötesplatser för ensamma, generationsmöten och återstart av språkkaféer.

Reformer för fler bostäder

I internationell jämförelse har Sverige låga ambitioner för social bostadspolitik. Det gäller inte minst egenägt boende, som gradvis tycks bli alltmer reserverat för de som själva, eller via föräldrar, har god tillgång till kapital. Kapitalsvaga hushåll med lägre, men stabila inkomster får däremot allt svårare att ta sig in på ägd bostadsmarknad. Det är djupt problematiskt.

Att möjliggöra ägarskap över sitt boende skapar en rad positiva effekter. Det vi äger vårdar vi bättre och sätter ett högre värde till. Genom ägandet kan vi forma boendet efter de egna preferenserna och inte bli helt eller delvis beroende av andra ägares tillåtelse. Föreningslivet och de lokala gemenskaperna stärks i bostadsrättsföreningen eller i småhusområdet, vilket främjar de sociala relationerna. Områden med stor andel ägt boende har lägre brottslighet och högre grad av social stabilitet. Ägt boende är därför en viktig faktor i att bryta utanförskap och segregation.

Ägt boende är förstås inte lösningen på allt. Men eftersom människor ska ha någonstans att bo leder hindren till det ägda boendet automatiskt till att människor behöver söka sig in i hyresrätter och andrahandsuthyrningar. Politiken påverkar således balansen mellan det ägda och det hyrda boendet.

Vänstern har länge ensidigt drivit på för hyresrätten. Det är obegripligt givet att det är en boendeform med dyrare boendekostnader över tid, där hushållet betalar fastighetsägarens avkastningskrav.

Hyresrätten riskerar bli en fattigdomsfälla som driver ekonomisk ojämlikhet. I det 73-punktsprogram som presenterades av januariöverenskommelsens partier fanns en tydlig avsaknad på politik för det ägda boendet. Istället är det hyresrätten som är i fokus, via förslag om byggsubventioner, marknads-hyror i nyproduktion och kriminalisering av hushåll som köper ett hyreskontrakt.

Samtidigt har företrädare för regeringen öppnat upp för en återinförd fastighetsskatt på ägt boende. Det får nog anses vara innebörden när företrädare för regeringen och dess samarbetspartier ”inte utesluter” det. Att fastighetsskattedörren hålls öppen är problematiskt. Fastighetsskatten var sannolikt Sveriges mest avskydda skatt eftersom den skapade stor otrygghet i boendet med sin nyckfullhet och oförutsägbarhet. Kristdemokraternas uppfattning är klar: fastighetsskatten ska inte återuppväckas.

I undersökningar uppger över 9 av 10 unga att de vill äga sitt boende inom en femårsperiod. Samtidigt har samma grupp fått det allt svårare att efterfråga ägt boende till följd av en rad kreditrestriktioner. Det behövs nu politik för mer egenägt boende. Människor ska få bättre möjligheter att köpa bostadsrätt, ägarlägenhet eller flytta till en villa när man bildar familj. Och det ska vara möjligt för ung som gammal.

Planeringsstimulans för fler småhus

Kommunen står som den viktigaste ägaren av exploaterbar mark, enligt en rapport från Konkurrensverket. Kommunernas tilldelning och försäljning av mark spelar en central roll i att styra det potentiella byggandet, vilket samtidigt påverkar prisbilden. Om kommunerna ”håller inne” på potentiellt byggbar mark leder det till att befintlig byggbar mark ökar i värde. Det i sin tur innebär att bara en viss typ av projekt blir lönsamma, samt att en del medborgares preferenser av boendetyper inte tillgodoses.

Trots att det kan tyckas självklart att kommunerna borde planera för den prognostiserade efterfrågan av bostäder, brukar det hävdas av kommunen att planeringsresurserna och pengarna inte räcker till. Till planering av bostäder tillkommer också kringkostnader när gator och vägar behöver byggas ut, liksom förskolor och skolor. Genom att planera för flerbostadshus går det att få bättre ekonomi och högre befolkningsdensitet i planeringen.

potentiellt byggbar sådan. Den aktör som idag vill planlägga en viss mark har därför inga besked om marken har förutsättningar för att godkännas. Dessutom finns sällan register över byggbar mark i en kommun. Sammantaget innebär detta att information om potentiellt byggbar mark ofta är otillgänglig, både för enskilda hushåll och företag. Därmed försvåras processen.

Kristdemokraterna menar därför att länsstyrelsen bör ges i uppdrag att regelbundet kartlägga potentiellt byggbar mark i kommunerna. Syftet är att identifiera sådan mark där förutsättningarna för ett byggande kan finnas och upprätta ett register som är till allmän beskådning. Länsstyrelsen jobbar redan idag med att bedöma behovet av bostäder. Därför anser vi att det också är naturligt att de får ett uppdrag om att identifiera en viss mängd potentiellt byggbar mark, vilket både ger långsiktiga planeringsmöjligheter och öppnar för företag och hushåll att identifiera områden där de vill bo. Syftet är alltså inte att kortsiktigt uppnå de bostadsbehov en kommun har.

Kristdemokraternas förslag:

- Ge länsstyrelsen i uppdrag att regelbundet kartlägga potentiellt byggbar mark i kommunerna.
- Upprätta ett register över den kartlagda potentiella byggbara marken, som är tillgängligt för allmänheten.
- Utred hur kommuner kan ”överplanera” för bostäder och diversifiera så en viss andel av planen är egna hem.
- Ge länsstyrelserna i uppdrag att kartlägga planberedskapen i kommunerna och hur planeringen ser ut uppdelad efter upplåtelseform.

Attraktivare tomträtter

Tomträtterna härstammar från 1907 som en lösning för mindre bemedlade att kunna bygga hus även om de inte hade råd att köpa den tomt som huset skulle stå på. Problemet idag är detsamma, fast i en annan skala. Med höga markpriser blir tomten oftast mycket dyr att köpa på tillväxtorter. Istället finns tomträtten där markägaren, vilket vanligtvis är kommunen, hyr ut marken till hushållet och får i gengäld en avkastningsränta på markens värde. Denna ränta kallas avgäldsränta och bygger på ett avgäldsunderlag (taxeringsvärde) som i praktiken är 75 procent av marknadsvärdet på marken. När taxeringsvärdet förändras sker också en förändring av avgälden som tomträttsinnehavaren ska betala.

Det har dock på senare tid uppdragats en rad problem med det nuvarande systemet. Avgäldsunderlaget ska idag uppdateras först efter vart tionde år. Med snabbt stigande markpriser har det inneburit att avgäldsbeloppet har ökat kraftigt – och ibland fördubblats – från ett år till ett annat, vilket skapat oförutsägbarhet och stora ekonomiska konsekvenser för tomträttsinnehavaren. I Stockholm rapporterades det om att avgälden ökade med upp mot 100 procent vid omräkningen som skedde 2017. Ett vanligt villahushåll i exempelvis Sollentuna kunde i och med kommunens omräkning få ökade kostnader från 3 100 kr till 6 300 kr per månad. Reglerna om omräkning av värdet gör systemet politiskt känsligt, då en omvärdering av markvärdet riskerar att öka avgälden kraftigt. Med de långa avgäldsperioderna gör detta att besluten ofta skjuts på framtiden.

Vidare finns problem när reglerna ger utrymme för olika sätt att beräkna avgälden. Kommuner använder sig av olika beräkningsmodeller – och kan förändra dessa löpande – vilket minskar transparensen och förutsägbarheten för tomträttsinnehavaren.

Problemen hämmar förstås människors möjlighet och vilja att efterfråga tomträtt och därmed ett boende i eget småhus. Detta samtidigt som många barnfamiljer efterfrågar boende i småhus. Kristdemokraterna ser det som angeläget att boende i småhus är attraktivt och att fler familjer får möjligheten att välja det framför andra boendeformer.

Nedtrappning av ränteavdraget bör enligt vår uppfattning emellertid enbart komma ifråga om intäkterna från ett minskat ränteavdrag går tillbaka till hushållen. Detta bör företrädesvis ske genom sänkt skatt på arbete, men också med riktat stöd till barnfamiljer, då vi vet att barnfamiljer runt storstäder annars riskerar att drabbas hårdare.

En bred överenskommelse om avtrappade ränteavdrag skulle också möjliggöra för Finansinspektionen att lätta på restriktioner som idag hindrar hushåll att komma in på ägd bostadsmarknad.

Kristdemokraterna påbörjar avtrappningen i budgetmotionen med 1 procentenheter per år och sänker taket från dagens 100 000 kr till 75 000 kr. Inkomsterna förstärks därmed med 2 miljarder kr 2022, 3,3 miljarder kr 2023 och 4,8 miljarder kr 2024.

Ett bättre bosparande

Behovet av kontantinsats har ökat kraftigt med prisutvecklingen på bostadsmarknaden. En kontantinsats på 200 000–500 000 kr är närmast normalt. Det gör att trösklarna in på bostadsmarknaden har ökat lika mycket för de som stått utanför bostadsmarknaden under samma period. Samtidigt varierar förståelsen och vetskapen om behovet av ett eget sparande redan vid ung ålder för ett framtida bostadsköp. Likt pensionssparandet är bostadsköpet ofta ”långt borta” vilket minskar benägenheten att spara i den utsträckning man behöver.

Problembilden är tydlig. Därför behöver Sveriges unga vuxna få incitament att spara mer till sitt första boende. Och till skillnad från andra länder, som exempelvis Norge, saknar Sverige ett system för ökade incitament till bosparande. Istället har skatten på sparande höjts två gånger av den rödgröna regeringen under förra mandatperioden. För många blir det största sparandet amorteringarna som sker när man väl lyckats ta sig in på den ägda bostadsmarknaden.

Det finns flera modeller för hur ett bosparande skulle kunna se ut, men det norska systemet står ofta som förebild. I detta är insättningar avdragsgilla mot inkomsten upp till en viss summa och pengarna återfinns på ett räntekonto under spartiden. Problemet med denna typ av bosparande är att det oftast gynnar redan ”sparbenägna” personer, medan den grupp som behöver spara mest inte tar fasta på skattesubventionen. Det blir således främst unga hushåll med god ekonomi eller rika föräldrar som gynnas av systemet, vilket bland annat visat sig i studier på det norska systemet.

Forskning kring sparande pekar istället på att det behövs andra upplägg för att nå den grupp som inte vanligtvis är benägen att spara. Beteendekonomisk forskning har dock visat att förändringar i valarkitekturen kan öka andelen som sparar kraftigt. Något som inte minst visat sig i det svenska premiepensionssystemet. Genom att göra ett visst sparande till ett förval, med möjlighet att lämna förvalet när som helst, ökar andelen som sparar kraftigt. Bosparandet syftar till att få igång ungas sparande och göra det naturligt att sätta av en del av lönen till sitt framtida boende. Kristdemokraterna vill därför utreda och införa ett förmånligt bosparande som förval för alla unga mellan 18 och 34 år med inkomst av tjänst, där ett skatteavdrag ingår i de första 60 månaderna där personen tjänar 12 000 kr eller mer månad. Systemet fungerar som så att 500 kr av lönen efter skatt avsätts till ett bosparande och staten kompenserar med en skattereduktion med 20 procent av beloppet, vilket gör att den disponibla inkomsten delvis kompenseras. Avsättningen blir därmed 6 000 kr per år eller 30 000 kr under den skattereducerade perioden.

Med en fast summa per månad blir modellen regressiv, vilket gör att de med lägst inkomster stärks mest i sitt sparande.

En annan nackdel med de bosparsystem som funnits hittills är att bosparkontot är ett vanligt räntekonto. Med dagens – och förväntat låga framtida – räntor blir avkastningen på pengarna låg och i takt med att ekonomin växer går spararen miste om tillväxt på pengarna. Avsättningarna bör därför

Kristdemokraternas förslag:

- Höj bostadsbidragets barndel med 200 kr per barn och månad.
- Höj inkomstgränsen med 30 000 kr, för att bättre återspegla dagens löne- och prisnivåer.

Ökad trygghet i bostadsområdet

En bra bostad och boendemiljö är en viktig förutsättning för god hälsa. Det är viktigt att känna sig trygg och delaktig, samt ha en meningsfull fritid, tillgång till mötesplatser och bra service där man bor.

Bostadsområden och offentliga miljöer uppfattas ibland som otrygga och människor väljer att stanna hemma eller undviker en del miljöer på grund av rädsla.

Forskning och trygghetsundersökningar visar entydigt att kvinnor i mycket högre grad än män upplever otrygghet när de vistas i det offentliga rummet, framför allt på kvällar och nätter. Nästan hälften av kvinnorna i socialt utsatta områden uppger att de är otrygga på kvällstid i sitt eget bostadsområde, jämfört med en tredjedel (30 %) av kvinnorna i övriga urbana områden, enligt statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå). Kvinnor utarbetar, oftare än män, strategier för att slippa hamna i en hotfull situation eller för att kunna hantera denna om den uppstår. Ur perspektivet att alla ska känna sig trygga i sitt närområde så måste investeringar genomföras.

I Stockholms stad har Kristdemokraterna bidragit till trygghetsskapande åtgärder genom att tillföra medel för upprustning av gator och torg. Åtgärderna har exempelvis varit att förbättra belysningen i tunnlår, parker och andra ställen där människor vistas.

Det finns några gemensamma kännetecken för platser som upplevs som trygga. De är platser som går att överblicka, ger kontakt med omgivningen, går att orientera sig i och är välskötta. Samtidigt är det lätt för kommuner att underskatta och prioritera ned vad små trygghetsskapande åtgärder kan få för dynamiken i ett område.

Givet den otrygghet som många känner behövs det fler åtgärder och mer resurser till att bygga bort otryggheten. Där tryggheten byggs in i bostadsområdena och orsakerna till otrygghet trängs bort, vill vi skapa trygga och säkra områden, gator och torg. Sådana åtgärder kan också bidra till ökad gemenskap. När platser upplevs tryggare blir det lättare för personer att interagera med andra och positiva spiraler för mer gemenskap kan skapas. När belysning finns på en lekplats kan den nyttjas av barn och föräldrar även under årets mörka månader osv.

Kristdemokraterna föreslår därför 500 miljoner kronor under 2022 för trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön. Detta arbete ska genomföras tillsammans med polisen, allmänheten och civilsamhället.

Bostad Först – evidensbaserad och ekonomiskt effektiv

Är man bostadslös så är det svårt att klara livet på ett bra sätt. Bostad Först är ett sätt att hjälpa hemlösa med beroendesjukdom/psykisk ohälsa att återgå till ett liv som präglas mindre av dessa problem. Metoden tar utgångspunkt i att det första en hemlös med beroendesjukdom/psykisk ohälsa behöver är ett eget boende, en plats att kalla sitt hem. Genom att personen i behov av hjälp slipper bekymra sig för vardagliga saker som var de ska bo nästa natt, var de ska sköta sin personliga hygien, var de ska träffa sina barn och vänner eller vart deras post ska skickas lyfts en börda som gör att annan hjälp lättare når fram.

När man börjar med bostaden kan man sedan erbjuda den hjälp den boende vill ha och är mottaglig för. De krav som ställs på personen är desamma som för alla hyresgäster: betala hyran, sköt lägenheten och stör inte dina grannar. Det har visat sig att 8 av 10 klarar att bo långsiktigt i sin lägenhet och jämförelser visar att kostnaden för en person i Bostad Först blir mellan 100 000 till 200 000kr lägre per person/år jämfört med andra metoder. Införande av Bostad Först i alla kommuner skulle alltså kunna innebära en minskad samhällelig kostnad som är betydande.

Kristdemokraterna föreslår att Socialstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta regler för hur Bostad Först ska vara den primära insatsen för hemlösa/bostadslösa personer med samtidig beroendesjukdom. Samtidigt inrättas en nationell expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad Först och bistå kommunerna i deras arbete med att införa reformen. Sveriges kommuner får stimulanspengar för att antingen införa eller utvidga användandet av modellen Bostad Först.

Vi avsätter 200 miljoner kronor per år för att införa Bostad Först i hela landet.

Underlätta för ägarlägenheter

Sedan 2009 har det varit möjligt att bilda ägarlägenhetsfastigheter. Upplåtelseformen ägarlägenheter är därmed en relativt ny boendeform i Sverige men vanlig i andra länder.

Ägarlägenheten skulle idag kunna fylla en viktig funktion i utsatta områden med hög andel hyresrätter. Dels skulle blandningen av upplåtelseformer kunna bidra till att minska segregationen i bostadsområden, då dessa områden ofta är i behov av renoveringar. En ombildning till ägarlägenhet skulle frigöra kapital för fastighetsägaren att rusta upp beståndet. Som boendeform är ägarlägenheten ett långsiktigt boende där den boende har möjlighet att påverka sitt boende efter egna önskemål. Ägarlägenheterna kräver heller inte en kvalificerad majoritet för att ombildas, vilket är fallet för bostadsrätten. Och i miljonprogramsområdena är det oftast svårt att ombilda.

Upplåtelseformen har dock inte tagit fart än. I en statlig utredning 2014 framkom att en rad förändringar behövde göras. Bland annat kan ägarlägenheter bara uppstå i samband med nyproduktion. Det hämmar utbudet och behöver ändras så att ägarlägenheter även kan bildas ur det befintliga beståndet. Med den statliga utredningen finns också ett utrett förslag för att kunna ombilda hyresrätter till ägarlägenheter, vilket snarast bör genomföras.

Beskattningen av ägarlägenheter skiljer sig också åt från bostadsrätten. En ägarlägenhet beskattas som ett småhus, vilket innebär 0,75 procent av taxeringsvärdet med ett tag på drygt 7 000 kr. Bostadsrätten beskattas samtidigt bara till 0,3 procent och max 1 350 kr per år. Ägarlägenheten ska därutöver betala andra avgifter kopplade till småhus.

I dagsläget är all nyproduktion av lägenheter och hus undantagna från fastighetsavgiften i femton år. Men när väl dessa nyproducerade fastigheter ingår i ordinarie beskattning kommer ägarlägenheten skattemässigt missgynnas. Därför bör den orättvisan i beskattning tas bort, så att fastighetsavgiften för ägarlägenheten behandlas som en bostadsrätt. Förändringarna bedöms enligt Riksdagens utredningstjänst ha låg till ingen statsfinansiell kostnad.

Kristdemokraternas förslag:

- Genomför Ägarlägenhetsutredningens förslag. Därmed möjliggörs att ombilda hyresrätter till ägarlägenheter.
- Möjliggör att ägarlägenheter kan bildas ur det befintliga beståndet.
- Ta bort skatteorättvisan mellan bostadsrätt och ägarlägenheter: Beskatta ägarlägenheten som en bostadsrätt och inte småhus.

Snabbare handläggning hos Lantmäteriet

Lantmäteriet ansvarar för fastighetsbildning, fastighetsregistrering, tillhandahållande av geodata och inskrivning. Lantmäteriet som statlig myndighet äger monopol på de ovannämnda tjänsterna med undantag av insamling och tillhandahållande av geodata. Genom särskild lagstiftning om kommunala lantmäterimyndigheter kan regeringen ge kommuner tillstånd att ansvara för fastighetsbildning och fastighetsregistrering.

En bärande uppgift är arbetet med att hantera förfrågningar om styckning av tomter. Sådan handläggning är ofta viktig för både marktillförseln och byggandet av småhus och andra fastigheter. Idag är dock handläggningstiderna mycket långa, med ett snitt om 9 månader. De har dessutom inte digitaliserats, vilket gör att processen och hanteringen mer komplicerad än vad den behöver vara.

Kristdemokraterna föreslår därför att Lantmäteriet tillförs 20 miljoner kr extra per år för att korta handläggningstiderna för beslut om styckning av tomter, samt digitalisering av ärendeprocessen.

Sanering av radon

Folkhälsomyndigheten rekommenderar att radonhalten inomhus kontrolleras och hålls så låg som möjligt för att minimera hälsoriskerna. Radonmätningar i miljöer där människor vistas under längre tid är angeläget. Enligt Strålsäkerhetsmyndigheten finns det närmare 400 000 bostäder som överstiger riktvärdet 200 Bq/m³.

Detta är miljöer som kan påverka människors hälsa under längre vistelsetider. Tidigare fanns ett radonbidrag, men regeringen tar bort detta i budgetpropositionen för 2022. Kristdemokraterna anser att bidraget bör finnas kvar och tillför därför 20 miljoner kr per år för 2022-2023.

Nej till byggsubventioner

Kristdemokraterna anser att de statliga byggsubventionerna inte fyller sitt syfte och riskerar att skapa snedvridningar på bostadsmarknaden. Med bättre regler och lagförändringar kan vi åstadkomma ett långsiktigt bra byggande utan att behöva stimulera byggbranschen med subventioner i mångmiljardklassen riktat till en viss upplåtelseform. Därför har Kristdemokraterna sagt nej till de byggsubventioner som nu utökas av regeringen. Utgifterna minskar därmed med 500 miljoner kr 2022 1000 miljoner kr 2023 samt 4650 miljoner kr 2024.

Energieffektiviseringar

Regeringen tillför nya medel till energieffektiviseringar och renoveringar av flerbostadshus och utomhusmiljöer i budgetpropositionen för 2021. Anslaget utökas med 900, 2400 respektive 1000 miljoner kr för kommande tre år.

I KD/M-budgeten som antogs 2018 gjordes omprioriteringar av anslaget och pengarna användes till andra – mer angelägna – reformer. I budgetpropositionen för 2020 gjorde regeringen inga förändringar av anslaget, men har nu tillfört medel.

Kristdemokraterna anser fortfarande att miljardtillskottet för detta ändamål inte är prioriterat. Vi gör istället tex en satsning på att trygga miljön i bostadsområden, så att fler ska kunna känna sig trygga och trivas. Kristdemokraterna väljer därför att säga nej till hela regeringens tillskott för de tre åren.

Ett starkare försvar

Kristdemokraterna eftersträvar en trygg och värdig tillvaro för alla människor. Sverige ska därför alltid ha ett starkt försvar. Förmågan att möta såväl inre som yttre hot utgör två grundläggande uppgifter för det offentliga. Vi är en del av världssamfundet och beroende av fungerande förbindelser med resten av världen. Miljö och klimatförändringar, demografi, energiberoenden, kärnvapenspridning, terrorism, bristande respekt för mänskliga rättigheter och internationell organiserad brottslighet är globala företeelser som påverkar vår säkerhet. Vi måste vara beredda att, efter vår förmåga, bidra till en säkrare och tryggare värld.

Försvarets huvuduppgift är att värna människors liv, värdighet och frihet. Förmågan att möta såväl inre som yttre hot är viktig, dels därför att människans ofullkomlighet gör att vi aldrig på förhand kan veta vad omvärlden har för avsikter för oss och dels därför att vi anser att vår frihet, demokrati och våra värderingar är värda att kunna försvara. Att garantera medborgarnas säkerhet och att försvara de territoriella gränserna är en kärnuppgift för staten, och ett starkt försvar av Sverige innebär också ett starkt försvar av friheten, demokratin och respekten för människovärdet.

I ett alltmer osäkert säkerhetspolitiskt läge, med militärövningar i Östersjön och den oroande utvecklingen i Belarus och Ukraina, behöver Försvarmakten få rätt planeringsförutsättningar.

De senaste årens resurstillskott till Försvarmakten innebär viktiga steg för ett starkare försvar. Kristdemokraterna och de övriga borgerliga partierna har enats om att ställa sig bakom Förvarsberedningens slutsatser. Förvarsanslaget ska i enlighet med Förvarsberedningens förslag höjas till 89 miljarder kronor (motsvarande 1,5 procent av BNP), fram till 2025.

Upprustning tar tid och försvaret kräver långsiktighet. Tyvärr saknar regeringens politik och finansiering det långsiktiga perspektiv som Förvarsberedningen och Försvarmakten har konstaterat behövs. Det är avgörande för att på sikt nå 2 procent av BNP.

Under innevarande försvarsbeslutsperiod 2021-2025 tillskjuts 5 miljarder kr i ökade anslag till det militära försvaret årligen. Det är bra, men det räcker inte på längre sikt. För att uppnå Förvarsberedningens förslag i sin helhet måste anslagstrappan fortsätta med 5 miljarder per år även år 2026 och 2027. Om regeringen inte är beredd att skapa ett brett stöd för försvarsbeslutet och föra en diskussion om tillskott för att förverkliga helheten i försvarsberedningens förslag, så kommer Kristdemokraterna att via riksdagen driva denna nödvändiga förstärkning.

Försvaret måste ha förmåga att försvara hela Sverige och ha särskild kapacitet som säkerställer ett fullgott försvar av strategiskt viktiga platser som exempelvis Gotland och Stockholm. Marinen bör förstärkas så att den kan säkerställa skydd av importsjöfart och mottagande av utländsk hjälp i anslutning till västkusten samtidigt som den kan genomföra sjöstrid på ostkusten. Flygstridskrafterna förstärks och ges förmåga att kraftsamla. Hemvärnets och frivilligorganisationernas roll stärks i sitt viktiga arbete för ett brett och välfungerande försvar.

Kristdemokraternas uttalade ambition är också att Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato. Säkerheten byggs bäst tillsammans med andra och därför är det i grunden positivt att EU stärker sitt engagemang på försvarspolitikens område. Det permanenta strukturerade samarbetet (Pesco) kan bidra till att utveckla unionens operativa förmåga att genomföra militära krishanteringsuppgifter.

Sverige ska även i fortsättningen ha beredskap att bidra till militära insatser i EU:s regi och ska vara drivande i arbetet för att utveckla EU:s krishanteringsförmågor, men vi förespråkar inte något EU-försvar med en EU-armé eller andra militära styrkor.

Vi måste samtidigt lyfta blicken och påbörja arbetet med att se över på vilka nya fronter vi måste kunna försvara oss. Nya hot som ett traditionellt försvar inte rår på har uppstått, så kallade hybridhot.

För att lyckas mota dessa hot behöver den svenska förmågan till psykologiskt försvar och cybersäkerhet stärkas. Kristdemokraterna välkomnar att en ny myndighet för psykologiskt försvar inrättas till 2022, som ska kunna samordna och utveckla samhällets samlade motståndskraft inom detta område. På samma sätt vill vi se inrätta en ny myndighet som tar ett helhetsgrepp om cybersäkerhetsfrågorna, istället för dagens fyra.

Det är också väsentligt att förstärkningen av det civila försvaret nu fortskrider skyndsamt. Det civila försvaret bör inom ramen för befintliga resurser prioritera uppgiften att planera stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap. Det civila försvaret utgörs av verksamhet som ansvariga aktörer genomför i syfte att göra det möjligt för samhället att hantera situationer då beredskapen höjs.

En förbättrad migrations- och integrationspolitik

Kristdemokraterna vill värna asylrätten och menar att Sverige har ett moraliskt ansvar att hjälpa medmänniskor i nöd. Kristdemokraterna förespråkar en migrationspolitik som är långsiktig, ansvarsfull, human, ordnad, rättssäker och överblickbar. Utgångspunkten bör vara att flyktingar söker skydd i första säkra land, att asylrätten värnas och att försvara öppenheten och den fria rörligheten inom EU. Vi vill se fler lagliga vägar in i unionen, ett stopp på irreguljär migration och ett större fokus på att hjälpa flyktingar i närområdet. Samtidigt ska vi kunna känna oss trygga i att asylprövningen är rättssäker. Den som saknar skyddsskäl och får nej på sin asylansökan måste också lämna landet.

Kristdemokraterna har tydliggjort att vi måste se en kraftig minskning av söktrycket till Sverige. Att klara de integrationspolitiska utmaningarna - ta itu med utanförskap och utsatthet, bostadsbrist, klyftan mellan utrikes och inrikes födda på arbetsmarknaden - är centralt för att få till stånd en samhällsgemenskap där vi kan säga "välkommen hem" inte endast "välkommen hit".

Asylprogram: krav på språk, samhällsorientering och arbete direkt

Ett stort problem med dagens mottagande är den passivitet som den asylsökande många gånger försätts i. För att ta tillvara människors drivkraft och vilja att bygga en bra framtid vill vi Kristdemokrater möta denna situation genom att införa "Integration från dag ett". Det innebär att vi tidigarelägger den utbildning (svenska för invandrare, sfi, och samhällsorientering) som nyanlända erbjuds. Vi vill se integrationsinsatser redan under asyltiden och inte vänta med dessa tills att den asylsökande fått uppehållstillstånd.

Kristdemokraterna vill införa krav på att asylsökande erhåller och ska delta i 15 timmar språkutbildning och nio timmar samhällsorientering per vecka. Vi vill se en kvalitativ svenskundervisningen genom individuella prestationsplaner, ökad nivåindelning och fler, samt bättre sfi-anordnare. En viktig del av samhällsundervisning är att den asylsökande får klarhet i vad som avses med begrepp som religionsfrihet, jämställdhet och likabehandling. Kristdemokraterna anslår totalt 150 mkr under 2022, 250 mkr år 2023 och 250 miljoner år 2024 för detta. På sikt överväger vinsterna i snabbare integration de extra kostnader som detta medför. En kraftigt kortad etableringstid är något som är bra för både den enskilde och samhället i stort. Länsstyrelserna, som idag ansvarar för asylsökandes sysselsättning, ska även administrera asylprogrammen, vilket innebär att medlen förs till utgiftsområde 1. Till förmån för det mer omfattande asylprogrammet säger Kristdemokraterna nej till den tidigare regeringens satsning på svenska från dag ett.

Utöver utbildningstiden ska det på den asylsökande ställas ett arbetskrav om 16 timmar per vecka vid det egna asylboendet. Det innebär att den asylsökande förväntas bidra med till exempel lokalvård, matservering, trädgårdsarbete och vaktmästartjänster, alltså uppgifter som idag kan åligga asylboendenas personal att sköta. Den som inte deltar i utbildningen eller uppfyller arbetskravet kan få sin dagsättning nedsatt.

Vid sidan av asylprogrammet vill Kristdemokraterna införa en obligatorisk, individanpassad Sfi med baby under föräldraledigheten. Nyanlända kvinnor deltar i mindre omfattning i olika arbetsförberedande insatser jämfört med männen; de registreras senare hos Arbetsförmedlingen, påbörjar svenska för invandrare senare och möter ett flertal strukturella hinder på vägen in i samhället som riskerar att isolera dem. Vårt förslag syftar till att aktivera och förbereda föräldralediga kvinnor på arbete, genom språkstudier och samhällsorientering. Vi anslår 20 mkr under 2023 och 2024 för detta.

Klarlagd identitet

Sverige har ett växande problem med personer vars identitet inte är klarlagd. Migrationsverket bedömde 2017 att det finns nära 60 000 individer registrerade i två eller flera kända identiteter hos Migrationsverket. De konstaterar dock att mörkertalet är stort vilket innebär att det troligen finns många fler. Det är emellertid inte så att det i alla situationer rör sig om fusk. Antalet asylsökande i Sverige som har styrkt sin identitet är dock mycket lågt, mellan 2011 och 2016 saknades pass i mellan 81 och 91 procent av fallen. Vi konstaterar att svenska myndigheter inte kan garantera identiteten på alla dem som får permanent uppehållstillstånd i Sverige.

För att upprätthålla legitimiteten och motverka missbruk vill Kristdemokraterna att ett krav på identifiering ska kopplas till beviljandet av ett permanent uppehållstillstånd. Vi vill även se över nuvarande ordning där uppehållstillstånd kan ges till asylsökande om deras identitet har gjorts sannolik enbart med stöd av hans eller hennes muntliga berättelse.

Vid en översyn av systemet måste dock en ventil alltså finnas kvar, vilket även är fallet vid identifikationskrav kopplat till ansökan om medborgarskap.

Längre tillståndsperioder

Kristdemokraterna anser att de tillfälliga uppehållstillstånden ska gälla i två år för alternativt skyddsbehövande, istället för nuvarande 13 månader. Mot bakgrund av att 98–99 procent av de med uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl som ansökte om förlängt uppehållstillstånd fick bifall skapar en ordning med 13 månaders uppehållstillstånd enbart en ökad arbetsbörda för Migrationsverket, vilken tar resurser från exempelvis förstagångsbedömningar, avvisningsärenden och identitetskontroller. Det menar vi är ett slöseri med resurser. I Kristdemokraternas reservation i Migrationskommitténs slutbetänkande förordades därför tvååriga tidsbegränsade uppehållstillstånd för alternativt skyddsbehövande, då vi under arbetets gång fört fram detta som en potentiell kompromiss i kommittén för att möjliggöra en bred överenskommelse. Då ett försörjningskrav, förutom för egna barn under 18 år, ska ställas på anknytningspersonen som är alternativt skyddsbehövande är det också rimligt att tillståndens längd skapar vissa förutsättningar för detta.

Familjeåterförening och anhöriginvandring

Kristdemokraterna anser att familjens betydelse för upplevelse av gemenskap, trygghet och stabilitet är svår att överskatta. Därför menar vi att rätten till familjeåterförening ska gälla oavsett skyddsstatus. Denna rätt förutsätter dock att man klarar de försörjningskrav som ställs. För kristdemokraterna är utgångspunkten att försörjningskrav ska gälla alla utom egna barn under 18 år.

Humanitär skyddsgrund

Med den tillfälliga migrationslagstiftningen togs möjligheten att få uppehållstillstånd med anledning av synnerligen och särskilt ömmande omständigheter bort. Kristdemokraterna har verkat för att en humanitär ventil ska återinföras. En sådan skyddsgrund är nu införd. Den nya humanitära skyddsgrunden bedöms dock inte enbart användas i undantagsfall. Det är således inte längre frågan om en ventil, utan en ny permanent skyddsgrund. Kristdemokraterna vill att den humanitär skyddsgrunden återgår till att vara just en humanitär ventil, kompletterad med skrivning som tydliggör att barn får beviljas uppehållstillstånd enligt denna paragraf även om omständigheterna inte har samma allvar och tyngd som krävs för att bevilja ett tillstånd för vuxna personer.

Asylansökningsområden

2015 föreslog Kristdemokraterna att asylansökningsområden skulle inrättas i närheten av våra stora gränsövergångar, dit personer som vill söka asyl i Sverige hänvisas. När Kristdemokraterna presenterade förslaget mötte det hård kritik från flera håll, bland annat från dåvarande migrationsminister Morgan Johansson. Sedan dess har dock en statlig utredning (2018:22) presenterat förslag om ankomstcenter som till stor del liknar Kristdemokraternas förslag. Vi föreslår att det i asylansökningsområdena görs en första registrering och bedömning av asylansökan. Syftet är att få till stånd en snabbare handläggning och beslutsprocess som är både rättssäker och effektiv. Genom ett samlat mottagande och beslutsprocess ökar möjligheten att förhindra att människor avviker och hamnar i en utsatt situation.

I asylansökningsområdena ordnas obligatoriskt boende för de asylsökande under den första fasen i asylutredningen. Personer som uppenbart inte medverkar till att styrka sin identitet eller som kommer från så kallade säkra länder ska få ett snabbt avvisningsbeslut. Detsamma gäller även personer som bedöms vara en säkerhetsrisk.

Asylansökningsområdena ska bemannas med sjukvårdskompetens för att möta vårdbehov och behov av psykosocialt stöd. Det är viktigt att dessa kompetenser finns tillgängliga direkt vid mottagandet så att ett preventivt hälsofrämjande arbete kan påbörjas omgående.

Effektivare avvisningar och fler utvisningar

Det är viktigt att återvändandet fungerar, och att det är en tydlig skillnad mellan ett ”ja” och ett ”nej” i asylprocessen är centralt för att legitimiteten i – och förtroendet för – asylrätten och för att vår reglerade migrationspolitik ska upprätthållas. Det är också centralt för att Sverige som land ska kunna vara generöst i att ge skydd till människor som är i störst behov av det. Migrationsverket beräknar att fler än 50 000 personer kommer att ha avvikit under åren 2015–2022.

Att avvika eller att ”gå under jorden” innebär dels stora risker för den enskilda, dels att parallellsamhällen riskerar att etableras. Det är en utveckling som vi måste motverka.

Utbyggnaden av försvarsplatser har fortgått under 2019. I och med att M/KD-budgeten gick igenom i riksdagen i december 2018 tillfördes 100 miljoner till fler försvarsplatser som nu planeras. Under coronapandemin har Migrationsverket tillfälligt minskat antalet platser till i genomsnitt 282 totalt i hela landet, mot 519 i vanliga fall, för att öka den sociala distansen inne på förvaren. Migrationsverket och Polismyndigheten bedömde att det totala behovet 2019–2020 var mellan 865 och 935 försvarsplatser. Även EU-kommissionen har uppmanat Sverige att öka antalet försvarsplatser. Mot denna bakgrund avsätter Kristdemokraterna 135 miljoner kronor för att tillskapa fler försvarsplatser och 10 miljoner för elektronisk fotboja som en kompletterande åtgärd.

För att möjliggöra fler avvisningar är det också viktigt att listan över säkra länder kompletteras med fler länder, det vill säga länder där det generellt inte förekommer förföljelse eller asylgrundande övergrepp, och ingår fler bilaterala överenskommelser (så kallade återtagandeaftal) med de viktigaste mottagarländerna för att dessa ska ta emot sina medborgare. Det behövs även mer resurser och befogenheter till polisen för att de ska kunna verkställa avvisningar och utvisningar och även i större utsträckning genomföra inre utlänningskontroller.

Kristdemokraterna menar att det är viktigt att höja det svenska medborgarskapets status. Kristdemokraterna anser också att medborgarskap ska kunna dras in om det bygger på falska underlag eller beviljats genom mutor samt att det ska kunna återkallas för de med dubbla medborgarskap som begått terrorism eller krigsförbrytelser.

Avskaffa EBO-lagen för bättre integration

Kristdemokraterna anser att EBO-lagstiftningen är problematisk på många sätt. Trots namnet har EBO blivit inneboende, inte eget boende. Konsekvensen är trångboddhet, frekventa flyttar och socialt utanförskap. Det finns fall där tio till tolv personer trängs i en tvårumslägenhet. Oseriösa aktörer utnyttjar situationen och handel med adresser förekommer. EBO leder även till att många asylsökande koncentreras till vissa områden vilket förstärker segregationen.

Lokalpolitiker i kommuner som Malmö och Södertälje har därför länge pekat på allvarliga konsekvenser som EBO medför. En jämnare fördelning mellan landets kommuner av såväl nyanlända som asylsökande underlättar både för de asylsökande och för arbetet med att ta emot och slussa in nyanlända i samhället. Kristdemokraterna anser att EBO bör avskaffas till förmån för ABO eftersom de utsatta områdena måste få bättre kontroll över inflyttningen och EBO har i alltför hög utsträckning bidragit till att cementera segregationen.

En landsbygd med självförtroende

Vi kristdemokrater menar att vi har ett moraliskt ansvar i förvaltningen av den jord vi ärvt. Det är ett ansvar vi fått arva av tidigare generationer och som vi lämnar vidare till våra barn och barnbarn.

Unika resurser och kulturmiljöer i naturen får inte gå om intet. Samtidigt kan inte landsbygden betraktas som ett museum från en svunnen tid. Det går och är nödvändigt att kombinera bevarande och värnande med modernitet och utveckling. Ingen kan berätta för oss hur framtiden ser ut eller vilka behov som kommer att vara centrala för människorna här om hundra år. Vissa behov är dock alltid giltiga – människan behöver mat för att överleva, människor behöver naturen för sitt välbefinnande. Detta har vi ett ansvar att förvalta.

Landets företagare som brukar jord-, skog och mark i de gröna näringarna bidrar konkret till det långsiktiga förvaltarskapet. Det är ett uppdrag långt utöver livsmedelsproduktion. Här finns också mervärden i form av aktivt miljö- och kulturbevarande. De miljö- och landskapsvårdande insatser som sker genom de gröna näringarna är en kollektiv nytthet som ger förutsättningar för en levande landsbygd även utanför sektorn.

Jordbruket är centralt för sysselsättningen på landsbygden och inom livsmedelssektorn. För att värna livsmedelsproduktionen för framtiden måste det slås fast att brukbar jord är en livsviktig resurs. Ur ett globalt perspektiv, inte minst med tanke på klimatförändringarna, är det också långsiktigt viktigt att åkermark i Sverige och Europa i stor utsträckning finns tillgänglig att brukas för livsmedelsproduktion.

Jordbruk, skogsbruk och fiske är förutsättningar för att hela Sverige ska leva, men landsbygdspolitiken är betydligt mer än bara näringspolitik. I politiken för landsbygden behövs en helhetssyn. Hela Sverige ska fungera.

Samhällets basala funktioner behöver finnas tillgängliga också i landsbygds- och glesbygdskommuner. Den offentliga servicen ska vara möjlig att ta del av i hela landet och vi vill därför underlätta för myndigheter och kommuner att samarbeta kring offentlig service. Servicekontor är ett bra sätt att samla olika myndigheters service så att basala myndighetstjänster finns att tillgå runt om i landet.

Ett växande jordbruk

En enhällig riksdag antog 2016 en målsättning för ökad självförsörjning i en livsmedelsstrategi. I detta ingår livsmedelsproduktion från den fiske och jakt men i högsta grad också jordbrukets produktion. Jordbruksverket har utifrån strategin angett vilka ambitioner som krävs för att nå målsättningarna. Tyvärr underfinansierar regeringen dessa vilket urholkar våra jordbruks förutsättningar till lönsamhet och konkurrenskraft. Kristdemokraterna gör därför en avgörande satsning i budgeten och stärker den nationella medfinansieringen av jordbruket med en miljard om året utöver regeringens förslag. Således kan livsmedelsstrategin förverkligas.

Regeringen har tidigare gjort förändringar av det så kallade Norrlandsstödet, som inneburit minskad stödnivå. Kristdemokraterna återför medel till Norrlandsstödet under budgetperioden.

Höjd milersättning i reseavdraget

I många lands- och glesbygdsområden är avstånden stora och tillgången till kollektivtrafik knapp. I dessa områden är möjligheten att ta bilen till jobbet viktig. Därför satsar Kristdemokraterna 200 miljoner kronor per år på att höja milersättningen i reseavdraget till 20 kronor. Samtidigt höjer vi taket för avdragsgränsen till 13 000 kronor, för att särskilt rikta oss till den grupp som har långa pendlingsavstånd.

Ersättningar för viltskador

Rovdjursangrepp på tamboskap och husdjur kan orsaka stor ekonomisk skada för lantbrukare och leder till stor otrygghet bland många som lever i rovdjurstäta områden, rennäringen märks särskilt i sammanhanget. Dagens ersättningsnivåer till dem som får sina tamdjur rivna och dödade av rovdjur behöver ses över. Kristdemokraterna avsätter 10 miljoner kronor ytterligare per år i ersättningar för viltskador.

Vår fantastiska skog

En av Sveriges största tillgångar som näring och för omställning – men också för rekreation och som producent av ekosystemtjänster - är skogen, som genom skogsbruket hela tiden ökar sin kolsänka och varifrån vi utvecklar produkter som ersätter fossila. Från skogen får vi också bioenergi med allt fler applikationer. Svenskt skogsbruk har sedan 1993 förenat produktion och hänsyn till miljö genom att värdera dessa båda värden lika. Förutsättningen för de båda jämställda målen framgång har sen 2009 utgått från ”en tydligt definierade och långsiktig äganderätt”. Denna svenska ”modell” är i grunden en framgång.

Men tyvärr går regeringen fram i den här budgeten med en enorm ambition för expropriering av privatägd mark. 7000 skogsägare och över 5000 hektar produktiv skogsmark berörs och med det många samhällen som tillsammans med sin främsta näringsgren riskerar tystna. Vi motsätter oss denna reform.

Kristdemokraterna vill istället stärka det privata ägandet av skog, ett förvaltande ägande som går över generationer. Vi föreslår därför att statliga Sveaskog får i uppdrag att sälja 30 000 hektar produktiv skogsmark per år till privata markägare som avser att bedriva skogsbruk på marken. Intäkterna ska ges vidare som utdelning till staten.

Bekämpning av skogsskador

Skador på skogen från väder, vilt och insekter innebär stora kostnader, försämrad kvalitet på virket och minskad tillväxt i skogen. Granbarkborrens härjningar har blivit omfattande och gör stor skada på våra granskogar. Regeringen har föreslagit att 20 miljoner kronor avsätts 2022–2024 för att övervaka, förebygga och bekämpa skogsskador. Kristdemokraterna föreslår att denna satsning förstärks med 10 miljoner per år 2022 och 2023. Det är av största vikt att skogsskadorna kan hejdas för att undvika skador i miljardklassen.

God offentlig upphandling

Den offentliga sektorn har en stor möjlighet att påverka villkoren för företagande på landsbygden via upphandlingen av livsmedel. I Sverige har vi höga djurskyddsnormer och regler som garanterar livsmedlens kvalitet. Det är vi stolta över och så ska det fortsätta att vara. Men i konkurrensen på EU:s inre marknad med länder som i flera fall endast uppfyller de absoluta minimikraven för god djurhållning är det viktigt att den offentliga sektorn tar sitt ansvar och inte endast låter normen om lägsta pris få råda. Med en offentlig upphandling som drivs av värden om god livsmedelskvalitet, god djurhållning och liten miljöpåverkan får våra skolelever, äldre och vårdtagare en bra kost, och svenska livsmedelsföretag får bättre möjligheter till lönsamhet. Den finska regeringen har beslutat att samma krav som ställs på landets bönder ska ställas vid upphandling. Sverige bör inspireras av det finska exemplet. Kristdemokraterna föreslår 10 miljoner kronor under 2021 och 2022 för hjälp till offentliga upphandlare för att åstadkomma detta.

Stöd för ägarskiften

Många svenska företag riskerar att behöva läggas ner, helt i onödan. Sveriges företagare blir allt äldre och det blir mer och mer vanligt att deras barn inte kan eller vill ta över verksamheten. För bara några decennier sen var det vanligt att familjeföretag togs över av barnen, men idag görs detta bara i omkring 30 procent av fallen, och trenden verkar fortsätta nedåt. Den företagare som vill gå i pension riskerar därmed att behöva likvidera sitt livsverk, trots att det är livskraftigt.

Inom kort kommer många företagare gå i pension. 60 procent av företagarna är över 50 år och 29 procent är över 65. Problemet är som störst i glesbygdsområden – i övre Norrland har nästan hälften av företagarna passerat pensionsåldern. Fler än var femte företagare planerar att dra sig tillbaka de närmaste fem åren och en tredjedel tror att deras företag kommer behöva läggas ner.

Detta är slöseri med arbetstillfällen och företagande. I den M/KD-budget som riksdagen antog hösten 2018 säkerställde vi att generationsskiften kan ske utan att missgynnas skattemässigt. Nu vill Kristdemokraterna ta nästa steg och skapa bättre praktiska och skattemässiga möjligheten för personal som vill äga och driva vidare företag att kunna göra det. Det finns flera internationella exempel på hur detta kan genomföras, och en utredning bör se över hur ägarskiften av detta slag bäst kan främjas i en svensk kontext. Vi vill också öppna ett antal ägarskifteskontor över landet som kan ge råd och stöd i ägarskiftesprocesser – både inom familjer och för de företagare som vill lämna över verksamheten till sin personal. Vi avsätter 15 miljoner kronor per år i vårt budgetalternativ för att möjliggöra fem sådana kontor.

Utöver detta föreslår Kristdemokraterna att avdragsrätten för avsättningar till vinstandelsstiftelse när de sker i syfte att köpa ett helt bolag vid ägarskifte bör regleras, så att det tydligt framgår i lagstiftningen att detta är möjligt. Vi vill också att undantag/dispens från förvärvslåneförbudet ska förtydligas så att de gäller för personal som själva eller via en juridisk person lånar för att köpa ett helt bolag vid ägarskifte.

Utöka servicen i lands- och glesbygd

På många håll i landet blir tillgången till både myndighetsservice och kommersiell service allt sämre. På tio år har var fjärde dagligvarubutik försvunnit, och apoteks- och postombuden har minskat med 17 respektive 22 procent under en sjuårsperiod.

Kristdemokraterna anser att satsningar behövs för att stärka servicen på landsbygden. Därför vill vi öppna ytterligare sju servicekontor utöver de 27 som regeringen aviserat. Fler personer och företag får därigenom tillgång till Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Försäkringskassan nära hemmet. De ytterligare sju kontoren bör placeras i kommuner som inte har några servicekontor idag. Vi föreslår dessa platser för nya servicekontor: Pajala, Arjeplog, Åre, Särna, Årjäng, Emmaboda och Hörby, och avsätter 15 miljoner kronor 2022 samt 30 miljoner kronor per år därefter för detta ändamål.

Kristdemokraterna satsar också mer än regeringen på att utöka stödet till dagligvarubutiker i glesbygd. Vi avsätter 50 miljoner kronor för år 2022 och därefter 15 miljoner kronor per år, utöver regeringens satsning, på utökat stöd. Detta skulle kunna möjliggöra att cirka 75 ytterligare butiker kan få stöd. Vi avsätter också 25 miljoner kronor per år 2022 och 2023 för stöd för fler och säkrare mackar.

Kristdemokraterna avsätter också 5 miljoner kronor per år för utökat stöd till unga jordbrukare.

Politiskt ansvar för miljön och klimatet

Begreppet ”hållbar utveckling” definieras ofta som ”en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”. Genom att betona generationsperspektivet återspeglar denna definition mycket väl en av de principer som är grundläggande för Kristdemokraternas förhållningssätt till miljön, det vi kallar förvaltarprincipen. Med detta menas att människan är förvaltare av – och inte herre över – skapelsen. Det ger oss människor ett särskilt ansvar. Vi ska agera med en långsiktig helhetssyn, med respekt för vår samtida omgivning och kommande generationer. Idag är de av människan orsakade klimatförändringarna ett avgörande hot mot en hållbar utveckling.

Vi ser med stor oro på omfattande rapporter som återkommande varnar för en kraftigt minskande biologisk mångfald. Många djur och växter hotas av utrotning, bland annat på grund av klimatförändringar.

På miljöområdet krävs aktivt engagemang av oss alla. Det är politikens uppgift att få till stånd lösningar och en fungerande infrastruktur för exempelvis en effektiv materialåtervinning, men i slutändan avgörs framgången av tekniska förutsättningar och av människors vilja och motivation att medverka. Därför krävs att de beslut som fattas är väl underbyggda.

Vi anser att det allt överskuggande målet för miljöpolitiken måste vara att bromsa klimatförändringarna genom minskade utsläpp av koldioxid. Svenska hushåll har låga utsläpp jämfört med många andra länders tack vare hög andel energi från koldioxidfria källor i form av främst vattenkraft och kärnkraft. Nästa stora vinst för klimatet bör kunna bli de tekniska landvinningar som redan nu kan skönjas inom industrin, där vi idag har stora punktutsläpp. Inom transportsektorn banar elektrifiering och biobränslen väg för minskade utsläpp, men utsläppsminskningarna måste påskyndas kraftigt om klimatmålen ska kunna nås.

I en tid då isen i Norra ishavet smälter så snabbt att den kan vara helt försvunnen om tjugo år anser vi att åtgärder för minskade utsläpp måste ha högre prioritet. Klimatkrisen är i högsta grad global och Sverige bör fortsatt vara pådrivande internationellt för att motverka denna.

Annullering av utsläppsrätter

Klimatkrisen är i högsta grad global. Utöver ansvarsfulla nationella åtaganden för minskade utsläpp krävs gemensamma kraftanstängningar internationellt. Genom att kombinera låga utsläpp och klimateffektiva satsningar, med god ekonomisk utveckling, kan Sverige vara ledande i den klimatpolitiska omställningen.

Sverige har sedan tidigare en hög och effektiv koldioxidskatt som reglerar de inhemska utsläppen. I jämförelse med europeiska länder och andra nationer har Sverige därför kommit långt; svenska utsläpp är väsentligt lägre än många andra länders. Större klimatnytta kan därför ofta göras genom att på olika sätt påskynda omställningen i andra länder.

Inom EU är utsläppsrättssystemet ETS är viktig åtgärd för att på ett kostnadseffektivt sätt minska utsläppen och påskynda den tekniska omställningen. Kristdemokraterna har länge varit pådrivande för att utveckla handeln med utsläppsrätter. Systemet omfattar idag industrisektorn och energiproduktion, som tillsammans står för omkring 45 procent av utsläppen inom EU. Vi anser att handelssystemet med utsläppsrätter successivt bör utvidgas till att omfatta även övriga transportsektorn samt andra samhällssektorer med stora utsläpp som ännu inte deltar i systemet, exempelvis hushåll, jordbruk och icke-industriellt näringsliv.

EU har också utvecklat systemet. 2019 infördes en marknadsstabilitetsreserv (MSR) som ska användas för att reglera antalet utsläppsrätter på marknaden (TNAC) och tjäna som reserv vid den tidpunkt då

antalet utsläppsrätter behöver balanseras. Sedan 2019, och så länge antalet utsläppsrätter i omlopp överstiger 833 miljoner, avsätts 24 procent av utsläppsrätterna till MSR, istället för att auktioneras ut på marknaden.⁶

EU har dessutom infört en automatisk annulleringsmekanism; från och med 2023 kommer bara lika många utsläppsrätter som auktioneras ut året innan att finnas kvar i reserven. Överskjutande rättigheter försvinner i en löpande, automatisk, annullering. Detta innebär en kraftfull minskning av antalet utsläppsrätter i omlopp, varpå priset för utsläpp förväntas stiga.

Sverige kan dock påskynda denna process, och därigenom bidra på ett kostnadseffektivt sätt till att minska utsläppen i EU snabbare, genom att köpa upp utsläppsrätter.

För utgången av 2020 fanns ca 1,6 miljarder utsläppsrätter i cirkulation (TNAC). Det innebär att så länge som TNAC är större än 833 miljoner, så kan Sverige köpa upp utsläppsrätter och förvara dessa till den dag TNAC understiger 833 miljoner. Vid denna tidpunkt kommer EU-systemets automatiska annulleringsmekanism att minska antalet utsläppsrätter kraftigt, och den del som Sverige köpt kan adderas till den delen av det annullerade antalet utsläppsrätter. Därmed kan utsläppen i EU minska med exakt samma mängd som antalet köpta utsläppsrätter. Den verkningsgraden är sällsynt för motsvarande skattehöjning eller annan statlig reform som endast träffar inhemska intressen. Ett sånt upplägg innebär också att alla aktörer, oavsett om de är svenska eller utländska, kommer påverkas på samma sätt. Samma effekt uppstår inte om utsläppsrätterna annulleras före denna tidpunkt, eftersom Sveriges köp av utsläppsrätter då bara skulle innebära ett färre antal som avsätts i marknadsstabilitetsreserven.

Tidigare prognoser har beräknat att antalet utsläppsrätter i omlopp skulle understiga 833 miljoner under 2024. Men utsläppsrätterna har fortsatt att vara på ca 1,6 miljarder, under ett antal år, trots förändrat regelverk. Anledningarna till det kan vara den ekonomiska nedgången under coronapandemin, att företag ställer om i högre takt än beräknat, eller att de äger mer utsläppsrätter än de behöver. Det gör att vinsterna med att köpa upp utsläppsrätter är ännu större och åtgärden än mer angelägen.

Kristdemokraterna föreslår därför en kraftfull satsning på att minska utsläppen genom att 1000 miljoner kr avsätts under 2022, 500 miljoner kr 2023 och 100 miljoner kr 2024 till att köpa upp och senare annullera utsläppsrätter.

För 2022 innebär det 1,64 miljoner ton i minskade koldioxidutsläpp, vilket motsvarar 35 procent av vad lastbilsflottan i Sverige släpper ut. Under budgetperioden kan utsläpp motsvarande totalt 2,62 miljoner ton koldioxidekvivalenter reduceras.

Reformera tillståndsprocesserna och begräv koldioxiden

Arbetet med att minska utsläppen av koldioxid är en ödesfråga för livet på vår planet. Sverige har kommit långt jämfört med många andra länder, koldioxidutsläppen från svenska industrier uppgick 2017 till totalt 17 miljoner ton. Ett antal enskilda aktörer står på egen hand för en mycket stor andel av dessa utsläpp. Sex miljoner ton kom från järn- och stålproduktion. Det är också i denna produktion HYBRIT-tekniken genom att byta ut kol till väte kan eliminera sektorns koldioxidutsläpp.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen inrättandet av ett system med omvända auktioner alternativt fast lagringspeng för avskiljning av koldioxid. Kristdemokraterna välkomnar satsningen som vi tidigare föreslagit. Den norska regeringen satsar långt mer men genom att fördjupa samarbetet vinner

⁶ 2024 kommer avsättningen minska till 12 procent.

vi skalfördelar genom nordiska integrerade system. Därtill behöver också regeringen arbeta för upprättandet av EU-gemensamma styrmedel. Potentialen som kan uppnås med bio-CCS är enorm.

Flera stora företag arbetar mycket aktivt med att reducera sina utsläpp och upprättar färdplaner med målsättningar. Ett centralt hinder är emellertid krångliga tillståndsprocesser, något som återkommande gör sig gällande men i närtid manifesterats med cementkrisen och gruvan i Kaunisvaara. Det finns behov av att förbättra tillståndsprocesserna på en rad områden och dessutom göra en bred översyn av Miljöbalken där ett bredare samhällsintresse med möjligheterna till arbetsstillfällen och möjligheterna att uppfylla Sveriges klimatmål ges en starkare roll. Regeringens passivitet har lett till dagens krisläge.

Ren energi

Energiförsörjningen är grundläggande för ekonomi och jobb, men också en nyckel för att klara klimatmålen. Det behövs en stabil och förutsägbar elförsörjning som är klarar skiftande väder- och vindförhållanden. Kärnkraften måste ges villkor för att kunna finnas kvar även efter 2040. Nuvarande reaktorer bör värnas och planering för nya bör inledas.

Vår uppfattning är att Sverige behöver två nya kärnkraftsreaktorer för att säkerställa svensk elförsörjning och möta ett kraftigt ökade elbehov de närmaste åren. En lämplig placering för dessa skulle vara vid Ringhals, där ett grundläggande analysarbete redan är gjort. För att denna typ av investering ska ske krävs långsiktiga spelregler så att de ekonomiska förutsättningarna är tydliga och överblickbara. Om omställningen för att nå klimatmålen ska kunna nås är det inte realistiskt att tro att detta kan mötas enbart med hjälp av övriga fossilfria energikällor. Sverige saknar idag en färdplan för framtidens kärnkraft. Vi Kristdemokrater föreslår att en sådan tas fram med satsningar på forskning och pilotanläggningar. Därtill har kärnkraftsforskningen länge fått stå tillbaka. Vi avsätter 100 miljoner kronor årligen för kärnkraftsforskning.

Så länge som Sveriges mål enbart är att ha förnybara energislag bakbinds utvecklingskraften för kärnkraften. Det bör också finnas ett uppdrag för Energimyndigheten att följa utvecklingen och vara beredd att starta en process för att det ska vara möjligt att bygga SMR utifrån ett typgodkännande. Sverige bör sikta på en produktion av 300 TWh per år för att möjliggöra en nödvändig omställning av basindustrin och då behövs alla fossilfria alternativ.

Utökat stöd till fossilfria drivmedel och elektrifiering

Flyget måste ställa om för att minska sina klimatutsläpp vilket kräver såväl styrmedel som stöd. Det har tidigare varit svårt att presentera alternativ till dagens flygbränsle. Nu produceras elektrifierade inrikesflygplan för start i den svenska trafiken 2026. På kortare sträckor kan elflyg användas och tillsammans med flygindustrins nya satsningar på vätgasmotorer kan det fossilfria flygets betydelse växa. Vätgasen kommer kunna bidra till sänkta koldioxidutsläpp på medellånga sträckor. För de riktigt långa internationella resorna kommer biojet kunna användas. Ökad lokal produktion av vätgas och biojet kommer på sikt att vara lönsamt för svensk industri och viktigt för stärkt krisberedskap, landsbygdsutveckling och regional tillväxt. Kristdemokraterna föreslår att forskning och/eller ett statligt investeringsstöd med lånegarantier för alternativ som biojet och elektrifiering införs och avsätter för detta 50 miljoner kronor årligen.

För att bland annat främja installationen av den infrastruktur som krävs på svenska flygplatser för att ladda plan och upprätta kraftförsörjning, avsätter Kristdemokraterna 100 miljoner kronor årligen.

Det pågår flera försök och applikationer med att använda vätgas som drivmedel inom fordonsflottan, flyget och industrin. Fördelen med vätgas är att energi kan produceras av exempelvis solenergi eller

vattenkraft för att lagras i form av vätgas som sedan används vid transporter. Vätgasen pekas ut av EU-kommissionen i sin vätgasstrategi som en tillväxtmotor och en viktig del i en storskalig omställning av Europas energisystem för att nå klimatneutralitet år 2050. Sverige bör främja vätgasens potential i applikationer för sjöfart, tåg, flyg, tung trafik och i likhet med EU-kommissionen ha en övergripande strategi för hur vätgas kan användas för transporter och inom industrin.

Anslaget Infrastruktur för elektrifierade transporter, 1:5 in om utgiftsområdet Energi, kan användas för att främja tillskapandet av snabbbladdningar av elfordon längs större vägar. Inget av regeringens tillskott destinerar uttryckligen detta ändamål. De medel Kristdemokraterna tillför anslaget ska också kunna komma detta ändamål till del, för att ytterligare minska avstånden mellan laddpunkter. För att främja elektrifieringen av infrastruktur för transporter med vägbunden trafik avsätter Kristdemokraterna 100 miljoner kronor mer än regeringen år 2022 och 2024.

Rädda Östersjön

Östersjön lider av övergödning. Utsläpp av kväve och fosfor leder till onaturligt kraftig algblomning, döda bottenar och i förlängningen till problem för flera fiskarter, inte minst torsken.

Det behövs radikala insatser för att rädda Östersjöns hälsa. Alla nationer runt Östersjön har anledning att skyndsamt finna och komma överens om lösningar, som hanterar den allvarliga situationen.

Viktiga infrastruktursatsningar för hela Sverige

Bra kommunikationer är en förutsättning för att Sverige ska ha en tillväxt som utvecklar välförhållandet och sysselsättningen. Det ställs ökade krav på rörlighet i växande arbetsmarknadsregioner men också för transport av gods vilket handlar om allt ifrån malmtransporter till budpaket på cykel. Effektiva kommunikationer och transporter är viktiga för att företag ska kunna etablera sig på mindre orter runt om i landet. Infrastrukturinvesteringar är avgörande för Sveriges framtida utveckling. De behövs inte minst för att underlätta människors vardag men också för att minska arbetslösheten och möjliggöra en rörligare arbetsmarknad med arbetspendling. Större arbetsmarknadsregioner bidrar till att fler får jobb.

Effektiva kommunikationer och transporter är avgörande för att företag ska kunna utveckla verksamhet även på mindre orter. Underhåll och nyutbyggnad av järnvägar, vägar och kollektivtrafik måste ske för att säkra goda kommunikationer i hela landet och möjliggöra för ett ökat bostadsbyggande. Utöver de funktionella aspekterna med goda kommunikationer finns de för att främja relationer mellan människor. Vi vill öka trafiksäkerheten på våra vägar, järnvägar, luftfart och sjöfart och bygga ut laddinfrastrukturen för elektrifierat flyg och vägfordon.

Vi fortsätter även att arbeta aktivt för färre skador i trafiken orsakade av alkohol och droger.

Ytterligare så vill vi reducera konflikter som uppstår mellan traditionella trafikantgrupper och de som kör A-traktor eller Europa mopeder genom att utreda förutsättningar för att ungdomar skall få ta ett ”provkörkort” redan vid 16 års ålder. Detta innebär att de måste ta ett riktigt körkort men att den lovliga hastigheten för ungdomar begränsas till 80km/h fram till dess att man fyller 18 år.

Regeringen har infört ett bonus-malus system där miljöanpassade fordon med relativt låga utsläpp av koldioxid får en bonus vid inköpstillfället medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre skatt. Det är i grunden bra att styra mot val av mer miljövänliga bilar vid inköpstillfället, men regeringen genomför mer eller mindre årligen nya skärpningar av systemet vilket skapar osäkerhet för de som skall köpa ett nytt fordon. Om systemet skall fungera över tid är det viktigt att medborgarna är trygga med att systemet har en längre hållbarhet än ett år i taget. Vi avvisar därför de förändringar regeringen avser för i år.

Storsatsning på vägunderhåll

Vägnätet i Sverige är i många delar eftersatt, vilket särskilt gäller vägarna i glesbygd och landsbygd. Regeringens egen myndighet Trafikverket har varnat för en stor underhållsskuld som börjar visa sig i allt sämre vägskick.

För boende i dessa orter innebär det sämre framkomlighet, ökad risk för olyckor, samt längre restid till jobb och barnens aktiviteter. Bland annat har Trafikverket börjat sänka hastigheterna på vägar över hela landet för att hantera riskerna med de eftersatta vägarna.

Kristdemokraterna lägger 1,75 miljarder kronor mer än regeringen under 2022. Sett till hela budgetperioden lägger Kristdemokraterna 6,5 miljarder kr mer än regeringen. Inkluderat redan avsatta medel innebär det 10 miljarder kr för att säkra bra och trygga vägar i hela landet.

Vi satsar långsiktigt för planperioden 2023-2033, 56 miljarder mer än regeringen på vägars underhåll vilket gör att vi är det parti som vill satsa mest pengar på att rusta vägarna och som en konsekvens av detta få stopp på de hastighetssänkningar som sker runt om kring i landet pga av allt för dålig vägstandard.

Ökat statligt stöd till enskilda vägar

Sverige är ett väldigt stort land och de flesta behöver bilen för sin vardag - för att handla mat, ta barnen till fritidsaktiviteter eller komma till jobbet.

Bilen skapar frihet, ett uttryck som gör sig gällande bland annat genom det ökande antalet A-traktorer och EU-mopeder. När regeringen lägger förslag som missgynnar bilar får det ofta större konsekvenser på landsbygden, vilket i praktiken skapar orättvisor inom landet. Alla har trots allt inte tillgång till tunnelbana, spårvagn eller bussar som går var 10:e minut.

För att det ska vara möjligt att leva och bo på landsbygden och nyttja den frihet som bilen ger på landsbygden måste det finnas ett fungerande och finmaskigt vägnät. På många håll är underhållsbehovet stort, vilket också leder till hastighetssänkningar vilket skapar tidsförluster. Vi satsar därför 150 miljoner kronor 2022 och 2023 samt 200 miljoner kronor 2024 för att stödja enskilda vägar. Ytterligare så satsar vi 130, 140, och 220 miljoner kronor under 2022, 2023, och 2024 för att förbättras bärigheten (BK4) på våra vägar vilket möjliggör för längre och tyngre fordon att transportera gods.

Bredbandsutbyggnad

För att kunna bo, leva och jobba i hela landet behöver vi förstärka den digitala infrastrukturen. Bredbandsutbyggnaden måste ske snabbare. Vi avsätter därför 100 miljoner mer än regeringen 2022 för detta ändamål.

En ny beskattningsmodell

Den vägtrafiken är en stor källa till koldioxidutsläpp. Det gäller inte minst den tunga vägtrafiken. I dagsläget beskattas den tunga vägtrafikens negativa klimat- och miljöpåverkan samt vägslitage huvudsakligen när bränslet tankas. En nackdel med detta system är att kostnaden blir olika för olika exempelvis olika lastbilar beroende på var de tankar sin diesel. Den som tankat diesel i ett annat land, där drivmedelspriset är lägre, får därmed en lägre körkostnad per mil på de svenska vägarna. Dagens system uppmuntrar även till systematiskt fusk där utländska tankbilar fyller upp utländska fordon som opererar i Sverige.

Den nuvarande beskattningsmodellen bör ersättas med en ny fordons- och bränslebeskattning som tar hänsyn till vilken miljö- och trafikbelastning fordonet har i trafiksystemet. Modellen måste ta hänsyn till stad och land, trängsel, tid på dygnet, körsträcka, samt fordonens miljöpåverkan.

Med dagens moderna teknik kan vi skapa en avsevärt mer rättvis beskattning. Om varje fordon har en uppkoppling till ett digitalt trafikövervakningssystem kan man betala skatt per dag eller månadsvis utifrån vilken zon fordonet har befunnit sig. Fördelen med detta är att vi kan komma bort från dagens överbeskattning av landsbygden samtidigt som vi kan få till en mer styrande beskattning i våra större städer där trängsel samt miljöbelastning är som störst – och där alternativen till bilen är bättre utbyggda.

Vi kan också arbeta med olika beskattning vid olika tider på dygnet vilket gör att vi även här kan skapa en större styrning via beskattningen. Vägtrafiken kommer således att bli mer likvärdig med t.ex. flyget och järnvägen där de ”bästa” avgångstiderna har ett högre värde än de avgångar då resetrycket är lägre. Dessutom skulle en startavgift kunna minska antalet kortare sträckor med bil där det finns möjlighet att ersätta med andra trafikslag. Modellen innebär också att vi kan komma åt de utländska lastbilar som idag färdas på våra vägar utan att betala för sig. Dagens system missgynnar våra åkerier vilket vi kommer åt med en ny fordons- och bränslebeskattning. Den bör därför först prövas för de tunga godstransporterna och utökas till att även omfatta personbilar.

Uppmuntra till mer cykling

Cykling har positiva effekter för hälsan och miljön samt är ett yteffektivt transportmedel. Vi vill därför arbeta för att fler väljer att använda sig av cykeln i vardagen. För att få fler att cykla är det viktigt att utveckla och investera i cykelinfrastruktur som främjar framkomlighet och säkerhet, genom att separera cykelbanor från gående. Vi behöver också se över lagar som på olika sätt begränsar eller skapar osäkerhet i trafiken.

Vi avsätter också pengar i enlighet med regeringens satsning till att rusta upp och bygga nya cykelvägar. Även om detta i första hand är ett kommunalt och regionalt ansvar så är det viktigt att staten sköter de nationella cykelleder som trafikverket ansvarar för och vi vill uppmuntra till att kommuner och regioner utvecklar sammanhållna cykelstråk.

För att bättre stödja målet om ökad och säker cykling i hela landet finns det behov av en

aktör för att stödja myndigheter och kommuner i utveckling av infrastrukturen för cykling. Idag görs helt enkelt för mycket misstag när väl ny cykelinfrastruktur anläggs och aktuell kunskap tas inte tillräckligt tillvara, vilket ger sämre målfyllnad. Därför vill vi tillföra resurser till Cykelcentrum vid VTI och bredda uppdraget.

För oss är det extra viktigt att barn och ungdomar får ta del av en större del av de nationella resurserna. Till exempel när staten tillsammans med kommuner och regioner etablerar gång- och cykelvägar längs med vägar som används av barn och ungdomar på väg till skolan och fritidsaktiviteter. Får vi fler barn och ungdomar att börja cykla när dom är unga så finns det större förutsättningar att dom fortsätter med det när dom blir äldre.

Vi ser också att det sker allt fler olyckor där cyklar är inblandade, ofta kopplat till undermålig infrastruktur eller dåligt underhåll. Det är därför viktigt att Trafikverket, kommunerna och regionerna med trafiksäkerhetsperspektiv tar fram bättre strategier och investerar för att underlätta för cykeln som trafikslag.

Stöd till flygnäringen

Flyget är en viktig del av kollektivtrafiken och behövs för att hela Sverige ska leva, och utgör en viktig komponent för fler jobb och ökad konkurrenskraft. Den avklingande pandemin har slagit hårt mot flygnäringen. Regeringens åtgärder har främst handlat om att rädda SAS, medan övriga flygaktörer, marktjänstbolag och flygledning inte fått samma typ av stöd.

Pandemin fick med början i mars den reguljära flygverksamheten att i princip upphöra, med endast enskilda linjer på några få flygplatser i fortsatt trafik. Flygplatser i Sverige har under denna tid sett stora intäktstapp. I nuläget står fortfarande tio flygplatser helt utan flygtrafik.

Regeringen spår att det dröjer till 2022 innan flygbranschen återhämtat sig till 2019 års nivåer. Flygbranschen bedömer att det kommer ta ännu längre tid – till 2025. För att stödja flygnäringens återhämtning i spåren av pandemin tar Kristdemokraterna därför bort flygskatten under nästa år. Vi tillför också 100 miljoner kronor till anslaget Ersättning avseende icke statliga flygplatser under 2022 för att hjälpa de mindre flygplatserna ur krisen.

Kristdemokraterna säger nej till en förtida avveckling av Bromma, vi kräver också att regeringen skyndsamt utreder vad som behövs för att Arlanda skall utvecklas till en internationell hubb.

Ökad säkerhet på järnvägsstationer

De senaste åren har vi sett en förvärrad hotbild mot platser som samlar många människor, så som tågstationer, då terrorattacker skett åtskilliga gånger i Europa. Trafikverket bör omgående i samarbete med kommuner och landsting arbeta fram en åtgärdsplan för att öka tryggheten och säkerheten inom infrastrukturen och göra den mindre sårbar för sabotage och terror. Kristdemokraterna avsätter 10 miljoner mer än regeringen för detta ändamål.

Utveckla ett fungerande godsstråk

Nio av tio transporter sker på väg. Trots det är det viktigt att vi gör strategiska satsningar på järnvägsnätet. Kristdemokraterna har sagt nej till höghastighetståg samt en del av regeringens tillfälliga anslag till underhåll av järnväg. Istället har vi valt att fokusera våra järnvägssatsningar till att skapa ett fungerande gods- och personstråk ifrån norra Sverige till Göteborgs hamn och kontinenten via Skåne.

Vi är också positiva till att trafikverket tillsammans med kommuner och regioner utvecklar nya sätt att förbättra järnvägen. Kommunerna och regionerna längs med Kinnekullebannan och Inlandsbanan har börjat titta på olika former av vätgaslösningar vilket är billigare än elektrifiering. I Kalmar har man också tittat på ett projekt där man arbetar med partiell elektrifiering vilket innebär att tåg laddas under delar av sträckan och går på batterier under övriga delar av sträckan.

Ytterligare så önskar vi få till en förstärkning av den nordiska triangeln. Detta bör kunna ske i samverkan mellan Sverige, Norge och Danmark samt våra regioner och kommuner.

Sammanhållning över gränserna

Solidariteten och medmänskligheten gör inte halt vid någon nationsgräns. Svensk utrikespolitik ska utgå från värderingar. Människovärdet är universellt och får inte relativiseras av geografiska gränser. De globala klyftorna är med denna utgångspunkt oacceptabla. Sverige ska stå upp för och försvara universella värden såsom mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer för att stärka fred, frihet och utveckling, förståelse och försoning. Sveriges utrikespolitik ska vara ett uttryck för den i kristdemokratins grundläggande principen att vi alla har ett ansvar för varandra.

Kristdemokraterna vill ha en ambitiös utvecklingspolitik med det slutliga målet att det internationella biståndet en dag inte längre ska behövas. Kristdemokraterna har länge varit pådrivande för att minst en procent av Sveriges bruttonationalinkomst (BNI) ska avsättas till internationellt bistånd varje år och vårt förslag till biståndsram för 2022 når upp till detta mål. Utöver biståndspolitik bör staten på olika sätt främja människors frivilliga engagemang och gåvogivande till biståndsändamål.

Sverige bör även verka för att andra länder höjer sina biståndsnivåer. Bara ett fåtal av EU:s medlemsländer når upp till unionens mål om minst 0,7 procent av BNI. När biståndspolitik alltmer styrs av nationella intressen och inte av utvecklingen i världen måste Sverige stå upp för en fortsatt generös biståndspolitik. Samtidigt menar vi att det krävs högre samstämmighet mellan bistånd och säkerhetspolitik. Fred och stabilitet är en förutsättning för att kunna bedriva utvecklingssamarbete. Oftast är det de konfliktdrabbade länderna som är i störst behov av hjälpinsatser utifrån. Kristdemokraterna vill exempelvis intensifiera kampen mot islamistisk terror i Sahel, söder om Sahara, och samtidigt utöka biståndsinsatserna dit.

Det är av största vikt att insatserna är effektiva och leder till verklig skillnad. De myndigheter och organisationer som administrerar biståndet måste parallellt stärkas för att biståndet ska hålla hög kvalitet. Det måste säkerställas att kapaciteten för att administrera och följa upp biståndsinsatser är hög. Behoven i världen är stora och medel ska inte gå förlorade på grund av dålig kontroll och insyn. Sverige bör kanalisera mer bistånd via ideella organisationer som når fram, men också utveckla metoder för att distribuera medel direkt till befolkning för att avhjälpa fattigdom och stötta lokala marknader, exempelvis i länder där korruption är utbredd i statsförvaltningen.

Coronapandemin har allvarligt försvårat ansträngningarna för att nå Agenda 2030-målen. Pandemin förvärrar existerande problem med hunger, fattigdom, bristfällig skolgång och tillgången till sexuell och reproduktiv hälsa. Redan före pandemin hade framstegen för att minska och utrota världens hunger stannat av. Bara under 2020 ökade antalet människor som inte har tillräckligt med mat för dagen med 320 miljoner. Enligt en rapport från organisationen Oxfam överstiger antalet människor som dött av hunger till följd av pandemin antalet som dött i Covid-19 efter att ha smittats av viruset.

Coronakrisen har även förvärrat befintliga konflikter och hungern ser ut att öka mest i konfliktdrabbade länder såsom Afghanistan, Etiopien, Jemen, Sydsudan, Syrien och Venezuela, för att nämna några. Även i länder som tidigare haft en positiv utveckling med en växande lägre medelklass har drabbats hårt. Delar av medelklassen i flera folkrika länder som Indien, Sydafrika och Brasilien står på randen till att falla tillbaka i fattigdom. Det försämrar deras livsvillkor och framtidsutsikter, men riskerar också att få konsekvenser för världsekonomin.

Pandemin har även bidragit till ökad övervakning av invånare i land efter land. Många gånger har dessa åtgärder ansetts vara nödvändiga för att hindra smittspridningen. Men smittspridningen har också blivit en förevändning för auktoritära styren att underminera demokratin och de framsteg för öppenhet och mänskliga rättigheter som har gjorts runt om i världen. Det är allvarligt och måste motverkas.

I pandemins spår har även antalet flickor som ryckts från skolgång och gifts bort ökat lavinartat. Även antalet offer för sexuellt våld och människohandel har ökat. Det är nu än viktigare att Sveriges insatser

fokuseras på att stödja de mest utsatta och stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter genom stöd till lokala aktörer och civilsamhället. Sverige måste nu göra ytterligare ansträngningar för att främja flickors rättigheter och möjligheter.

Kristdemokraterna menar att Sverige också bör kraftsamla inom ramen för biståndet för att agera mot den omedelbara hungern, men även genom utvecklingsbiståndet satsa på att agera genom att förebygga klimatförändringarnas negativa effekt på matförsörjningen. Förebyggande insatser har långt större effekt per satsad krona än katastrofbistånd.

SVältkatastrofer, krig och konflikter har gjort att fler människor än på många decennier nu är på flykt. Sverige har tagit ett mycket stort ansvar för att hjälpa människor som flytt till tryggheten i vårt land.

Att antalet människor som kommer till Sverige nu har minskat betyder dock inte att flyktingsituationen i världen har förbättrats. Sverige måste därför omfördela än mer biståndsmedel för att möta de stora humanitära behov som finns i vår omvärld. Samtidigt måste vi se till att det långsiktiga utvecklingsbiståndet, som motverkar att kris och konflikt uppstår, inte dräneras. Det multilaterala stöd som Sverige ger till en rad olika FN-organ bör fokuseras och i större utsträckning samlas hos de organ som har mest omfattande verksamhet bland flyktingar och som arbetar med barns säkerhet och rättigheter, såsom UNHCR, WFP och Unicef.

För att de människor som fallit offer för terrorism ska kunna återfå framtidstro och hopp om att morgondagen är ljusare än gårdagen, krävs att de terrorister som ödelagt oskyldiga människors liv ställs inför rätta. Detta kan endast ske om världssamfundet gemensamt agerar och utkräver ansvar från de länder och de individer som varit ansvariga för den typen av övergrepp. Kristdemokraterna förespråkar inrättandet av en särskild tribunal för brott begångna av Islamiska staten för att döma de skyldiga och skipa rättvisa. Detta har gjorts i andra fall, t.ex. i Irak där Iraqi Special Tribunal (IST) upprättades för att utreda och döma de ansvariga för Saddam Husseins regims brott mot mänskligheten. En motsvarande lösning måste till för att utkräva ansvar för Islamiska statens terrordåd och brott mot mänskligheten.

Särskilt viktigt är det att kristna minoriteter (kaldéer/syrianer/assyrier) och jezidier som under 2014 utsattes för folkmord och sexualiserat våld ges upprättelse och att förövarna ställs inför rätta.

Förtrycket av religiösa och etniska minoriteter ökar och människors religionsfrihet kränks. Sedan länge är kristna den mest förföljda religiösa gruppen i världen, med omfattande förföljelse i Mellanöstern och delar av Afrika och Asien. Sverige bör i internationella sammanhang arbeta för att värna utsatta minoriteter.

Inbördeskriget i Jemen är vår tids största humanitära katastrof. Mer än 230 000 människor har fått sätta livet till sedan konflikten inleddes 2014. Det råder stor brist på mat, vatten, mediciner och bränsle i landet. Fler än 24 miljoner människor, över 80 procent av befolkningen, många av dem barn, är i akut behov av humanitärt stöd. Sveriges bidrag till sådant är uppskattat, men vi har även ett ansvar att motverka att konflikten eldas på ytterligare genom att stoppa nya leveranser av svensktillverkad krigsmateriel till krigförande länder.

Vi lever i en alltmer orolig värld. Det amerikanska tillbakadragandet från Afghanistan riskerar inte bara att vrida tillbaka klockan för de flickor som fått möjlighet att gå i skolan. Risken är överhängande att Afghanistan åter blir världens främsta tillhåll för islamistisk terrorism. Den internationella insatsens reträtt från landet har skapat till ett säkerhetspolitiskt vakuum som snabbt kan fyllas av andra aktörer. Auktoritära stater som Kina, Ryssland och Iran vinner mark i Mellanöstern när USA vänder blickarna åt ett annat håll. Den humanitära situationen kan snabbt förvärras och situationen riskerar att skapa en flyktingkris.

Utvecklingen försämrar också säkerheten i Europa. I vårt absoluta närområde ser vi hur Ryssland betar sig alltmer aggressivt mot sina grannländer. I Belarus fortsätter protesterna för demokrati och mot en

alltmer nyckfull och repressiv regim. I det instabila läge som nu råder krävs betydligt mer av internationell samverkan. Sverige bör prioritera insatser som bekämpar det fruktansvärda som människor flyr ifrån. Det är därför av stor vikt att Sverige kan ställa svensk personal till förfogande för fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande insatser inom ramen för Nato, FN, EU och OSSE.

Finansiering

Kristdemokraterna föreslår i denna motion omfattande satsningar för att stärka bland annat välfärd, trygghet, jobb och landsbygd. Det handlar om både skattesänkningar och utgiftsökningar. Inom ramen för en ansvarsfull ekonomisk politik och för att ta ansvar för statens finanser nu och på lång sikt, samt för att respektera det finanspolitiska ramverket förstärker Kristdemokraterna statsbudgeten genom både utgiftsminskningar och inkomstförstärkningar. I tabell 5 nedan finns en sammanställning av större budgetförstärkningar.

Tabell 5: Urval av finansiering Kristdemokraternas budgetmotion 2022			
<i>Miljoner kronor</i>	2022	2023	2024
Nej till höjt tak i sjukpenningen 8 till 10 pbb	-2 638	-2 638	-2 638
Nej till familjeveckan, till förmån för egna förslag	-3 194	-3 810	-3 888
Nedtrappning av taket i temporärt höjd a-kassa	-400		
Neddragningar vissa arbetsmarknadsåtgärder, till förmån för egna förslag	-2 821	-2 691	-3 177
Återinförd bortre gräns i sjukförsäkringen		-1 700	-1 700
Höjd lånedel istället för bidragsdel i studiemedel	-1 290	-1 230	-1 220
Nej till byggsubventioner och stöd till energieffektivisering	-1 865	-1 080	-5 780
Nej till skogsutredningen och åtgärder under UO20 anslag 1.14	-3 446	-3 996	-3 260
Nej till elbusspremie	-1 100		
Långsammare utbyggnad av klimatklivet klimatklivet	-300	-600	-1 300
Nej till skattereduktion för boende i vissa kommuner	-1 350	-1 350	-1 350
Nej till skattereduktion för förvärvsinkomster, till förmån för eget jobbskatteavdrag	-9 120	-14 470	-16 770
Borttagande av ineffektiva sänkningar av arbetsgivaravgifter	-11 670	-2 640	-1 030
Långsamt avtrappat ränteavdrag (1% per år) samt tak på 75 tkr	-2 000	-3 300	-4 800
Höjd fastighetsskatt obebyggd tomtmark (hyreshusenheter)	-800	-800	-800
Tidigarelägger regeringens föreslagna höjd skatt på tobak	-410	-870	
Tidigarelägger regeringens föreslagna höjd skatt på alkohol	-550	-150	
Omfördelning av vissa av regeringens satsningar inom vård och infrastruktur (delfinansierar KD-reformer)	-7 150	-5 370	-2 650
Summa	-50 104	-46 695	-50 363

Nej till familjevecka, till förmån för egen politik

Kristdemokraterna föreslår en rad ekonomiska förbättringar för barnfamiljer, samt har sedan tidigare ett eget förslag om utvidgad tjänstledighet för tid med barnen. Tillsammans med ett jobbskatteavdrag för föräldrar, höjd barndel i bostadsbidraget, höjd lägstanivå i föräldrapenningen förstärks barnfamiljernas ekonomi och möjliggör utökad utrymme att vara ledig med barnen.

Nej till höjd taknivå i sjukpenningen

Regeringen höjer taket från 8 till 10 prisbasbelopp. Kristdemokraterna menar att denna reform, som främst träffar höginkomsttagare, inte är prioriterad i nuläget och innebär ett långsiktigt utökad åtagande för staten. Vi anser att det finns andra reformer som är mer angelägna.

Byggsubventioner och energieffektivisering

Kristdemokraterna anser att bostadsbyggande främjas genom regelförenklningar, lagmässiga reformer samt åtgärder för att fler ska kunna efterfråga nya bostäder, inte byggsubventioner till byggherrar som visat sig vara ineffektiva och snedvrider konkurrensen. Vi säger därför nej till regeringens investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder, samt Energieffektivisering av flerbostadshus.

Temporärt utbyggd A-kassa

Enligt forskning riskerar högre A-kassenivåer att cementera och spä på arbetslösheten och hämma den ekonomiska återhämtningen, vilket varken är bra för de arbetslösa eller för svensk ekonomi. Kristdemokraterna gör därför en nedtrappning av taket a-kassan tillbaka till nivåerna som gällde före coronakrisen. Vi behåller dock det generösare arbetsvillkoret och den högre grundnivån under 2022.

Ineffektiva sänkningar av arbetsgivaravgifter

De sänkta arbetsgivaravgifterna för unga samt regional nedsättning av arbetsgivaravgifter är trubbiga reformer för att få fler i jobb. Utvärderingar har i olika omgångar konstaterat att effekterna är svaga. Vi föreslår också ett borttagande av växa-stödet. Kristdemokraterna säger därför nej till reformerna och satsar istället på mer effektiva jobbreformerna och skattelättnader, exempelvis förstärkningar av nystartsjobben.

Skattereduktion för förvärvsinkomster och boende i vissa kommuner

Kristdemokraterna föreslår bl.a. ett nytt jobbskatteavdrag med motsvarande sänkning för pensionärer dubbla jobbskatteavdrag för vissa grupper och höjd brytpunkt för statlig inkomstskatt. Vi säger därför nej till skattereduktionen för förvärvsinkomster. Vi säger också nej till skattereduktionen för boende i stödområde a och b. Kristdemokraterna menar att den skapar, av staten sanktionerade, orättvisor mellan kommungränser.

Neddragningar inom arbetsmarknadspolitiken

Kristdemokraterna anser att de så kallade matchningstjänsterna bör byggas ut i långsammare takt än det som föreslagits i budgetpropositionen, då implementeringen av systemet går mycket snabbt. Vi anser även att introduktionsjobben bör läggas ner, och minskar på extratjänsterna, då de har visat låga resultat. Istället bygger vi ut nystartsjobben, ökar drivkrafterna att gå från bidrag till arbete samt reformerar bidragssystemet.

Införande av tidsgräns i sjukförsäkringen

Den borttagna bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen riskerar enligt flera remissinstanser att leda till att de långa sjukfallen ökar, vilket förvärrar återgången till arbete. Dessutom riskerar förslaget att minska de drivkrafterna för såväl myndigheter som den enskilde att sätta in kraftfulla resurser för att möjliggöra återgång till arbete. Vi återinför därför den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.

Höjd lånedel istället för bidragsdel i studiemedel

Kristdemokraterna säger nej till den höjning av bidragsdelen i studiemedlet som gjordes i budgetpropositionen 2018. Istället höjer vi lånedelen i studiemedlet med motsvarande summa.

Avtrappade ränteavdrag

Kristdemokraterna föreslår en långsam avtrappning av ränteavdragen med 1 procentenheter per år. Vi sänker också taket för den högre nivån av ränteavdrag från 100 000 kr till 75 000 kr per år.

Höjd skatt på alkohol och tobak från 2022

Regeringen höjer skatten på alkohol och tobak från 2023. Kristdemokraterna tidigarelägger tidigare aviserad höjning från budgetpropositionen 2021, samt den i budgetpropositionen för 2022.

Neddragningar inom utgiftsområde 20

Kristdemokraterna värnar miljön och vill se verkningsfulla åtgärder. Därför föreslår vi utgiftsminskningar på åtgärder som har dålig effekt eller som är av principiell natur. Vi bygger ut klimatklivet i något långsammare takt för att värna effektivitet. Vi säger nej till de förslag som presenterats med anledning av Skogsutredningen och har därmed besparingar på dessa anslag. Vi säger nej till regeringen tillfälligt utvidgade klimatpremie för inköp av elektrifierade bussar.

